

การค้นในที่โหลฐานของเจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด

ร้อยตำรวจเอกสุภฤกษ์ สุกรเสพย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2545

ISBN 974-281-820-7

วพ345.0522

34A0153308

ศ718ก

Title : การค้นในที่โหลฐานของเจ้าพนักงานป้องกัน
ศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

THE SEARCHING IN PRIVATE PROPERTIES
BY THE NARCOTICS CONTROL OFFICERS.

Police Captain Supaleark Sukrasepya

A Thesis submitted impartial Fuifillment of the Requirements

For the Degree of Master of laws

Department of law

Graduate School, Dhurakijpundit University

2002

ISBN 974-281-820-7

เลขทศ. ขึ้น	0153308
วันลงทะเบียน	-4 ส.ค. 2546
เลขเรียกค. หนังสือ	วท จนร.0522 พ.2546 AA

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าพื้นฐานของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

เสนอโดย ร.ต.อ.ศุภฤกษ์ สุกรทรัพย์

สาขาวิชา นิติศาสตร์ (กฎหมายอาญา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม นายอรรณพ ลิขิตจิตตะ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

ประธานกรรมการ

(ศ.ดร.คณิต อนุสร)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รศ.ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(นายอรรณพ ลิขิตจิตตะ)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(พ.ต.ต.ดร.รัชชัย ปิตะนิละบุตร)

กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รศ.ดร.สมพงษ์ อรพินท์)

วันที่ 18 เดือน ๗ พ.ศ. ๒๕๔๕

กิตติกรรมประกาศ

ในการค้นคว้าวิจัยทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และนายอรรณพ ลิขิตจิตตะ ที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมายสำนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด เป็นอย่างสูงที่ช่วยกรุณาสละเวลาอันมีค่ามาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ท่านได้ให้คำปรึกษา ตลอดจนให้คำแนะนำในการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ และได้ช่วยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสมบูรณ์

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ ที่ช่วยให้กำลังใจ และเสนอแนวความคิดที่สำคัญในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด และขอขอบพระคุณ พ.ต.ท.ดร.รัชชัย ปิตะนีละบุตร ที่ได้ให้ข้อมูล และเป็นกำลังใจให้มาโดยตลอด และที่สำคัญที่สุดผู้เขียนขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้ทั้งข้อมูลแนวความคิดที่สำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่า และประโยชน์ที่จะสามารถนำไปพัฒนาแนวทางการใช้กฎหมาย หรือใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิชานิติศาสตร์ต่อไป ผู้เขียนขออุทิศคุณงามความดีทั้งหมดให้แก่ายท่านอง และนางจันทน์ ศุกรเสพย์ บิดามารดาของข้าพเจ้าที่ได้อบรมสั่งสอน และเป็นกำลังใจให้กับผู้เขียนมาโดยตลอดจนกระทั่งผู้เขียนได้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

ร้อยตำรวจเอกศุภฤกษ์ ศุกรเสพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ม
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมุติฐานในการวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	7
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 ทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้น.....	8
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน.....	8
2.2 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการค้น.....	13
2.3 ความหมายของ “ที่รโหฐาน”.....	22
3 การค้นในที่รโหฐานตามกฎหมายของต่างประเทศ.....	26
★ 3.1 การค้นในที่รโหฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	26
3.1.1 เหตุแห่งการค้น.....	26
3.1.2 วิธีการค้น และระยะเวลาในการค้น.....	35
3.1.3 มาตรการในการควบคุมการค้นในที่รโหฐาน.....	38
★ 3.2 การค้นในที่รโหฐานของประเทศญี่ปุ่น.....	41
3.2.1 เหตุแห่งการค้น.....	41
3.2.2 วิธีการค้น และระยะเวลาในการค้น.....	48
3.2.3 มาตรการในการควบคุมการค้นในที่รโหฐาน.....	53
4 การค้นในที่รโหฐานของกฎหมายในประเทศไทย.....	56
4.1 การค้นในที่รโหฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	56
4.1.1 เหตุแห่งการค้น.....	57
4.1.2 วิธีการค้น และระยะเวลาในการค้น.....	61
4.1.3 มาตรการในการควบคุมการค้นในที่รโหฐาน.....	64

4.2 การค้ำในทึรโหลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	
พ.ศ. 2519.....	67
4.2.1 เหตุแห่งการค้ำ.....	68
4.2.2 วิธีกรค้ำ และระยะเวลาในการค้ำ.....	70
4.2.3 มาตรการในการควบคุมการค้ำในทึรโหลฐาน.....	72
4.3 บทวิเคราะห์ และเปรียบเทียบ.....	74
4.3.1 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องเหตุแห่งการค้ำ.....	74
4.3.2 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องวิธีกรค้ำ และระยะเวลาในการค้ำ.....	79
4.3.3 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องมาตรการในการควบคุมการค้ำใน ทึรโหลฐาน.....	80
5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	82
5.1 บทสรุป.....	82
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	92
ประวัติผู้เขียน.....	115

ชื่อวิทยานิพนธ์	การค้นในทึรโหลฐานของเจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด
ชื่อนักศึกษา	ร้อยตำรวจเอกศุภฤกษ์ ศุกรเสพย์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รศ.ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	นายอรรณพ ลิขิตจิตถะ
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2545

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องการค้นในทึรโหลฐานของเจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด เพื่อทำการศึกษาดังงอเขตการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานดังกล่าวที่ได้ รับอนุญาตให้สามารถเข้าไปแสวงหาพยานหลักฐาน หรือบุคคลที่กระทำคามผิดเกี่ยวกับคดียา เสพติดได้ในทึรโหลฐานอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิในการครอบครอง และพักอาศัยในสถานที่ดัง กล่าว และศึกษาถึงระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้เจ้าพนักงานดังกล่าว ใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

การศึกษาวินยานิพนธ์ได้ศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร โดยได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของการค้นของประเทศไทย นำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องเรื่องการค้นของ ประเทศสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น

ผลการศึกษาปรากฏว่าการค้นในทึรโหลฐานของเจ้าพนักงานดังกล่าว เป็นการค้นที่ กฎหมายให้อนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการค้นโดยไม่ต้องขอมายค้น อันเป็นการ อนุญาตให้เจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถใช้ดุลพินิจโดยอิสระที่จะก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิของประชา ชนในการครอบครองที่รโหลฐาน โดยปราศจากจากองค์กรอื่น

หลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้กำหนดให้การค้นในทึรโหลฐาน ต้องขอมายค้นจากศาล เว้นแต่ในกรณีทีกฎหมายบัญญัติให้สามารถค้นได้โดยไม่มีมายค้น เป็น เหตุให้เกิดปัญหาว่าการค้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจะขัดกับหลักของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ เป็นกฎหมายสูงสุดหรือไม่

เพื่อให้การค้นในทึรโหลฐานโดยเจ้าพนักงานดังกล่าวมีหลักเกณฑ์การตรวจสอบที่เหมาะสม และให้กฎหมายดังกล่าวสอดคล้องกับหลักรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงขอเสนอ หลักการค้นของเจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดดังนี้

- การค้นในทึรโหลฐานจะต้องขอมายค้นจากศาลทุกกรณี

- ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นนานกว่าที่จะนำหมายค้นมา พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อาจถูกเคลื่อนย้าย ทำลายหรือหลบหนีไปยังที่อื่น ซึ่งสามารถติดตามได้ยากหากมีเหตุลักษณะดังกล่าวเจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถค้นได้โดยไม่ต้องขอหมายค้นจากศาล และหากเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นในเวลากลางคืนเจ้าพนักงานสามารถค้นในเวลากลางคืนได้โดยไม่ต้องขอหมายค้นจากศาล แต่ต้องเป็นการตรวจค้นร่วมกับเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่

- การตรวจสอบการใช้อำนาจในเรื่องการค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นของเจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด กล่าวคือ เมื่อเจ้าพนักงานดำเนินการตรวจค้นแล้วพบสิ่งที่ต้องการยึด หรือบุคคลที่ต้องการจับ ให้รับนำมาแถลงต่อศาลถึงเหตุความจำเป็นที่จะต้องค้นโดยไม่มีหมายค้น หากศาลพิจารณาว่าการค้น หรือการจับกุมดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลไม่จำเป็นต้องรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นดังกล่าวแต่ไม่ตัดสิทธิของเจ้าพนักงานที่จะรวบรวมพยานหลักฐานอื่นประกอบสำนวนการสอบสวนเพื่อฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐานดังกล่าว

- การกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาออกหมายค้นของศาลจะต้องให้เจ้าพนักงานพิสูจน์ถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูล และความน่าเชื่อถือของบุคคลที่ให้ข้อมูลด้วย และศาลควรมีดุลพินิจในการกำหนดอายุการใช้งานของหมายค้นมากกว่า 1 วัน

Thesis Title The Searching in Private Properties by The Narcotics Control Officers.
Name Pol.Cap.Supaleark Sukrasepya
Thesis Advisor Assos.Prof.Surasak Likasitwatanakul
Co-Thesis Advisor Mr.Unnop Likhittjitta
Department law
Academic Year 2002

ABSTRACT

The objective of this thesis on the searching in private properties by the Narcotics control officers is to study the scope of the officer's authority and power who were allowed to enter, to search for evidence or individuals violating the narcotics law in private residences. The search may infringe upon their rights to possession and to inhabit in the said property. The objective of this thesis is also to study the system in checking the use of the aforementioned authority and power to prevent the unlawful use of authority and power by the officers.

The methods used in this thesis include literature review, study of the laws pertaining to searching in Thailand and comparing these laws to those of the United States of America and Japan.

Results from the study show that searching in the private properties of the officers are searches that are allowed by law without needing to obtain a search warrant from the court. Therefore this allows the officers the freedom to exercise their own judgement in trespassing on the people's rights to possession and inhabit private properties.

After the amended Constitution of Thailand of B.E. 2540 came into use it is defined that the searches in private properties require obtaining a search warrant with the exception of cases where the law specifies the authorization to search without a warrant. This causes a problem in defining whether the search by the said officers will contradict the constitutional law or not.

Therefore to provide a suitable standard for the officers to search in the private properties and to abide by the constitutional law, it is proposed that a search warrant is required with one exception. The exception is in the case of the probable cause that the warrant will require a longer time to obtain and the pertaining evidence or individuals violating the narcotics law will be moved, destroyed or escape which will be difficult to track. In this case the officers will be allowed to search at night without a warrant but the

search must be accompanied by officers from law enforcement official or higher ranking police officers.

Therefore once the officers conduct a search without a warrant and confiscate any properties or arrest any individuals, the officers must declare the reason to search without a warrant to the court immediately. If the court ruled that the search or arrest was unlawful, the court would not need to accept the evidences collected from the search and arrest. However it does not take away the rights of the officer to collect other evidences to support their investigation to charge the accused of the violation.

The defining of the standard in issuing a warrant by the courts in Thailand, indicates that the courts must make the officers prove the reliability of the information source and of the individual providing the information. The court should have the judgement to set the using date of the warrant to extend more than one day.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในกระบวนการยุติธรรมในทางอาญา การแสวงหาพยานหลักฐานมาเพื่อพิสูจน์การกระทำ ความผิด ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ หากพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

(1) ขั้นตอนก่อนการฟ้อง เป็นการดำเนินการเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน และการแสวงหา พยานหลักฐานมาเพื่อพิสูจน์การกระทำ ความผิด ซึ่งในขั้นตอนนี้ในกฎหมายวิธีพิจารณาได้ให้อำนาจกับเจ้าพนักงานในการค้นหาพยานหลักฐานต่าง ๆ มาเพื่อพิสูจน์ความผิด เช่น การค้น การออกหมายเรียกพยาน การสอบสวน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการดำเนินการทั้งหมดของเจ้าพนักงานที่กระทำก่อนที่จะมีการยื่นฟ้อง¹ เมื่ออัยการยื่นฟ้องและศาลได้ประทับรับฟ้องจะนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป

(2) ขั้นตอนการพิจารณา เป็นขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญาของศาล เป็นขั้นตอนในการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้รวบรวมมาเพื่อวินิจฉัยความผิดและพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด หรือยกฟ้องแล้วแต่กรณีไป²

(3) ขั้นตอนการบังคับคดี เมื่อศาลได้พิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว จะดำเนินการบังคับคดีจะทำได้ต่อเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว กระทำโดยการออกหมายบังคับคดี เช่น ออกหมายจำคุก เป็นต้น³

ทั้งสามขั้นตอนนี้ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งหมด แต่เมื่อพิจารณาแล้วขั้นตอนก่อนฟ้องเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเมื่อมีการกระทำความ

¹ คณิต ฒ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542. หน้า 209.

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน.

ผิดอาญาเกิดขึ้นการที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้จำเป็นต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด ถ้าไม่มีพยานหลักฐานย่อมไม่อาจดำเนินไปสู่ขั้นตอนต่อไปได้ เมื่อพยานหลักฐานที่จะนำมาเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดเป็นส่วนที่สำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้กระทำความผิดย่อมที่จะต้องปกปิด ซ่อนเร้น หรือทำลาย พยานหลักฐานดังกล่าว ด้วยเหตุนี้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้กำหนดวิธีการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยได้กำหนดให้การค้นเป็นเครื่องมือของเจ้าพนักงานในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด⁴

การค้นเป็นเรื่องที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวบุคคล หรือจากสถานที่ต่าง ๆ จึงเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิส่วนบุคคล หรือสิทธิในการครอบครองที่פקอาศัยของบุคคล กฎหมายจึงต้องกำหนดขอบเขตการให้อำนาจ แบบ และวิธีการตรวจค้นแก่เจ้าพนักงานในการดำเนินการค้น แต่เดิมในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้กำหนดให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ทำการตรวจค้น โดยหากเป็นการตรวจค้นในที่รโหฐานจำเป็นต้องมีหมายค้น⁵ หากเป็นการตรวจค้นตัวบุคคลต้องมีเหตุอันควรสงสัย⁶ ส่วนการเข้าค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุที่กฎหมายกำหนดไว้⁷ หรือเป็นการค้นที่ดำเนินการโดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ แต่ต้องเป็นการค้นที่มีเหตุที่สามารถออกหมายค้นได้⁸ สำหรับการออกหมายค้นนั้น กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่⁹

ต่อมาเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้บัญญัติข้อความซึ่งขัดแย้งกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 วรรคสอง ซึ่งอยู่ใน มาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดว่า "การค้นในคดีอาญานั้น ซึ่งต้องค้นในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายศาล หรือมีเหตุให้ค้นโดยไม่ต้องมีคำสั่ง หรือหมายศาล ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้" และเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดไว้ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด

⁴ จตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2532. หน้า 1

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 วรรคแรก

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 93

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (1)-(5)

⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 วรรคสอง

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 58(3)

สุดของประเทศ บทบัญญัติของกฎหมายใด จะขัดแย้งกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญไม่ได้ เมื่อบทบัญญัติใดขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญบทบัญญัติดังกล่าวไม่สามารถบังคับใช้ได้¹⁰ เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดให้การค้นในที่รโหฐานจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีหมายค้นที่ขอจากศาล เป็นเหตุให้ต้องยกเลิกหลักการให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครอง และตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการออกหมายค้นไป โดยให้ศาลเป็นองค์กรที่ออกหมายค้นเพียงองค์กรเดียว เมื่อพิจารณามาตรา 92 วรรคสอง ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นก็เป็นหลักที่สืบเนื่องมาจากหลักในมาตรา 58(3) เพราะถือว่าพนักงานฝ่ายปกครอง และตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นหมายค้นด้วยตัวเอง เมื่อมีเหตุอันควรที่จะออกหมายค้นได้ แต่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ไปทำการตรวจค้นเอง จึงไม่จำเป็นต้องออกหมายค้นได้ เมื่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง และนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ไม่มีอำนาจในการออกหมายค้นแล้ว ก็ไม่อาจที่จะดำเนินการตรวจค้นเองโดยไม่มีหมายไม่ได้ จึงเป็นเหตุให้การค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ไม่สามารถบังคับได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 6¹¹

การค้นไม่ได้บัญญัติไว้ในแต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ยังได้บัญญัติการให้อำนาจในการค้นไว้พระราชบัญญัติอื่นอีก เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ฯลฯ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาเรื่องการค้นในที่รโหฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ซึ่งบัญญัติอยู่ใน มาตรา 14(1) และ (2) ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เป็นการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสามารถเข้าค้นในที่รโหฐานได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น โดยจะต้องแสดงบัตรประจำตัวของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้เจ้าของสถานที่ดู ประกอบกับจะต้องมีเหตุแห่งการค้น คือเป็นการค้นเพื่อหายาเสพติด หรือบุคคลที่มีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือสิ่งของที่ได้นำใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว¹² ถือได้ว่าการค้นในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เป็นการให้อำนาจมากกว่าการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การค้นตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงเป็นหลักกฎหมายพิเศษที่ยกเว้นหลักกฎหมายธรรมดา แต่การค้นตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังคงเป็นข้อถกเถียงกันอยู่ว่าขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา 238 หรือไม่ ซึ่งทาง

¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 6

¹¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540, หน้า 158.

¹² เรื่องเดียวกัน.

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่าหลักดังกล่าวนั้นไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้เหตุผลว่าการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการตราขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการกำหนดมาตรการ และการให้อำนาจในการดำเนินการป้องกัน และปราบปรามผู้ค้า ผู้ผลิต หรือผู้เสพยาเสพติดให้ได้ผลโดยเด็ดขาด เนื่องจากปัญหาเสพติดเป็นปัญหาต่อการพัฒนาการของเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ประกอบกับยาเสพติดเป็นพยานหลักฐานที่สามารถเคลื่อนย้าย หรือทำลายได้ง่าย เป็นเหตุให้การเข้าค้นในบริเวณสถานที่ต่าง ไม่ว่าจะเป็นที่รโหฐาน ยานพาหนะ หรือสถานที่ใด ๆ ก็ตาม จะต้องดำเนินการโดยรวดเร็ว หากจะต้องไปขอหมายค้นในกรณีดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคในการป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว ฉะนั้นการที่อนุญาตให้เจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถดำเนินการตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าว โดยไม่ต้องขอหมายค้นจากศาล ย่อมถือได้ว่าเป็นกรณีพิเศษที่เจ้าพนักงานดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าตรวจค้นโดยเร็ว ประกอบกับการคัดสรรเจ้าพนักงานดังกล่าวได้มีการแต่งตั้งโดยกำหนดคุณสมบัติ และมีระบบการกลั่นกรองเป็นพิเศษ¹³ จึงเป็นเหตุให้น่าเชื่อถือได้ว่าประชาชนไม่ถูกเจ้าพนักงานดังกล่าวล่วงละเมิดเข้าไปในสิทธิการครอบครองเคหสถาน หรือสถานที่ต่าง ๆ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย

หลังจากที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นแล้ว ได้มีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น และศาลฎีกาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว โดยศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอยู่ 2 คำพิพากษา โดยในคดีแรกศาลได้พิพากษาว่าการที่เจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ได้เข้าไปทำการตรวจค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น แต่อาศัยบัตรของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าการค้นโดยวิธีการดังกล่าวขัดกับหลักรัฐธรรมนูญ แต่โดยพฤติการณ์แล้วถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉิน ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (4)“ แม้ว่ากรณีที่ศาลพิพากษายกฟ้องในคดีดังกล่าวจะไม่ทำให้เกิดความเสียหายในทางคดีแต่อย่างไร แต่การที่ศาลยุติธรรมกล่าวล่วงเข้าไปพิจารณาว่าการค้นโดยใช้บัตรประจำตัวพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดขัดกับรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการพิจารณาที่มีขอบ เนื่องจากตามกฎหมายรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่าหากศาลเห็นว่ากฎหมายใดขัดกับรัฐธรรมนูญ จะต้องงดการพิจารณาในคดีดังกล่าว

¹³ ภาคผนวก ค, หน้า 110-113

¹⁴ คดีหมายเลขแดงที่ 1/2541 ศาลจังหวัดลำปาง

และส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย¹⁵

สำหรับคำพิพากษาที่ศาลชั้นต้นได้ตัดสินไว้อีกคดีหนึ่งซึ่งลักษณะคดีคล้ายกับคดีแรก แต่ศาลพิพากษายกฟ้องในคดีดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าการคัดง้างกล่าวเป็นการคัดง้างที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากขัดกับหลักรัฐธรรมนูญ และเมื่อเป็นการคัดง้างโดยมิชอบแล้ว พยานหลักฐานที่ได้มาจากการคัดง้างนั้นย่อมไม่อาจจะรับฟังได้¹⁶ เป็นการนำหลักผลไม้พิษย่อมเกิดจากต้นไม้อพิษ (fruit of the poisonous tree) ซึ่งเป็นหลักการรับฟังพยานหลักฐานของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา มาปรับใช้กับหลักกฎหมายของไทย

หลังจากที่ศาลจังหวัดทั้งสองได้มีคำพิพากษาออกมาแล้ว ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 4536/2543 ว่าการที่เจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานป้องกันปราบปรามยาเสพติดด้วยนั้น เข้าไปค้นเพื่อหาหาเสพติดที่ซุกซ่อนอยู่ภายในบ้านของผู้ต้องหาในเวลากลางคืนโดยไม่มีหมายค้น แต่ใช้บัตรพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อขอเข้าทำการตรวจค้น ศาลฎีกาได้ตัดสินว่ากรณีดังกล่าวสามารถทำการตรวจค้นได้

คดีที่ศาลจังหวัดทั้งสองที่ได้ตัดสินออกมานั้นขัดแย้งกับคดีที่ศาลฎีกาตัดสินออกมาอย่างชัดเจน จากการที่ศาลชั้นต้น และศาลฎีกา ได้ตัดสินคดีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ผลของคำพิพากษากลับแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงนั้น ย่อมก่อให้เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กล่าวคือไม่มีหลักกฎหมายที่แน่นอนในการปฏิบัติ หากประเทศไทยใช้ระบบ common law ปัญหาดังกล่าวคงยุติแล้วเนื่องจากศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดได้ตัดสินไปแล้วว่าการคัดง้างตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 เป็นการคัดง้างโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่โดยที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบ civil law จึงไม่อาจจะยึดเอาคำพิพากษาฎีกาเป็นแบบอย่างได้ และในกรณีดังกล่าวศาลยังไม่ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการพิจารณาชี้ขาดในประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ปัญหาดังกล่าวนั้นยังไม่เป็นที่ยุติ

✓ ตามปัญหาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิของประชาชนการที่ถูกเจ้าพนักงานเข้าไปล่วงละเมิดต่อสิทธิในการครอบครองเคหสถานโดยไม่มีเหตุอันควร แต่หากพิจารณาแล้วรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้กำหนดหลักในการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการครอบครองเคหสถานของประชาชนไว้เช่นกัน กล่าวคือตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

¹⁵ เอกสารประกอบการสัมมนา การประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติด. กรุงเทพฯ : กองนิติการสำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรื, 2540. หน้า 22-23.

¹⁶ คดีหมายเลขแดงที่ 2358/2542 ศาลอุทธรคดี

ม.29 ได้วางหลักไว้ว่า การจำกัดสิทธิ และเสรีภาพในการครอบครองเคหสถานซึ่งเป็นสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ว่าจะดำเนินการมิได้ เว้นแต่จะอาศัยอำนาจตาม ม.238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปค้นในเคหสถานได้ โดยขอหมายค้นจากศาล หรือเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าสามารถทำการค้นได้ โดยไม่มีหมายค้น แต่ใน ม.29 ได้กำหนดหลักว่าการค้นในที่อยู่อาศัยนั้นจะสามารถดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อการค้นนั้นจะไม่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิ และเสรีภาพในการครอบครองเคหสถานไม่ได้ แต่ตามบทบัญญัติดังกล่าวก็ยังไม่สามารถอธิบายกรอบการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนออกมาในลักษณะที่เป็นรูปธรรมได้ แต่หากพิจารณาแล้วการกำหนดกรอบที่เจ้าพนักงานจะสามารถก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อเป็นการป้องกันภัยอันตรายสาธารณะ หรือภัยอันตรายต่อชีวิตของบุคคล หรือเพื่อป้องกันภัยอันตรายฉุกเฉินต่อความมั่นคง และความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ หากเป็นกระทำที่ก้าวล่วงไปในสิทธิดังกล่าวของประชาชนโดยไม่เข้ากับเกณฑ์ดังกล่าวจึงน่าจะเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิ และเสรีภาพดังกล่าว¹⁷

ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของนักกฎหมายที่จะต้องศึกษาว่าการค้นในที่อยู่อาศัยของเจ้าพนักงานป้องกันปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อที่จะได้นำหลักดังกล่าวมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงหลักกฎหมายในเรื่องดังกล่าวต่อไป

1.2 สมมติฐานในการวิจัย

การค้นในที่อยู่อาศัยของเจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดน่าจะกำหนดอยู่ในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ การค้นที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถค้นในที่อยู่อาศัยโดยไม่ต้องขอหมายค้น และค้นได้ตลอดเวลาควรจะถูกนำมาพิจารณาเพื่อปรับให้สอดคล้องกับหลักของการคุ้มครองสิทธิในการครอบครองเคหสถาน หรือสถานที่ต่าง ๆ ของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ การที่จะอนุญาตให้ค้นในที่อยู่อาศัยได้นั้นควรกำหนดเป็นเหตุที่กฎหมายจะอนุญาตเป็นกรณีไป

¹⁷ คณิต ณ นคร. รัฐธรรมนูญกับกระบวนการยุติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา. 2545. หน้า 14-15.

1.3 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ จัดทำขึ้นมาเพื่อศึกษาทิศทางของการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในการเข้าทำการตรวจค้นในเคสสถาน สถานที่ต่าง ๆ หรือ ยานพาหนะใด ๆ ซึ่งเป็นที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นว่าสามารถกระทำได้อะไรหรือไม่อย่างไร และจะขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 หรือไม่ และพยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นในลักษณะดังกล่าวจะสามารถรับฟังได้มากน้อยเพียงใด

การวิจัยนี้ทำโดยการศึกษาทั้งหลักกฎหมายไทยและหลักกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งได้ศึกษาถึงลักษณะและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวในส่วนของกฎหมายไทยนั้น ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้น ทั้งที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยจะนำหลักในกฎหมายดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้น

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยนั้นทำโดยการวิจัยเอกสารทั้งที่เป็นเอกสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ โดยทำการเปรียบเทียบหลักกฎหมายของระบบประเทศสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นและยังได้ทำการเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวด้วย แล้วนำมาทำความเข้าใจกับหลักกฎหมายในเรื่องการค้นของ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ม.14 (1) และ (2)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อที่จะให้ทราบหลักของการค้นและการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นของกฎหมายต่างประเทศ และทราบหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้นของกฎหมายไทยในลักษณะต่าง ๆ กัน เพื่อนำมาตรวจสอบทิศทางความเป็นไปในการที่จะหาข้อสรุปที่ชัดเจนแน่นอนในประเด็นปัญหาของการค้นโดยไม่มีหมายของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

บทที่ 2

ทฤษฎีและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการค้น

การศึกษาทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้น ในบทนี้จะทำการศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการค้น และความของคำว่า "ที่รโหฐาน" โดยได้ทำการศึกษาทั้งกฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ก่อนศตวรรษที่ 18 การคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการที่ถูกเจ้าพนักงานของรัฐละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพต่อร่างกาย และการอยู่อาศัยในเคสสถาน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการจับกุม หรือ การตรวจค้น ยังไม่ได้รับการคุ้มครองเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานของรัฐมีอำนาจอย่างมากในการที่เข้าไปละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยไม่มีหลักเกณฑ์ใดมาจำกัดอำนาจ เช่น ในประเทศฝรั่งเศสเจ้าพนักงานของรัฐสามารถจับบุคคลใดไปขังไว้โดยยังไม่ทราบข้อกล่าวหา และสามารถขังได้โดยไม่มีกำหนดได้ ต่อมาในช่วงยุคศตวรรษที่ 18 ได้มีนักปรัชญาหลายท่าน เช่น มองเตสกีเออ จังจาตสลุสไฮ ฯลฯ ได้สร้างแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นการนำไปสู่แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น โดยในยุคดังกล่าวรัฐจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น เห็นได้จากการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคล¹ เช่น ประเทศอังกฤษได้จัดให้มีการทำเอกสารเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคล เรียกว่า แมกนาคาร์ต้า (Magna Carta) โดยได้บัญญัติไว้เป็นจำนวน 63 ข้อ แต่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะดำเนินการศึกษา คือ เรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่จะถูกดำเนินการจับกุม กักขัง ขัง

¹ จงรัก จุฑานนท์. "การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและตรวจค้นโดยไม่ชอบธรรม". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. หน้า 1.

² กุลพล พลวัน. พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538. หน้า 74.

ไล่ หรือบริบทพหุวัฒนธรรมจะไม่สามารถทำได้ เว้นเสียแต่จะได้รับการพิจารณาโดยบุคคลชั้นเดียวกับเขา และตามกฎหมายบ้านเมือง การที่รัฐได้สร้างบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นมานั้นย่อมเป็นการก่อให้เกิดหลักของสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (Personal Liberty)³ หรืออย่างในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเหมือนกันโดยใช้ชื่อว่า The Declaration of Independence โดยภายในเอกสารดังกล่าวได้มีการรับรองสิทธิไว้ในวรรคสองโดยได้เขียนข้อความไว้ว่า “เราคือความจริงซึ่งได้ประจักษ์แก่ตัวเองแล้วว่า มนุษย์เราเกิดมามีความเท่าเทียมกัน และต่างก็ได้รับสิทธิบางประการซึ่งไม่อาจโอนให้แก่กันได้ ซึ่งสิทธิดังกล่าวได้รับมอบมาจากพระเจ้า กล่าวคือสิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในการแสวงหาความสุข และสิทธิในการป้องกันมิให้บุคคลอื่นมารบกวนสิทธิดังกล่าว จึงได้จัดตั้งขึ้นซึ่งรัฐบาลที่ได้รับอำนาจอันชอบธรรมด้วยประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครอง เมื่อได้รับอำนาจอันชอบธรรมด้วยความยินยอมจากประชาชนแล้ว การที่รัฐบาลใช้อำนาจที่ได้รับมาจากประชาชนดำเนินการในทางปกครองในการที่เป็นปรปักษ์ต่อหลักดังกล่าวเมื่อใดแล้ว ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลง หรือล้มเลิกรัฐบาลนั้นเสียก็ย่อมได้ และสามารถดำเนินการสถาปนารัฐบาลใหม่ขึ้นตามที่จะเห็นว่ารัฐบาลใหม่นั้นจะทำให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยและยังความผาสุกให้เกิดขึ้นมากที่สุด”⁴

ในอดีตเห็นได้ว่าพัฒนาการในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจะเป็นเรื่องการคุ้มครองภายในรัฐแต่ละรัฐเท่านั้น แต่ในปัจจุบันพัฒนาการสิทธิมนุษยชนนั้นได้มีการพัฒนาโดยได้มีการสร้างความร่วมมือการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว โดยในแต่ละประเทศได้มีการให้ความร่วมมือกันในการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวมากขึ้น ทำให้การคุ้มครองสิทธิดังกล่าวมีการพัฒนาการ และเดินทางไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น⁵ พัฒนาการสิทธิดังกล่าวได้พัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งวันที่ 10 ธันวาคม 1948 องค์การสหประชาชาติ ได้มีการประชุม และได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้น ในเนื้อหาของประกาศดังกล่าวได้กำหนดถึงสิทธิต่าง ๆ ที่ประชาชนพึงมี การใช้สิทธิดังกล่าวมิให้ไปล่วงละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่น รวมถึงการใช้อำนาจของรัฐมิให้ไปกระทบเทือนถึงสิทธิดังกล่าว

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ข้อ 12 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทั่วไปของประชาชน ซึ่งมีใจความสำคัญดังต่อไปนี้ “บุคคลใดจะถูกแทรกสอดโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในเคหสถาน หรือในการสื่อสาร หรือการถูกลบล้างในเกียรติยศ และชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้

³ กุลพล พลวัน. พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. หน้า 31.

⁴ เรื่องเดียวกัน หน้า 31-32.

⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 36.

รับการคุ้มครองจากกฎหมายต่อการแทรกสอด หรือการลบล้างดังกล่าวนั้น”⁶ จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงถึงเจตนารมณ์ที่คุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือการอยู่ในที่พักอาศัย หรือการสื่อสาร ไม่ว่าจะ เป็นในฐานะส่วนตัว หรือฐานะครอบครัว แต่หลักดังกล่าวก็สามารถยกเว้นได้หากรัฐเห็นว่าการกระทำที่จะเข้าไปล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และมีกฎหมายที่อนุญาตให้สามารถทำได้ ก็สามารถเข้าไปรบกวนสิทธิดังกล่าวได้

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แม้ว่าสหประชาชาติจะกำหนดมาตรการให้การคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามความที่กล่าวไว้แล้วนั้น แต่หลักดังกล่าวยังอนุญาตให้รัฐเข้าไปล่วงละเมิดถึงสิทธิดังกล่าวได้เมื่อมีเหตุที่จะต้องรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ การที่รัฐจะเข้าไปล่วงละเมิดถึงสิทธิดังกล่าว นั้น รัฐจะมอบให้ “เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษากฎหมาย” (Law Enforcement Officials) เป็นผู้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวกับบุคคลที่จะถูกละเมิดสิทธิดังกล่าว เพื่อเป็นการที่จะให้เจ้าพนักงานดังกล่าวใช้อำนาจได้ถูกต้อง และสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว หรืออาจกล่าวได้ว่าการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐในการที่จะเข้าไปล่วงละเมิดต่อสิทธิของความเป็นอยู่ส่วนบุคคลของประชาชนนั้น ต้องถูกควบคุมมิให้เป็นการใช้อำนาจที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของประชาชนมากเกินไป

ฉะนั้นเพื่อให้การใช้อำนาจของรัฐไม่ล่วงละเมิดสิทธิของประชาชนมากเกินไป สหประชาชาติจึงได้สร้างหลักการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐขึ้นมา โดยประกาศใช้ “ประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่โดยกฎหมาย” (Code of Conduct for Law Enforcement Officials) โดยเนื้อหาสาระสำคัญของประกาศฉบับดังกล่าวคงมีอยู่ในข้อ 1 และ ข้อ 2 โดยในเนื้อหาสาระสำคัญของประกาศข้อที่ 1 นั้นได้กำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษากฎหมายต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยมุ่งที่จะให้บริการแก่ประชาชน และคุ้มครองให้ประชาชนปลอดภัยจากการกระทำผิดกฎหมาย⁷ ส่วนในเนื้อหาของประกาศ ข้อ 2 นั้น เป็นการที่กำหนดให้เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่รักษากฎหมาย เมื่อมีการดำเนินการตามกฎหมายที่เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิดังกล่าว การกระทำนั้นต้องเคารพ และคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และจะต้องไม่เป็นการทำลายล้างหลักสิทธิมนุษยชน⁸ เห็นได้ว่าสหประชาชาติได้สร้างกรอบของสิทธิที่ประชาชน

⁶ กุลพล พลวัน. พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. หน้า 210.

⁷ ภาคผนวก ก, หน้า 93-94.

⁸ เรื่องเดียวกัน.

พึงมี และกรอบของการใช้อำนาจของรัฐ เพื่อให้รัฐแต่รัฐออกกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักดังกล่าว

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการที่องค์การสหประชาชาติได้สร้างหลักในปฏิญญาสากล และประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่โดยกฎหมายขึ้นมานั้น ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนมิให้ถูกล่วงละเมิดจากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายโดยเมื่อมีเหตุอันควร และได้กำหนดหลักวิธีที่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายที่เข้าไปละเมิดต่อสิทธิดังกล่าวของประชาชนนั้นจะต้องทำไปให้พอสมควรแก่เหตุไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิที่ได้รับความคุ้มครอง จากประกาศทั้งสองขององค์การสหประชาชาตินั้นได้ไปสอดคล้องกับแนวความคิดของ Herbert Packer ซึ่งได้เขียนแนวความคิดของเขาไว้ในบทความเรื่อง "Two Models of The Criminal Procedure"⁹

แนวความคิดดังกล่าวถือได้ว่าเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในปัจจุบัน โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องการใช้อำนาจของรัฐที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งการใช้อำนาจนั้นจะเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ฉะนั้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยปรัชญาที่ว่า เมื่อรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมาย และการกระทำที่รัฐได้กระทำลงไปตามอำนาจนั้นย่อมเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิดังกล่าว ดังนั้นการที่รัฐจะต้องดำเนินการตามภายใต้กรอบที่กฎหมายอนุญาตให้สามารถทำได้ กล่าวคือ การใช้อำนาจดังกล่าวจะต้องอยู่ในขอบเขตที่ไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป หลักดังกล่าวถือได้ว่าเป็นปรัชญาที่สำคัญของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่สำคัญที่สุด

จากปรัชญาดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่ากระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ดีนั้นจะต้องมีประสิทธิภาพในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม ควบคู่ไปกับหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้เจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจที่ได้มาจากบทบัญญัติของกฎหมายโดยมิชอบด้วย¹⁰ จากแนวความคิดนี้ Packer ได้แบ่งกระบวนการพิจารณาคดีอาญาออกเป็น 2 รูปแบบ กล่าวคือรูปแบบแรกเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เรียกว่า Due Process Model (รูปแบบการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน) ส่วนรูปแบบที่สองเป็นแนวทางในการเพิ่มประ

⁹ John Griffiths. Ideology in Criminal Procedure or "A third "Model" of Criminal Process (The Vale Law Journal Vol.79), 1970. p. 360-361.

¹⁰ กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543. หน้า 11.

สิทธิภาพในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม เรียกว่า Crime Control Model (รูปแบบเพื่อการควบคุมอาชญากรรม)¹¹

Packer ได้อธิบายถึงรูปแบบของ Due Process Model ไว้ว่าหากรัฐได้บัญญัติกฎหมายโดยให้ความสำคัญต่อหลักดังกล่าว กฎหมายของรัฐนั้นจะออกมาในทิศทางของการคุ้มครองสิทธิของประชาชนมาก หรืออาจกล่าวได้ว่าหลักดังกล่าวมุ่งความสำคัญไปที่การจำกัดอำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐที่จะดำเนินการใดก็ตามที่กฎหมายอนุญาตให้สามารถทำได้ แต่หากการกระทำนั้นต้องเข้าไปล่วงละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนแล้วเจ้าพนักงานสามารถทำได้ แต่คงต้องอยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวโดยสรุปได้ว่ารูปแบบดังกล่าวเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกละเมิดจากการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบนั่นเอง¹²

ส่วนรูปแบบของ Crime Control Model นั้น Packer ได้อธิบายว่า หากรัฐใดให้ความสำคัญในรูปแบบดังกล่าว กฎหมายภายในรัฐดังกล่าวจะมุ่งไปในทิศทางที่การเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม โดยในกฎหมายจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานของรัฐสามารถเข้าไปแสวงหาความจริง ไม่ว่าจะเป็นการตรวจค้น จับกุม หรือควบคุมขัง โดยมีการตรวจสอบที่ไม่เคร่งครัดจากองค์กรภายนอก ซึ่งการกระทำทั้งหมดนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาไว้เพื่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม กล่าวโดยสรุปแนวความคิดของรูปแบบดังกล่าว เป็นการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐเข้าไปแสวงหาพยานหลักฐาน ป้องกัน หรือควบคุมมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น หากเจ้าพนักงานกระทำการดังกล่าวแล้วจะต้องกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างแน่นอนแต่หากมีเหตุผลว่าเพื่อรักษาไว้เพื่อความสงบสุขโดยรวมของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะย่อมสามารถกระทำได้¹³

จากแนวความคิดของ Model ทั้งสองของ Packer ได้อธิบายว่าให้มองแนวความคิดทั้งสองเป็นจุดสองจุดอยู่อยู่ที่ปลายเส้นตรงเส้นเดียวกัน แล้วจุดทั้งสองจุดจะไหลมาชนกัน หากเปรียบกับสังคม หรือรัฐใดรัฐหนึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะให้กระบวนการพิจารณาคดีอาญาไปในทิศทางใด ถ้าหากรัฐ หรือสังคมนั้น มีความประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิของประชาชนมากกว่า การเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม จุดทางด้าน Due Process Model ก็จะมีผลมากกว่าด้าน

¹¹ จงรักษ์ จุฑานนท์. การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและตรวจค้นโดยไม่ชอบธรรม. 2525, หน้า 10.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

Crime Control Model หากสังคม หรือรัฐใดก็ตาม มีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม หรือต้องการความเด็ดขาดในการควบคุมอาชญากรรมไม่ให้เกิดในรัฐของตน หรือให้น้อยที่สุด ทิศทางในการไหลก็จะสวนทางกัน กล่าวคือ จุดด้าน Crime Control Model ก็ จะไหลมากกว่าด้าน Due Process Model ฉะนั้นกระบวนการพิจารณาคดีอาญานั้นจะมีการ ผลผสมผสานระหว่างสอง Model ให้เกิดดุลภาพที่เหมาะสม¹⁴ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสังคมของประเทศนั้น ๆ

ปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมมีการพลวัต (dynamic) ตลอดเวลา การที่รัฐจะออกกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาให้เกิดดุลยภาพโดยอาศัยทั้งสอง Model มาเป็นแนว ทางในการบัญญัติกฎหมายนั้นสามารถทำได้ยาก กล่าวคือ ในช่วงเวลาที่รัฐได้บัญญัติกฎหมาย เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวออกมา ในรัฐดังกล่าวมีปัญหาเกิดอาชญากรรมจำนวนมาก สังคมอยู่กัน อย่างไม่มีความสุข รัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายที่เป็นการให้อำนาจกับเจ้าพนักงานของรัฐในการที่ เข้าไปแสวงหาพยานหลักฐาน หรือการหาตัวผู้กระทำความผิด หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการเพิ่มประสิทธิภาพในการการควบคุมอาชญากรรมมากขึ้น เป็นเหตุให้ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนน้อยลง หรือในกรณีกลับกันหากรัฐนั้นไม่ค่อยเกิดปัญหา อาชญากรรม จึงบัญญัติกฎหมายที่ออกมาในลักษณะคุ้มครองสิทธิของประชาชนมาก ดังที่กล่าว ไปแล้วปัญหาอาชญากรรมมันพลวัตตลอดเวลา หากในรัฐนั้น ๆ ได้บัญญัติกฎหมายออกมาแล้ว หากเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายการแก้ไขกฎหมายไม่สามารถทำได้รวดเร็ว เพราะต้อง มีการผ่านกระบวนการพิจารณาหลายขั้นตอน เป็นเหตุให้กฎหมายไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับการ ป้องกันอาชญากรรม หรือการคุ้มครองสิทธิของประชาชน จึงเป็นเหตุให้ฝ่ายนิติบัญญัติพยายาม เปิดช่องว่างไว้ คือการกำหนดให้เจ้าพนักงานสามารถใช้ดุลพินิจในการป้องกันปราบปรามอาชญา กรรมได้ การใช้ดุลพินิจนี้กฎหมายไม่อาจวางหลักควบคุมไว้ได้มากนัก จึงเป็นภาระของเจ้า พนักงานที่จะต้องดำเนินการไปโดยใช้หลักความสุจริตใจ ซึ่งยากแก่การตรวจสอบ ส่วนในประเทศ ที่ยึดหลักกฎหมายจากคำพิพากษา (Common Law) ไม่ค่อยมีปัญหา เพราะหลักต่าง ๆ จะมาจาก คำพิพากษาหากปัญหาอาชญากรรมมันพลวัต ศาลก็พิพากษากำหนดหลักใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งที่

2.2 ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการค้น

¹⁴ กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง. 2543, หน้า 12.

2.2.1 ความหมายของการค้น

หากพิจารณาความหมายของคำว่าค้น น่าจะแปลความหมายได้ว่าเป็นการสืบเสาะแสวงหา แต่ความหมายดังกล่าวไม่อาจที่จะครอบคลุมความหมายของคำดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องทำการศึกษา เพื่อที่จะได้รู้ขอบเขตการดำเนินการค้นของเจ้าพนักงานภายใต้ नियามของคำดังกล่าว

ก. ในประเทศไทย

การค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นมาตรการบังคับในการดำเนินคดีอาญาของรัฐที่กฎหมายได้มอบอำนาจให้กับเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ¹⁵ โดยได้กำหนดให้เจ้าพนักงานของรัฐ 2 ประเภท เป็นผู้สามารถดำเนินการดังกล่าวได้คือ พนักงานฝ่ายปกครอง และเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวน โดยกฎหมายมิได้อนุญาตให้ประชาชนไม่สามารถดำเนินการค้นไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม¹⁶ โดยการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นจะกระทำไปเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ หรือพยานเอกสาร เป็นต้น หรืออาจเป็นตรวจค้นไปเพื่อหาตัวบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการค้นเพื่อช่วยเหลือตัวบุคคลที่ถูกกักขัง หน่วงเหนี่ยว หรือเป็นการค้นเพื่อจับกุมบุคคลตามหมายจับก็สามารถดำเนินการตรวจค้นได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติความหมายของคำว่า การค้นไว้ เมื่อไปศึกษาจากพจนานุกรมถึงความหมายของคำว่า "ค้น" ว่า "เป็นการหา, สืบสาว, เสาะหา, ค้นคว้า, สืบสาว หรือหาเอามา"¹⁷ แต่ความหมายของการค้นที่เป็นมาตรการในการแสวงหาพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นคงไม่ได้มีคำจำกัดความอยู่เพียงเท่านั้น เพราะแท้จริงแล้วการค้นมีการกำหนดหลักเกณฑ์มากกว่าความหมายดังกล่าว กล่าวคือ การค้นต้องมีกรรมที่ถูกระทำ หรืออาจกล่าวได้ว่าการค้นของเจ้าพนักงานนั้นเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล เพราะการค้นเป็นการดำเนินการของเจ้าพนักงานที่กฎหมายอนุญาตให้เข้าไปแสวงหาพยานหลักฐานได้ตามสถานที่ต่าง ๆ หรือจากตัวบุคคลก็ย่อมทำได้ เมื่อการค้นเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานจากสถานที่ต่าง ๆ หรือตัวบุคคล การค้นของเจ้าพนักงาน

¹⁵ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. 2542, หน้า 163.

¹⁶ คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540. หน้า 252.

¹⁷ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2525.

เมื่อได้ลงดำเนินการแล้วย่อมเป็น การกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพต่อความเป็นอยู่ใน
 เคหสถาน¹⁸ และกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพต่อร่างกาย¹⁹ เมื่อการค้นเป็นการใช้อำนาจของรัฐ
 ที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพ²⁰

ฉะนั้นจึงพอสรุปความหมายของการค้นตามกฎหมายไทยได้ดังนี้ กล่าวคือ เป็นการที่
 เจ้าพนักงานใช้อำนาจตามที่กฎหมายอนุญาต ล่วงละเมิดเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็น
 สิทธิในการครอบครองเคหสถาน หรือสิทธิเสรีภาพในชีวิต หรือร่างกาย เพื่อเข้าไปแสวงหาพยาน
 หลักฐาน หรือช่วยเหลือบุคคล หรือจับกุมตัวบุคคล²¹

ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วนั้นว่า การค้นเป็นมาตรการดำเนินการของเจ้าพนักงาน
 ที่กฎหมายอนุญาตให้เข้าไปล่วงละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่ว่าจะเป็นการละเมิดต่อสิทธิ
 การครอบครองที่รื้อฐาน หรือต่อเสรีภาพในร่างกาย เมื่อพิจารณาแล้วหากการกระทำดังกล่าวเป็น
 การกระทำที่เจ้าพนักงานไม่ได้รับอนุญาตจากกฎหมาย หากเป็นการเข้าไปรบกวนต่อสิทธิในการ
 ครอบครองที่รื้อฐานแล้วเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการโดยไม่ได้รับอนุญาตย่อมมีความผิดในเรื่องบุ
 รุก หากเป็นการตรวจค้นร่างกายโดยที่เจ้าพนักงานไม่ได้รับอนุญาตจากกฎหมายแล้วผู้ตรวจค้น
 ย่อมมีความผิดในเรื่องความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

แต่เมื่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยกำหนดให้เจ้าพนักงานสามารถ
 ดำเนินการตรวจค้นได้เมื่อมีเหตุอันควรก็ย่อมสามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะศึกษากัน
 ในบทต่อ ๆ ไปว่าเหตุแห่งการค้นที่กฎหมายอนุญาตให้ทำการค้นได้มีอะไรบ้าง เมื่อกฎหมาย
 อนุญาตให้เจ้าพนักงานเข้าไปค้นในที่รื้อฐาน หรือค้นตัวบุคคลได้แล้ว หากเป็นการค้นในที่รื้อฐาน
 สิ่งที่เจ้าพนักงานต้องการค้นนั้น ได้แก่พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือตัวบุคคล²² หากเป็นการค้นตัว
 บุคคลเจ้าพนักงานค้นไปเพื่อหาพยานเอกสาร และพยานวัตถุเท่านั้น²³ แต่หากเจ้าพนักงานที่มี
 อำนาจในการค้นตามกฎหมายไปแสวงหาพยานหลักฐานที่มีใช้พยานวัตถุ หรือพยานเอกสาร เช่น
 เเทปที่ได้มาจากการดักฟังโทรศัพท์ ซึ่งยังมีปัญหาว่ากฎหมายไทยยังมีได้จัดว่าเป็นพยานประเภท

¹⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 35

¹⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 31

²⁰ คณิต ฌ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. 2542, หน้า 163.

²¹ จิรนิติ หนะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544. หน้า 19.

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 และ มาตรา 93

ไหน บางส่วนจัดว่าเป็นพยานเอกสาร เนื่องจากเทียบเคียงกับตัวบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง แต่ส่วนใหญ่มองว่าเป็นพยานวัตถุ เพราะสิ่งที่ได้บันทึกมานั้นสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ง่ายไม่เหมือนพยานเอกสาร²⁴ เมื่อพิจารณาถึงวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานในประเภทดังกล่าว เจ้าพนักงานอาจใช้วิธีการดักฟัง หรือแอบบันทึกเสียง เป็นต้น หากการกระทำดังกล่าวเป็นการดักฟัง หรือแอบบันทึกเสียงที่เกิดจากภายในที่รโหฐาน ในกรณีนี้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติถึงวิธีที่จะแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวไว้ แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 37 ได้กล่าวไว้ว่าบุคคลมีเสรีภาพที่จะทำการสื่อสาร การกระทำใดที่ให้ได้มาซึ่งข้อความที่สื่อสารถึงกันนั้นหากไม่ได้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคง หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การกระทำดังกล่าวไม่สามารถทำได้ เมื่อการดักฟังโทรศัพท์ หรือการแอบฟังการสนทนาภายในที่รโหฐานที่กระทำโดยเจ้าพนักงาน ซึ่งมีการใช้เครื่องมือ หรืออุปกรณ์เข้ามาช่วยนั้นก็จะเป็นการล่วงละเมิดเข้าไปรบกวนสิทธิในการครอบครองที่รโหฐานเหมือนกัน ซึ่งในกฎหมายไทยยังไม่ได้ระบุถึงวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าว จึงยังเป็นข้อสงสัยว่าการแสวงหาพยานหลักฐานในลักษณะดังกล่าวจะหลักเดียวกับเรื่อง การค้นหรือไม่ ฉะนั้นความหมายของการค้นตามกฎหมายไทยคงสรุปได้ความหมายตามที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น

ข. ในประเทศสหรัฐอเมริกา

การค้นเป็นการกระทำที่ทำโดยเจ้าพนักงานผู้ได้รับอนุญาตจากกฎหมายก้าวล่วงเข้าไปรบกวนสิทธิส่วนบุคคล²⁵ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการครอบครอง หรือพักอาศัยในที่พักอาศัย อาคาร โรงงาน หรือ เป็นสิทธิเสรีในร่างกาย เมื่อการดำเนินการตรวจค้นของเจ้าพนักงานเป็นการล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้กำหนดวิธีการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการกระทำการตรวจค้นไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 (The Fourth Amendment)²⁶ ซึ่งได้วางหลักสำคัญไว้ว่า "สิทธิของประชาชนที่จะได้รับความปลอดภัยในตัวของตน...จากการค้น และการยึดโดยไม่มีเหตุผลจะไม่ถูก

²⁴ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. 2542, หน้า 101.

²⁵ Larry K. Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. Criminal Justice in Action the Core. Wadworthy Thomson Lernning : 2001, p.152.

²⁶ John N. Ferdico. Criminal Procedure for The Criminal Justice Processional. 3th ed. New York : West Publishing Co, 1992, p. 109.

ฝ่าฝืน และจะไม่มีกรออกหมายเว้นแต่จะมีเหตุอันควรสงสัย”²⁷ จากหลักกฎหมายนี้เองเป็นเหตุให้ศาลสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีคำพิพากษาซึ่งเป็นการวางหลักของการค้น และได้กำหนดมาตรฐานของการกระทำที่ไม่มีเหตุผลดังต่อไปนี้

ศาลสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกามีได้แปลความหมายของการค้นตามถ้อยคำ แต่ได้แปลความลวงเลยไปถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าการที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักเรื่องการคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการค้น หรือยึดไปเพื่ออะไร โดยได้มีคำพิพากษากำหนดหลักดังกล่าวว่า การค้นเป็นการกระทำที่มีอาจกระทำได้ถ้าการนั้นไปกระทบกระเทือนต่อความคาดหวังอันสมเหตุสมผลที่ประชาชนคาดหวังว่าจะได้รับความเป็นส่วนตัว (reasonable expectation of privacy) ด้วยเหตุนี้การดำเนินการโดยของเจ้าพนักงานของรัฐที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนตัว เมื่อกระทำโดยไม่มีเหตุอันควร หรือไม่มีหมายที่ออกโดยศาลแล้วยอมเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4²⁸ และจากคำพิพากษาในคดี United States v. Jacobson ได้กำหนดหลักของการค้นว่า การค้นจะสามารถกระทำได้อีกต่อเมื่อสังคมโดยรวมพิจารณาว่ามีเหตุผลเพียงพอที่ลวงละเมิดความเป็นส่วนตัวโดยเจ้าพนักงานของรัฐ²⁹

จากคำพิพากษาดังกล่าวข้างต้นจึงพอสรุปความหมายของการค้นได้ว่า การค้นเป็นการกระทำของเจ้าพนักงานที่ได้รับอนุญาตโดยกฎหมายให้บุกรุกเข้าไปตรวจสอบภายในบ้าน อาคาร โรงเรือน ที่อยู่อาศัย หรือตรวจค้นตัวบุคคล เป็นต้น โดยการเข้าไปตรวจค้นนั้นเจ้าพนักงานต้องมีเหตุอันเพียงพอที่จะสามารถอ้างเพื่อที่จะเข้าไปลวงละเมิดสิทธิดังกล่าวด้วย และการตรวจค้นนั้นต้องกระทำไปเพื่อหาสิ่งของที่ผิดกฎหมาย หรือหาของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือหาสิ่งของที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือหาสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด ที่ชุกซ่อนอยู่ในสถานที่ดังกล่าว หรือชุกซ่อนอยู่ในตัวบุคคลที่จะถูกค้น นอกจากการค้นนั้นยังให้ความหมายรวมไปถึงการกระทำที่เป็นการลวงละเมิดต่อสิทธิส่วนตัว หรือที่ประชาชนคาดหวังว่าจะได้รับความเป็นส่วนตัวด้วย เช่น การดักฟังโทรศัพท์ เป็นต้น³⁰

²⁷ Fourth Amendment บัญญัติว่า “The right of the people to be secure in their person, house, paper and effects against unreasonable searches and seizures, shall not be violated, and no warrants shall issue, but upon probable cause, supported by oath or affirmation and particularity describing the place to be searched and the persons or things to be seized”

²⁸ กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง. 2543, หน้า 131-132.

²⁹ John N. Ferdico. Criminal Procedure for The Criminal Justice Professional. 1992, p. 109.

³⁰ จุติ ธรรมโนวานิช. “การค้น”. 2532, หน้า 20.

จากความหมายของการค้นดั่งที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นนั้น สามารถแบ่งความหมายของการค้นออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ ความหมายโดยทั่วไป และความหมายในทางเทคนิค³¹

ความหมายโดยทั่วไปของการค้น คือ การกระทำของเจ้าพนักงานที่บุกรุกเข้าไปในที่รโหฐาน เพื่อที่จะค้นหาทรัพย์ หรือบุคคล เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญา เป็นการแปลความหมายโดยตรงนั่นเอง

ส่วนความหมายในทางเทคนิคของการค้น เป็นการกำหนดความหมายโดยพิจารณาจากสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะให้ควบคุมครอง เมื่อพิจารณาจากคดี Katz v. United State(1967) ที่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินไว้ว่า การที่เจ้าพนักงานดักฟังโทรศัพท์จากการพูดคุยในตู้โทรศัพท์สาธารณะนั้นเป็นการขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 โดยศาลได้ให้เหตุผลว่าในหลักตามมาตราดังกล่าวกฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิของประชาชนมิใช่สถานที่ และศาลยังได้กำหนดว่าอะไรที่จะเป็นสิทธิส่วนตัวนั้นจะต้อง เป็นสิ่งที่บุคคลนั้นจะต้องแสดงออกว่าสิ่งที่เขาทำอยู่เป็นสิทธิส่วนตัว และประชาชนโดยทั่วไปจะต้องเชื่อว่าสิ่งที่เขาทำอยู่เป็นสิทธิส่วนตัว³² ดังนั้นความหมายในทางเทคนิค คือ การกระทำของเจ้าพนักงานแม้ตัวของเจ้าพนักงานจะมีได้บุกรุกเข้าไปค้นหาพยานหลักฐานในที่รโหฐาน หรือตัวบุคคลก็ตาม แต่หากเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 เมื่อใด ก็ถือว่าเป็นการค้นเช่นเดียวกัน³³

ค. ในประเทศญี่ปุ่น

ได้ให้ความหมายของการค้นว่า เป็นการดำเนินการของเจ้าพนักงานที่ได้รับอนุญาตตามหมาย ให้สามารถเข้าไปรบกวนสิทธิส่วนบุคคลไม่ว่าจะเป็นการครอบครองสถานที่ สิ่งของ หรือร่างกายก็ตาม³⁴ การค้นสามารถกระทำโดยลำพังได้ กล่าวคือเจ้าพนักงานสามารถดำเนินการค้นเพียงอย่างเดียวหากหมายอนุญาตให้ดำเนินการค้นเพียงอย่างเดียว แต่โดยปกติแล้วการค้น กับการยึดจะต้องไปด้วยกันเสมอ ในกรณีที่เป็นการค้นสถานที่เพื่อต้องการยึดสิ่งของ กฎหมายกำหนดให้สามารถออกหมายค้นกับหมายยึดร่วมเป็นหมายเดียวกันได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการค้นในกฎหมายญี่ปุ่นโดยรวมแล้วไม่อาจทำได้โดยลำพัง คงต้องมีการยึดประกอบด้วย ฉะนั้นความหมายของการค้นจึงต้องอธิบายความหมายของการยึดร่วม

³¹ จิรนิติ หนะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. 2544. หน้า 19.

³² Larry K. Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. Criminal Justice in Action the Core. 2001, p.153.

³³ Ibid, p.152.

³⁴ Shi-emitsu Dando. Japanese Criminal Procedure. 4 th New York University, 1965, p. 274.

ด้วย การยึดในกฎหมายของญี่ปุ่น ได้ให้คำนิยามไว้ว่าเป็นการที่รัฐตัดสินที่จะเข้าครอบครองสิ่งของที่ต้องการยึด โดยการได้มาซึ่งสิ่งของนั้นเป็นมาตรการบังคับของรัฐ³⁵ เมื่อนำมาพิจารณารวมกับความหมายของการค้น จะได้ความหมายของการค้นและการยึดว่าเป็นการดำเนินการที่เจ้าพนักงาน หรือบุคคลผู้ได้รับอนุญาตจากกฎหมาย ได้ล่วงละเมิดเข้าไปในสิทธิการครอบครอง สถาน สถานที่ต่าง ๆ สิ่งของ หรือสิทธิเสรีภาพในร่างกาย เพื่อที่จะหาวัตถุใด ๆ ที่รัฐต้องการที่จะครอบครอง เพื่อนำมาเห็นพยานในชั้นพิจารณา หรือเพื่อการใด ๆ ก็ตาม

เมื่อพิจารณาจากความหมายของการค้นที่ได้ศึกษามาในตอนต้น พอที่จะสรุปได้ว่าการค้นนั้นมีสาระสำคัญอยู่สามประการ คือ การค้นเป็นการกระทำของเจ้าพนักงาน หรือบุคคลที่กฎหมายอนุญาต และต้องเป็นการกระทำที่ล่วงละเมิดเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคล และเป็นการกระทำหาค้นหาสิ่งของ บุคคลผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหาในคดีอาญา หรือผู้ที่ตกอยู่ในอันตราย³⁶

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการค้น

เมื่อได้ศึกษาความหมายของการค้นในบทที่แล้วมานั้น เป็นเหตุให้ทราบว่าการค้นเป็นการกระทำไปเพื่อแสวงหาพยานหลักฐาน หรือเพื่อหาตัวบุคคล เพื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือเป็นพยานหลักฐาน เป็นผู้เสียหาย หรือเป็นผู้ต้องหา กล่าวได้ว่าสิ่งที่ต้องการหานั้นก็คือวัตถุประสงค์ของการค้น

ก. ในประเทศไทย

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการค้นไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่หากได้พิจารณาจาก มาตรา 69 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บทบัญญัติในมาตราดังกล่าวได้กล่าวว่า การค้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อเป็นการค้นเพื่อหาพยานหลักฐาน เพื่อหาของกลาง เพื่อหาบุคคล เพื่อจับบุคคล และเพื่อพบสิ่งและยึดสิ่งของตามคำพิพากษา³⁷ จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวสามารถจัดกลุ่มความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์แห่งการค้นได้ 2 ประเภท คือ การค้นเพื่อพบบุคคล และการค้นเพื่อพบสิ่งของ

(1) การค้นเพื่อพบตัวบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ

³⁵ Shi-emitu Dando. Japanese Criminal Procedure. 4 th New York University, 1965. p. 269.

³⁶ จตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". 2532, หน้า 24.

³⁷ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. 2542, หน้า 135.

- การค้นเพื่อหาบุคคลผู้กระทำความผิด หรือบุคคลผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิด เช่น ค้นเพื่อจับกุมบุคคลตามหมายจับ³⁸ หรือค้นเพื่อจับกุมผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดในที่รโหฐาน หรือการค้นเพื่อจับกุมผู้ร้ายดร้ายสำคัญ

- การค้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลผู้ถูกกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย³⁹ หรือการค้นเมื่อได้ยินเสียงร้องขอความช่วยเหลือดังมาจากภายในอาคารที่พักอาศัย ตึก หรือโรงเรียน เป็นต้น⁴⁰

(2) การค้นเพื่อพบสิ่งของ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดคำจำกัดความของคำว่าสิ่งของไว้ใน มาตรา 2(18) กล่าวคือ "สิ่งหามทรัพย์ใดซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลข และเอกสารอย่างอื่น" สิ่งของที่เป็นวัตถุประสงคของการค้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาจากการกระทำความผิด การค้นในกรณีดังกล่าวเป็นการค้นเพื่อนำสิ่งของดังกล่าวมาเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา

- สิ่งของที่หาย เช่น สิ่งของที่ถูกขโมย หรือสิ่งของที่ได้ถูกบุคคลอื่นกระทำความผิดที่เข้าลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 12 การค้นในกรณีเป็นการค้นไปเพื่อนำสิ่งของดังกล่าวกลับมาคืนกับผู้เสียหาย และใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา⁴¹

ข. ในประเทศสหรัฐอเมริกา

การค้นจะสามารถกระทำการได้ก็ต่อเมื่อมีข้อมูลชัดเจนว่ามีความผิดเกิดขึ้น หรือกำลังจะมีความผิดเกิดขึ้นในสถานที่ที่ต้องการไปค้น หรือมีข้อมูลว่าพยานหลักฐานที่จะใช้ในการพิสูจน์ความผิดนั้นชุกช่อนอยู่ในสถานที่ดังกล่าว⁴² จากหลักดังกล่าวสามารถที่จะพอสรุปได้ว่าวัตถุประสงค์ในการค้นสามารถแบ่งออกเป็นได้ 2 ลักษณะ กล่าวคือ

(1) การค้นเพื่อหาตัวบุคคลที่ได้กระทำความผิดอาญา หรือช่วยบุคคลที่ตกอยู่ใน

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69(4)

³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69(3)

⁴⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92(1)

⁴¹ จุติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". 2532, หน้า 15-16.

⁴² Larry K. Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. Criminal Justice in Action the Core. 2001, p.153.

อันตราย และอยู่ในสถานที่ที่ต้องการจะเข้าไปตรวจค้น เช่น เจ้าพนักงานพบเหตุการณ์เร่งด่วน(hot pursuit) ว่ามีการกระทำความผิดในที่พักอาศัย เมื่อเจ้าพนักงานได้รับรายละเอียดดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานก็สามารถที่จะเข้าไปตรวจค้นสถานที่ดังกล่าวเพื่อจับกุมตัวผู้กระทำความผิด หรือช่วยเหลือผู้เสียหาย⁴³

(2) การค้นเพื่อหาสิ่งของ กล่าวคือเป็นการค้นหาสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด เช่น ของที่ได้มาจากการลักขโมย หรือสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด เช่น ยาเสพติด หรือสิ่งของที่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี เช่น เลือดเปื้อนเลือด, รอยเลือด หรือรอยเท้า เป็นต้น หรือเป็นการค้นเพื่อหาสิ่งของที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด เช่น อาวุธปืนที่ใช้ยิงผู้เสียหาย⁴⁴ เป็นต้น

ค. ในประเทศญี่ปุ่น

การค้นจะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการยึด ฉะนั้นการที่จะเข้าใจวัตถุประสงค์ของการค้นเพียงอย่างเดียวไม่พอ ต้องทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการยึดควบคู่กันด้วย ผู้เขียนขออธิบายวัตถุประสงค์ของทั้งสองเรื่องรวมกันไปในคราวเดียวกันด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น

จากที่ได้ศึกษาความหมายของคำดังกล่าวไปแล้วทำให้ทราบว่า การค้นและการยึด คือการเข้าไปในสถานที่ต่าง ๆ หรือการตรวจค้นร่างกายบุคคล เพื่อค้นหาสิ่งของ หรือวัตถุอื่นใด ก็ตามที่ศาล หรือเจ้าพนักงานต้องการนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด หรือสิ่งของที่กฎหมายไม่อนุญาตให้ประชาชนโดยทั่วไปมีไว้ในครอบครอง สิ่งของที่สามารถยึดได้นั้นรวมไปถึงเอกสาร เช่นจดหมาย โทรสาร เป็นต้น⁴⁵ ฉะนั้นการค้นและยึดจึงเป็นการกระทำที่มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) ค้นเพื่อหาสิ่งของที่จะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด สิ่งของที่จะนำมาใช้ในการพิสูจน์ความผิด ได้แก่ สิ่งของที่ผู้ต้องหาได้ใช้ในการกระทำความผิด เช่น อาวุธมีดที่ใช้แทงผู้เสียหาย เป็นต้น หรือ สิ่งของที่ผู้ต้องหาได้มาจากการกระทำความผิด เช่น โทรศัพท์ที่ได้จากการขโมย เป็นต้น หรือ สิ่งของที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิด เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือแฝง เป็นต้น

(2) ค้นเพื่อหาสิ่งของที่กฎหมายไม่อนุญาตให้ประชาชนครอบครอง หรืออาจกล่าวได้

⁴³ Larry K. Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. Criminal Justice in Action the Core. 2001, p.156.

⁴⁴ Ibid, p.154.

⁴⁵ Shi-emitsu Dando. Japanese Criminal Procedure. 1965, p. 270.

ว่าหากประชาชนครอบครองสิ่งของดังกล่าวแล้วจะต้องมีความผิดตามกฎหมาย เช่นการครอบครองอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือมียาเสพติดอยู่ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

เมื่อได้ทำการศึกษาวัตถุประสงค์ของการค้นทั้งสามประเทศแล้ว โดยรวมแล้วทุกประเทศมีวัตถุประสงค์ในการค้นใกล้เคียงกันจะมีแตกต่างกันในรายละเอียดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงพอสรุปวัตถุประสงค์ของการค้นว่า การค้นเป็นการที่เจ้าพนักงานดำเนินการไปเพื่อหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิด หรือเพื่อค้นหาตัวบุคคลที่ตกอยู่ในอันตราย หรือบุคคลที่ได้กระทำความผิดอาญา และหลบหนีอยู่

2.3 ความหมายของ "ที่รโหฐาน"

การค้นเป็นเรื่องที่กฎหมายมุ่งที่คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลมิให้ถูกละเมิดจากอำนาจของรัฐ จากการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย หากการดำเนินการตรวจค้นของเจ้าพนักงานจำเป็นต้องกระทำในที่รโหฐาน โดยบทบัญญัติของกฎหมายจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานเข้าทำการตรวจค้นในที่รโหฐานได้ก็ต่อเมื่อมีหมายค้น เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษว่าสามารถค้นได้โดยไม่มีหมาย⁴⁶ หากเจ้าพนักงานไม่เข้าใจความหมายของคำว่า "ที่รโหฐาน" หากเจ้าพนักงานเข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานโดยไม่รู้ว่าจะสถานที่ดังกล่าวเป็นที่รโหฐาน และกระทำไปโดยไม่มีหมายค้น และการค้นดังกล่าวมิใช่เหตุที่กฎหมายอนุญาตให้ทำการค้นได้โดยไม่มีหมายค้น ย่อมเป็นเหตุให้ศาลไม่อาจรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้ เนื่องจากพยานหลักฐานดังกล่าวได้มาจากการค้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ก. ในประเทศไทย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดความหมายของคำว่าที่รโหฐานไว้ว่า "ที่ต่าง ๆ ซึ่งมีไซที่สาธารณสถานดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา"⁴⁷ และในประมวลกฎหมายอาญาได้ให้คำนิยามของสาธารณสถานไว้ว่า "สถานที่ใด ๆ ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้"⁴⁸ จากคำนิยามของคำว่า "สาธารณสถาน" ซึ่งศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาดัดสินว่า

⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92

⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(13)

⁴⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(3)

สถานที่ใดเป็นสาธารณสถานอยู่หลายคำพิพากษา จึงจะขอยกตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังต่อไปนี้เพื่อมาใช้ประกอบกับการให้ความหมายของคำว่า "ที่รโหฐาน" ดังต่อไปนี้

(1) โรงหญิงนครโสภณี วัดวาอาราม ศาลยุติธรรม โรงละคร โรงแรม ตามปกติเป็นที่สาธารณสถาน แต่บางส่วนของสถานที่เหล่านี้ซึ่งประชาชนไม่มีสิทธิที่จะเข้าไป ไม่เป็นที่สาธารณสถาน(ฎ.631/129)

(2) เจ้าของที่ดินยอมให้ผู้เช่าทำทำนน้ำสำหรับลากซุงในที่ดินซึ่งอยู่ในโฉนดของตนเพียง 7 ปี ถึงในขณะนั้นจะมีผู้อื่นอาศัยขึ้นลงด้วยก็ไม่ทำให้เป็นท่าสาธารณะ(ฎ.21/2474)

(3) ที่ตอนในของร้านขายอาหารซึ่งแบ่งไว้อาศัยนอน และผู้ที่เข้าไปต้องขออนุญาตไม่ใช่สาธารณสถาน(ฎ.606/2475)

(4) ร้านจำหน่ายผืนตรงที่จัดไว้ให้มาสูบผืน เป็นสาธารณสถาน(ฎ.1004/2480)

(5) ที่นาล่องเรือให้บุคคลอื่นเดินผ่านไปมาไม่ใช่ที่สาธารณสถาน เพราะยังมีเจ้าของหวงห้ามอยู่(ฎ.1080/2485)

(6) โรงบิลเลียดซึ่งอยู่ในขณะที่เปิดให้เล่นมีผู้เข้าออกได้ตลอดเวลาถือเป็นที่สาธารณสถาน(ฎ.589/2483)

(7) สถานที่บนขบวนรถไฟโดยสาร เป็นสาธารณสถาน(ฎ.2024/2497)

(8) ร้านค้าเป็นที่ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้จึงเป็นที่สาธารณสถาน(ฎ.1362/2508)

(9) ห้องโถงในสถานการค้าประเวณีผิดกฎหมายเวลารับแขกที่มาเที่ยวเป็นสาธารณสถานซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไป(ฎ.883/2520)

เมื่อพิจารณาจากนิยามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้ให้ความหมายไว้ประกอบกับตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ยกมาประกอบ จึงพอที่จะสรุปความหมายของที่รโหฐานได้คือ สถานที่ที่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองแสดงโดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยาย ที่จะครอบครองสถานที่ดังกล่าว และมีความประสงค์ที่จะไม่ให้บุคคลภายนอกเข้ามารบกวนสิทธิส่วนบุคคลภายในบริเวณดังกล่าว⁴⁹

ข.ในประเทศสหรัฐอเมริกา

ยึดหลักใกล้เคียงกับประเทศไทย กล่าวคือประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้บัญญัติหลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชนมิให้ถูกเจ้าพนักงานใช้อำนาจเข้าทำการตรวจค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยได้บัญญัติอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทก่อนแล้ว

⁴⁹ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. 2542, หน้า 151.

ฉะนั้นศาลของสหรัฐอเมริกาจึงต้องวางหลักว่าสถานที่ใดเจ้าพนักงานสามารถค้นได้โดยไม่มีหมายค้น หรือจำเป็นต้องมีหมายค้น การค้นโดยไม่มีหมายค้นนั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อกฎหมายอนุญาตให้ทำได้จะได้ศึกษาในบทต่อ ๆ ไป ส่วนการค้นโดยปกติทั่วหากเป็นการค้นในที่ในฐานะจำเป็นจะต้องขอหมายค้น แต่ศาลของสหรัฐอเมริกามีได้ใช้คำว่าที่ในฐานะเหมือนกฎหมายไทย แต่ได้แบ่งการพิจารณาถึงสถานที่ที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจค้นแล้วจะต้องขอหมายค้นออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ ที่พักอาศัย(Dwelling) และ บริเวณรอบ ๆ ที่พักอาศัย (Curtilage)

1. ที่พักอาศัย(Dwelling) ศาลของสหรัฐอเมริกาให้คำนิยามรวมไปถึงทุก ๆ ที่ที่ใช้เป็นที่พักอาศัย ไม่ว่าจะเป็นบ้านส่วนตัว อพาร์ตเมนต์ ห้องพักในโรงแรม รวมถึงสถานที่ประกอบธุรกิจและห้องทำงาน แม้ว่าห้องพักนั้นจะมีการพักอาศัยเป็นการชั่วคราวแต่ในขณะที่มีผู้พักอาศัยอยู่ก็ถือว่าเป็นที่พักอาศัยด้วย หากไม่มีผู้พักอาศัยแล้วสถานที่ดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นที่พักอาศัยตามความหมายนี้⁵⁰

2. บริเวณรอบ ๆ ที่พักอาศัย(Curtilage) ศาลของสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินไว้ในคดีต่างพอสรูปได้ว่าบริเวณดังกล่าว เป็นบริเวณที่อยู่รอบ ๆ ที่พักอาศัย ซึ่งบุคคลโดยทั่วไปเชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของที่พักอาศัย หลักการพิจารณาว่าบริเวณใดจะถือว่าเป็นบริเวณรอบ ๆ ที่พักอาศัยนั้น ให้พิจารณาจากการใช้ประโยชน์หากผู้ครอบครองที่พักอาศัยได้ใช้ประโยชน์จากบริเวณดังกล่าว และบริเวณดังกล่าวต้องอยู่ภายในรั้วรอบขอบชิดอันเดียวกันด้วย⁵¹ หากไม่เข้าสองหลักเกณฑ์ดังกล่าวเจ้าพนักงานสามารถเข้าทำการตรวจค้นโดยไม่ต้องขอหมายค้น

ศาลสหรัฐอเมริกาที่ได้มีคำพิพากษากำหนดว่าสถานที่ใดเป็นบริเวณรอบ ๆ ที่พักอาศัย เช่น ยุ้งข้าวที่แยกออกมาจากบ้านพักอาศัยห่างออกไปจากบ้าน 70 หลา ,บริเวณใต้ระเบียงบ้าน หรือตู้ใส่ของที่อยู่บนทางเดินที่จะเดินเข้าไปในห้องพักภายในอพาร์ตเมนต์ ส่วนสถานที่ต่อไปศาลตัดสินแล้วว่าไม่ถือว่าเป็นบริเวณรอบ ๆ ที่พักอาศัย เช่น ที่ดินโล่งห่างจากบ้านพัก ประมาณ 50-100 หลา, โพงงที่ถูกขุดขึ้นมาอยู่ฝั่งตรงข้ามกับหน้าบ้าน, สิ่งก่อสร้างที่มีได้อยู่รั้วเดียวกับที่พักอาศัย หรือบริเวณดาดฟ้าของตึกสูง เป็นต้น⁵²

แม้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่ใช้คำว่าที่ในฐานะเช่นเดียวกับกฎหมายไทย แต่หากนำความหมายของที่พักอาศัย และบริเวณรอบ ๆ ที่พักอาศัยมาพิจารณารวมกัน สรุปความหมายได้ว่า สถานที่ที่ที่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง มีเจตนาที่จะพักอาศัย และใช้ประโยชน์จากบริเวณรอบ ๆ

⁵⁰ จุตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". 2532, หน้า 200.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 201.

⁵² เรื่องเดียวกัน.

สถานที่ดังกล่าว ซึ่งจากความหมายนี้มีความแตกต่างจากที่รโหฐานตามกฎหมายไทย คือ ที่รโหฐานจะมีความหมายกว้างมากกว่า โดยจะมีความหมายครอบคลุมไปถึงสถานที่ต่าง ๆ ไม่จำกัดเฉพาะที่อยู่อาศัย หรือบริเวณรอบ ๆ ที่พักอาศัยเท่านั้น คงให้รวมไปถึงสถานที่ที่ผู้ครอบครองมีความประสงค์จะไม่ให้ผู้อื่นเข้ามารบกวนด้วย เช่น ที่นาที่มีเจ้าของก็เป็นที่รโหฐานจำเป็นต้องขออนุญาต หากเป็นของสหรัฐอเมริกาแล้วที่นาเปล่า ๆ เจ้าพนักงานสามารถค้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาต

บทที่ 3

การค้นในทึรโหลฐานตามกฎหมายของต่างประเทศ

การศึกษาการค้นในทึรโหลฐานของกฎหมายต่างประเทศนั้น ผู้เขียนได้ทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น โดยได้ศึกษาในเรื่องเหตุแห่งการค้น วิธีการ และระยะเวลาในการค้น และมาตรการในการควบคุมการค้น

3.1 การค้นในทึรโหลฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา

การค้นดังที่ไดศึกษาในบทที่แล้วว่าเป็นการดำเนินการของเจ้าพนักงานของรัฐที่ได้รับอนุญาตโดยกฎหมาย แล้วการค้นในประเทศสหรัฐอเมริกาตามที่ได้ศึกษามาเจ้าพนักงานจะสามารถทำการตรวจค้นได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุแห่งการค้น ซึ่งกฎหมายได้กำหนดหลักในเรื่องดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 (The Forth Amendment) มีใจความว่า "สิทธิของประชาชนจะได้รับความปลอดภัยในตัวของตน ที่พักอาศัย และเอกสาร จากการค้น และยึดโดยไม่มีเหตุผลจะไม่ถูกฝ่าฝืน และจะไม่มีการออกหมาย เว้นแต่จะมีเหตุอันควรสงสัย"¹

การคุ้มครองตามบทบัญญัติดังกล่าว เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานไม่อาจเข้าไปตรวจค้น และยึดสิ่งของในสถานที่ต่าง ๆ ได้โดยอิสระ แต่จะทำได้ก็ต่อเมื่อเจ้าพนักงานพบว่ามีเหตุที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าสามารถดำเนินการดังกล่าวได้

3.1.1 เหตุแห่งการค้น

การค้นตามที่ได้ทำการศึกษาไปในบทก่อน ๆ ทำให้ทราบว่าเป็นมาตรการที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานของรัฐล่วงล้ำเข้าไปละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลในการครอบครองเคหสถาน หรือบริเวณรอบ ๆ เคหสถาน แต่กฎหมายมิได้อนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถเข้าค้นในสถานที่ดัง

¹ ดูบทที่ 2 เซิงอรรถที่ 27, หน้า 16.

กล่าวได้ทุกกรณี โดยกฎหมายได้กำหนดเหตุแห่งการค้นที่อนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานได้อยู่เป็น 2 กรณี คือ

ก. กรณีปกติ เมื่อเจ้าพนักงานมีความประสงค์ที่จะเข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานต้องขออนุญาตค้นทุกกรณี เว้นแต่กรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าไม่ต้องขออนุญาตค้น² หลักดังกล่าวได้มีคำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ในกรณีที่เจ้าพนักงานจะมาขออนุญาตค้นจากศาล ต้องแสดงเหตุแห่งการค้นให้ศาลพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการออกหมายค้นซึ่งประกอบด้วย คือ

- ต้องมีรายละเอียดว่าได้มีการกระทำความอาญาเกิดขึ้น หรือว่าความผิดดังกล่าวกำลังจะเกิดขึ้น ในสถานที่ที่จะเข้าไปตรวจค้น

- ต้องสามารถระบุได้ว่าที่รโหฐานที่จะเข้าไปตรวจค้น เมื่อเข้าไปค้นแล้วต้องพบความการกระทำความผิด หรือสิ่งของที่ต้องการยึด³ (Carroll v. U.S.)

เหตุแห่งการค้นถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่ศาลจะพิจารณาว่าสมควรที่จะอนุญาตให้เจ้าพนักงานของรัฐเข้าไปล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลโดยการค้นหรือไม่⁴ เมื่อเหตุแห่งการค้นเป็นส่วนสำคัญของหมายค้น เจ้าพนักงานที่จะต้องนำเหตุดังกล่าวไปอ้างกับศาลเพื่อขออนุญาตค้น และเจ้าพนักงานจะต้องแสดงถึงแหล่งที่มาของข้อมูลดังกล่าวให้กับศาลทราบด้วย โดยปกติแหล่งที่มาของข้อมูลจะมีอยู่ 2 ทาง คือ ได้มาโดยตรง (จากเจ้าพนักงาน) และได้มาโดยอ้อม (จากพยานบอกเล่า)

การที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานต้องทำหนังสือเป็นคำขอต่อศาล โดยในหนังสือดังกล่าวจะมีการอ้างถึงเหตุแห่งการค้น ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่าที่มาของเหตุแห่งการค้นนั้นมีอยู่ 2 ทาง โดยปกติการอ้างเหตุถ้าข้อมูลดังกล่าวได้มาโดยเจ้าพนักงานศาลมักจะให้ความเชื่อถือ และสามารถออกหมายค้นได้ง่ายกว่า เพราะว่าการอ้างเหตุดังกล่าวหากเจ้าพนักงานทราบข้อมูลมาเอง ย่อมที่จะเขียนถึงข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ที่เชื่อว่ามีเหตุที่จะสามารถดำเนินการตรวจค้นได้ และที่สำคัญในคำขอของเจ้าพนักงานที่ยื่นต่อศาลจะต้องระบุวัน เวลาที่

² จุตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". 2532, หน้า 200.

³ John N. Ferdico. *Criminal Procedure for The Criminal Justice Processional*. 1992, p.174.

⁴ Larry K. Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. *Criminal Justice in Action the Core*. 2001, p.153.

ทราบเหตุดังกล่าวด้วย เพราะวัน เวลาที่ทราบเหตุการณ์จะมีผลต่อการตัดสินใจของศาลในการออกหมายค้น⁵

ในกรณีดังกล่าวได้มีคำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาในคดี State v. Willey ซึ่งศาลได้ตัดสินว่าการที่มีผู้มาแจ้งต่อเจ้าพนักงานว่า มีการลักลอบซื้อขายยาเสพติด(กัญชา)กับผู้ต้องหา เป็นจำนวน 3 ครั้ง ต่อหนึ่งสัปดาห์ เมื่อเจ้าพนักงานทราบข้อมูลดังกล่าวกลับไม่ไปดำเนินการขอหมายค้นในทันทีทันใด แต่กลับไปขอเมื่อเวลาผ่านไปถึง 31 วัน หลังจากที่มีการซื้อขายกันครั้งสุดท้าย การกล่าวอ้างถึงเหตุดังกล่าวนั้นศาลไม่อาจที่จะออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานได้ เนื่องจากศาลไม่อาจที่จะเชื่อได้ว่ากัญชาจะคงอยู่ในบ้านของผู้ต้องหา เพราะกัญชานั้นสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย หรืออาจจะมีการใช้เสพหมดไปแล้วก็ย่อมได้ หากเจ้าพนักงานต้องการจะขอหมายค้น หรือดำเนินการตรวจค้นโดยไม่ใช้หมายค้น เจ้าพนักงานจะต้องดำเนินการในเวลาที่จะรวดเร็วเท่าที่จะเป็นไปได้⁶ เห็นได้ว่าระยะเวลาในการทราบเหตุการณ์นั้นมีผลต่อการตัดสินใจของศาลเป็นอย่างมาก สำหรับกรณีที่ศาลออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานนั้น ได้มีคำพิพากษาอยู่ในคดี U.S. v Panphinee ศาลได้ตัดสินในคดีดังกล่าวว่าการขอหมายค้นหาระเบิดมือที่อยู่ในบ้านพักอาศัยของจำเลยหลังจากที่ได้ทราบถึงเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเวลา 30 วัน เป็นเหตุแห่งการค้นได้เพราะระเบิดมือนั้นแตกต่างจากสิ่งผิดกฎหมายประเภทอื่น ๆ การซื้อขาย หรือการเคลื่อนย้ายย่อมกระทำได้ยากกว่าสิ่งผิดกฎหมายประเภทอื่น ๆ จากตัวอย่างทั้งคดีจะเห็นได้ว่าวัน เวลาที่ได้ทราบเหตุการณ์มีผลต่อการตัดสินใจของศาลในการออกหมายค้น แต่ศาลก็ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบอื่น ๆ ในการตัดสินใจด้วย

ส่วนที่มาของข้อมูลของเหตุแห่งการค้นที่ได้มาจากการบอกเล่าของพยาน หรือบุคคลที่สาม เมื่อข้อมูลที่ได้มามีไม่ได้มาจากเจ้าพนักงานโดยตรงที่เจ้าพนักงานจะนำข้อมูลเหล่านี้ไปอ้างต่อศาล ศาลย่อมต้องมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาออกหมายค้นที่ละเอียด และรัดกุมมากกว่าการพิจารณาข้อมูลที่ได้มาจากเจ้าพนักงาน เกณฑ์ในการที่ศาลจะรับฟังว่าข้อมูลดังกล่าวสามารถใช้เป็นเหตุแห่งการค้นได้หรือไม่ มาจากคำพิพากษาในคดี Aguilar v. Texas กับคดี Spinelli v. U.S. คำพิพากษาของทั้งสองคดีนี้ได้กลายเป็นหลักในการพิจารณาว่าเหตุแห่งการค้นที่ได้มาจากพยานบอกเล่า หรือบุคคลที่สามนั้นจะสามารถออกหมายค้นได้หรือไม่ โดยเรียกหลักในการพิจารณาดังกล่าวไว้ว่า "Two pronged test" โดยในการพิจารณาในข้อแรกศาลจะต้องพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจว่าการที่ได้ข้อมูลมานั้นได้มาอย่างไร จากการรู้เห็นของผู้ที่ได้ข้อมูลมาเอง หรือได้ข้อมูลมาจากบุคคลอื่น

⁵ John N. Ferdico. Criminal Procedure for The Criminal Justice Professional. 1992, p.152.

⁶ Ibid, p.114.

หรือได้มาจากแหล่งข้อมูลอื่น โดยเจ้าพนักงานจะต้องชี้แจงในกรณีดังกล่าวจนกว่าศาลจะเชื่อว่าข้อมูลที่ได้มาน่าเชื่อถือ เมื่อผ่านการพิจารณาในขั้นตอนแรกไปแล้ว ในข้อสองเจ้าพนักงานต้องบรรยายพฤติกรรมของบุคคลที่ให้ข้อมูล⁷ รวมทั้งแหล่งที่มาของข้อมูลว่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด หากศาลพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วปรากฏว่ามีที่มาของข้อมูล หรือพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลน่าเชื่อถือ และข้อมูลดังกล่าวต้องเป็นเหตุที่สามารถออกหมายค้นได้ศาลก็จะออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานเพื่อไปดำเนินการดังกล่าว /

ปัจจุบันศาลในสหรัฐอเมริกาไม่ได้ใช้หลักดังกล่าวในการพิจารณาในการที่ออกหมายค้นเพียงหลักเดียว แต่ใช้ประกอบการพิจารณาร่วมกับหลัก “Totality of the circumstances test” โดยหลักดังกล่าวได้ถูกวางหลักโดยคำพิพากษาของศาลในคดี Gates v Illinois ซึ่งศาลได้ตัดสินในคดีดังกล่าวว่า การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทราบข้อมูลจากจดหมายที่ไม่ระบุชื่อ (บัตรสนเท่ห์) หากใช้วิธีเดิมเพียงอย่างเดียวศาลไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าข้อมูลดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือเพียงใด เป็นเหตุให้ไม่สามารถออกหมายค้นได้ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อได้รับจดหมายแล้วออกไปตรวจสอบบริเวณดังกล่าวแล้วน่าเชื่อว่ามีกระทำความผิดตามที่จดหมายอ้างจริง จึงไปขอหมายค้นต่อศาลซึ่งศาลอนุญาตตามคำขอ จึงพอสรุปได้ว่าหลักดังกล่าวเป็นการพิจารณาจากข้อเท็จจริงโดยรวมทั้งหมด ไม่ยึดติดกับหลักเกณฑ์ที่ตายตัว สามารถปรับเข้าได้กับทุกสถานการณ์ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละเหตุการณ์⁸ จากคำพิพากษาที่ได้สร้างหลักดังกล่าวขึ้นมานั้นผู้เขียนมีความเห็นว่าแท้จริงแล้วเหตุที่ศาลเชื่อว่าข้อมูลดังกล่าวสามารถเป็นเหตุแห่งการการค้นได้นั้นก็เพราะว่าเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการตรวจสอบของเจ้าพนักงานมากกว่าที่จะเป็นข้อมูลที่มาจากแหล่งที่มาอื่น

หลังจากที่ศาลได้พิจารณาถึงแหล่งที่มาของข้อมูลว่าแหล่งที่มาของข้อมูลเป็นที่น่าเชื่อถือ ศาลจะพิจารณาว่าข้อมูลที่เจ้าพนักงานนำมาใช้อ้างเป็นเหตุแห่งการค้นนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงพอที่จะออกหมายค้นได้หรือไม่ โดยหลักในการพิจารณานำมาจากคำพิพากษาในคดี Wong v U.S. ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่มีความเข้มงวดมาก กล่าวคือ เจ้าพนักงานต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าสิ่งของที่ต้องการจะยึดอยู่ในสถานที่ดังกล่าว (mere evidence)⁹

⁷ John N. Ferdico. Criminal Procedure for The Criminal Justice Processional. 1992.p.154.

⁸ Ibid, p.172.

⁹ จิรนิติ หะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. 2544. หน้า 25.

* จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวศาลพิจารณาแล้วว่ามันมีความเข้มงวดมากเกินไป ศาลจึงได้สร้างเกณฑ์ในการพิจารณาขึ้นมาใหม่โดยกำหนดว่าเจ้าพนักงานต้องพิสูจน์ว่ามีพยานหลักฐานสามาถที่เชื่อมโยง (nexus) ให้เห็นว่าสิ่งของดังกล่าวควรจะอยู่ ณ สถานที่ดังกล่าว¹⁰

ในปัจจุบันเกณฑ์ในการพิจารณาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงก็เปลี่ยนไปอีก กล่าวคือ ศาลจะพิจารณาว่าควรจะออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานก็ต่อเมื่อข้อเท็จจริงที่เจ้าพนักงานนำมากล่าวอ้างนั้นสามารถบ่งบอกว่ามีโอกาสเล็กน้อยแค่ไหนที่พยานหลักฐานดังกล่าวจะอยู่ในสถานที่ดังกล่าว หากมีความเป็นไปได้มากกว่าจะพบสิ่งของที่ต้องการยึดก็สามารถออกหมายค้นได้ (Texas v. Brown)

เมื่อศาลพิจารณาว่าแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นน่าเชื่อถือ และข้อเท็จจริงที่นำมาอ้างว่าเป็นเหตุแห่งการค้นต่อศาลว่ามีโอกาสที่จะพบพยานหลักฐานที่ต้องการจะยึดในสถานที่ดังกล่าวแล้ว ศาลก็จะออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานผู้ขอเพื่อที่จะไปดำเนินการดังกล่าวต่อไป

ข. กรณีพิเศษ เมื่อมีเหตุการณ์บางเหตุการณ์เกิดขึ้นกฎหมายอาญาอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปทำการตรวจค้นในที่รโหฐานได้โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาต แต่การตรวจค้นดังกล่าว เจ้าพนักงานต้องรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความผิด หรือรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งของที่ต้องการที่จะเข้าไปยึด เมื่อเจ้าพนักงานทราบข้อมูลเหล่านี้แล้วต้องประมวลว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นกรณีที่ได้ว่ามีเหตุแห่งการค้นหรือไม่ หากมีเหตุแห่งการค้นแล้ว จะต้องพิจารณาต่อไปว่าเป็นเหตุดังกล่าวเป็นกรณีที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นได้โดยไม่มีหมายหรือไม่¹¹ สำหรับเหตุที่กฎหมายอนุญาตให้ค้นโดยไม่ต้องใช้หมายค้นมีดังต่อไปนี้ คือ

1. กรณีที่มีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น กล่าวคือ เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปทำการตรวจค้นในที่รโหฐานได้โดยไม่มีหมายค้น ในกรณีสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ที่เจ้าพนักงานไม่สามารถที่จะขออนุญาตจากศาลได้ในเวลาดังกล่าว เช่น ขณะที่เจ้าพนักงานออกตรวจตามปกติได้ยินเสียงปืนดังมาจากภายในเคสสถาน เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปค้นในบริเวณดังกล่าวโดยไม่มีหมายค้นได้ หรือเจ้าพนักงานได้ยินเสียงกรีดร้องขอความช่วยเหลือเจ้าพนักงานสามารถเข้าไปค้นได้เช่นเดียวกัน¹²

¹⁰ จิรนิติ หนะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. 2544. หน้า 25.

¹¹ John N. Ferdico. Criminal Procedure for The Criminal Justice Processional. 1992, p. 144.

¹² จุตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". 2532, หน้า 200.

กล่าวโดยสรุปการที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นในกรณีนี้ เจ้าพนักงานจะต้องมีเหตุในการตรวจค้นที่สามารถที่จะขอหมายค้นได้ แต่ต้องเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนหากไม่ค้นในบริเวณดังกล่าวในขณะนั้น อาจไม่สามารถป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นกับชีวิต หรือทรัพย์สินของบุคคลได้¹³

2. กรณีที่เจ้าพนักงานกำลังติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดในคดีอาญา ในขณะที่ติดตามอยู่นั้นผู้กระทำความผิดได้หลบหนีเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปตรวจค้นในบริเวณดังกล่าวได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น¹⁴ เช่น เจ้าพนักงานกำลังไล่ติดตามจับกุมคนร้ายที่ก่อเหตุชิงทรัพย์ โดยมีอาวุธปืน ในขณะที่ติดตามคนร้ายหลบหนีเข้าไปในเคหสถาน เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปค้นในสถานที่ดังกล่าวได้ แต่การค้นต้องอยู่ขอบเขตของการหาตัวคนร้าย และอาวุธที่คนร้ายใช้ในการกระทำความผิดเท่านั้น (Welsh v. Wisconsin)

กล่าวโดยสรุปว่า การที่เจ้าพนักงานสามารถเข้าตรวจค้นในที่รโหฐานโดยอ้างเหตุดังกล่าว จะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนเพื่อติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดที่หลบหนีเข้าไปซ่อนอยู่ในที่รโหฐาน และขอบเขตของการค้นในกรณีดังกล่าวต้องจำกัดอยู่แต่เพียงเพื่อพบผู้กระทำความผิด และสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือสิ่งของที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือสิ่งของที่อาจใช้ในการพิสูจน์ความผิดเท่านั้น

3. กรณีที่เจ้าพนักงานเชื่อว่าหากดำเนินการค้นในที่รโหฐานล่าช้า อาจเป็นเหตุให้พยานหลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยอาจถูกเคลื่อนย้าย หรือทำลายไปเสียก่อน¹⁵ เช่น เจ้าพนักงานทราบที่บ้านหลังดังกล่าวมีเฮโรอีนซุกซ่อนอยู่ 20 กก. และกำลังถูกเคลื่อนย้ายไปเก็บยังที่อื่น เมื่อเจ้าพนักงานทราบเหตุดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานสามารถทำการค้นในบริเวณดังกล่าวโดยไม่ต้องมีหมายค้น เนื่องจากถ้าไม่ทำการตรวจค้นในบริเวณดังกล่าวในทันทีทันใดโดยเหตุเพื่อที่จะไปขอหมายค้นจากศาล อาจเป็นเหตุให้ยาเสพติดดังกล่าวอาจถูกทำการเคลื่อนย้ายไปซุกซ่อนยังที่อื่นได้

กล่าวโดยสรุปว่า การที่เจ้าพนักงานมีข้อมูลว่าพยานหลักฐานที่ซุกซ่อนอยู่ในที่รโหฐานจะถูกดำเนินการเคลื่อนย้าย หรือถูกทำลาย เมื่อมีเจ้าพนักงานเชื่อว่าเหตุแห่งการค้นหากนำเหตุดังกล่าวไปขอหมายค้นต่อศาล ศาลต้องออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานอย่างแน่นอน เมื่อ

¹³ Myron G. Hill, Jr., Howard M. Rossen and Wilton S. Sogg. Criminal procedure. 4th ed. Minnesota : West Publishing Company, 1982. p. 73.

¹⁴ จุตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". 2532, หน้า 200.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

เข้าลักษณะดังกล่าวแล้วเจ้าพนักงานสามารถทำการค้นในทิวไรฐานได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่หากว่ากรณีดังกล่าวหากศาลพิจารณาแล้วว่าเจ้าพนักงานมีเวลามากพอ และไม่ได้เป็นการจำเป็นเร่งด่วนจริง แต่เจ้าพนักงานกลับไม่มาขอหมายค้นกับศาล แต่กลับอ้างเหตุดังกล่าวเข้าไปตรวจค้นในทิวไรฐาน ศาลถือว่าการค้นดังกล่าวเป็นการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (Chapman v. U.S.)

4. กรณีที่เป็นการค้นสืบเนื่องจากการจับกุม เมื่อเจ้าพนักงานดำเนินการจับกุมผู้ต้องหาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว หากเป็นการจับกุมในทิวไรฐาน กล่าวคือ เจ้าพนักงานสามารถค้นตัวผู้ต้องหาได้แล้ว และยังสามารถค้นในทิวไรฐาน¹⁶ แต่การค้นในกรณีดังกล่าวจะต้องอยู่ในขอบเขตที่ไม่ล่วงละเมิดเข้าไปในสิทธิในการครอบครองสถานที่ดังกล่าวมากเกินไป ซึ่งในกรณีศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้จำกัดขอบเขตการค้นในกรณีดังกล่าวไว้ในการตัดสินคดี U.S. v. Robinson (1973) โดยกำหนดขอบเขตของการค้นว่าการค้นจะต้องเป็นไปเพื่อหาและยึดอาวุธที่ผู้ต้องหาได้ซ่อนอยู่ในบริเวณดังกล่าว และเพื่อป้องกันการที่ผู้ต้องหาจะทำลายพยานหลักฐานดังกล่าว¹⁷

คดี Chimel v. California (1969) ศาลสูงสุดได้พิพากษาในคดีดังกล่าวโดยนำหลักดังกล่าวมาตัดสิน กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ไปจับกุมผู้ต้องหาโดยมีหมายจับ แต่ไม่มีหมายค้น เมื่อเจ้าพนักงานจับกุมผู้ต้องหาได้แล้วจะขอทำการตรวจค้นในบริเวณดังกล่าว แต่ผู้ต้องหาปฏิเสธไม่ยินยอมให้ทำการค้น แต่เจ้าพนักงานยังคงดำเนินการตรวจค้นต่อไป เมื่อค้นภายในห้องทั้งหมดสามห้อง เจ้าหน้าที่ตำรวจค้นพบเหรียญซึ่งถูกขโมยมา ผู้ต้องหาจึงถูกฟ้องในคดีลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ผู้ต้องหาให้การต่อสู้ว่าพยานหลักฐานดังกล่าวได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายศาลไม่อาจรับฟังได้ ซึ่งศาลได้ตัดสินว่าพยานหลักฐานดังกล่าวไม่อาจรับฟังได้ เนื่องจากการตรวจค้นที่สืบเนื่องจากการจับกุม จะทำได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีที่เป็นกรณีเพื่อหาอาวุธ หรือค้นเพื่อป้องกันพยานหลักฐานที่อาจถูกทำลายเท่านั้น¹⁸

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการค้นที่สืบเนื่องมาจากการจับกุม เจ้าพนักงานจะค้นได้ก็ต่อเมื่อเป็นการค้นหาพยานหลักฐานในกรณีเร่งด่วน เพื่อป้องกันมิให้พยานหลักฐานถูกทำลาย และเป็นการเพื่อหาอาวุธที่ผู้ต้องหาจะใช้ในการต่อสู้ หรือหลบหนี ในการค้นหาพยานหลักฐานในกรณีนี้

¹⁶ จุติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". 2532, หน้า 202.

¹⁷ Larry K. Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. Criminal Justice in Action the Core. 2001, p.155.

¹⁸ Ibid.

เจ้าพนักงานจะค้นหาได้บริเวณรอบ ๆ ตัวที่ผู้ต้องหาจะสามารถเอื้อมมือไปถึงได้เท่านั้น (arm's reach doctrine)

เมื่อการค้นในกรณีดังกล่าวมักจะประสบปัญหาในการเข้าตรวจค้นเนื่องจากเจ้าพนักงานมักจะไม่แน่ใจว่าเมื่อดำเนินการค้นไปแล้วการค้นจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยปกติแล้วแนวทางการปฏิบัติในกรณีดังกล่าว เมื่อเจ้าพนักงานจับกุมตัวผู้ต้องหาได้แล้วให้แบ่งเจ้าพนักงานออกเป็น 2 ชุด โดยในชุดแรกคอยควบคุมตัวผู้ต้องหา และค้นตัวผู้ต้องหา และบริเวณรอบ ๆ ตัวผู้ต้องหาเพื่อหาอาวุธ และพยานหลักฐานที่อาจถูกทำลายได้ ส่วนอีกชุดหนึ่งให้ไปขออนุญาตศาลเพื่อนำกลับมาตรวจค้นภายในที่รโหฐานดังกล่าวเพิ่มเติม¹⁹

5. การค้นโดยความยินยอม (Consent to search) เมื่อการค้นเป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไม่ให้ถูกละเมิดโดยอำนาจของรัฐ เมื่อสิทธิในการครอบครองที่รโหฐานเป็นสิทธิส่วนบุคคลแล้วบุคคลก็สามารถที่จะสละสิทธินั้นเสียก็ย่อมได้ เมื่อบุคคลมีเจตนาที่สละสิทธิดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานย่อมสามารถที่เข้าไปตรวจค้นในสถานที่ที่บุคคลนั้นให้ความยินยอมก็ย่อมทำได้ หรือสามารถตรวจค้นตัวบุคคลก็ย่อมได้ หลักในเรื่องความยินยอมนอกจากจะเป็นการยกเว้นที่จะไม่ให้เจ้าพนักงานจะต้องขออนุญาตศาลแล้วยังเป็นการยกเว้นในเรื่องเหตุของการค้นดังกล่าวคือ การที่เจ้าพนักงานจะตรวจค้นหากเป็นความยินยอมของบุคคลแล้วเจ้าพนักงานไม่จำเป็นต้องอ้างเหตุแห่งการค้นแต่อย่างใด เมื่อบุคคลยินยอมให้ทำการค้นแล้วเจ้าพนักงานสามารถค้นสิ่งของทุกสิ่งที่เป็นสิ่งผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งของที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด²⁰

ความยินยอมนั้นจะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ กล่าวคือ ความยินยอมต้องเป็นความยินยอมโดยสมัครใจ โดยปกติแล้วความยินยอมมักจะไม่ได้เกิดโดยใจสมัคร แต่อาจเกิดโดยการขู่เข็ญ หรือล่อลวงของเจ้าพนักงานเป็นส่วนใหญ่²¹ เช่น การที่เจ้าพนักงานบอกกับเจ้าของบ้านว่าขอเข้ามาค้นภายในบ้านเพื่อขอติดตู้เย็น เพราะในบริเวณใกล้เคียงมีเหตุลักตู้เย็นเกิดขึ้นเมื่อเข้ามาแล้วพบเสียเป็นอันเลือด แล้วนำพยานหลักฐานดังกล่าวไปใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอื่น ถือได้ว่าเป็นความยินยอมที่ยินยอมโดยการถูกล่อลวงโดยเจ้าพนักงาน เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ศาลไม่รับฟัง (Gouled v. U.S.)²²

¹⁹ จุตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". 2532, หน้า 203.

²⁰ จิรนิติ หนะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. 2544, หน้า 42.

²¹ Larry K. Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. Criminal Justice in Action the Core. 2001, p.156.

²² จิรนิติ หนะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. 2544, หน้า 42.

พนักงานพบกับผู้ครอบครองที่โรฐานดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ครอบครองทราบว่าเขามีสิทธิที่จะไม่ให้ทำการค้นได้ (Schneckloth v. Buslamontc)²³ และเจ้าพนักงานจะต้องไม่แจ้งให้ผู้ครอบครองที่โรฐานทราบว่าเจ้าพนักงานมีอำนาจในการตรวจค้น หากเจ้าพนักงานแจ้งว่าเป็นผู้มีอำนาจในการตรวจค้น เมื่อผู้ครอบครองยินยอมให้ทำการตรวจค้น การตรวจค้นนั้นถือได้ว่าเป็นความยินยอมที่ได้จากความไม่สมัครใจของผู้ครอบครองที่ดังกล่าว²⁴

6. การค้นเมื่อเป็นความผิดซึ่งหน้า (Plain View) คือ เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นต่อหน้าเจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานสามารถทำการค้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาตค้นจากศาล²⁵ โดยหลักเมื่อเจ้าพนักงานออกตรวจท้องที่ หรืออยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่แล้วพบการสิ่งของที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด หรือสิ่งของที่มีไว้ผิดกฎหมาย หรือสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปค้นได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหมายค้น ซึ่งหลักดังกล่าวมาจากคำพิพากษาของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาในคดี Coolidge v. New Hampshire²⁶ โดยได้วางหลักในการดำเนินการดังกล่าวไว้ 4 ข้อ กล่าวคือ

1) ถ้าสิ่งของดังกล่าวมันซุกซ่อนอยู่มองเห็นได้ยาก แล้วต้องมีกรื้อค้นเพื่อที่หาสิ่งของดังกล่าว ไม่ถือว่าเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว

2) เจ้าพนักงานมองเห็นสิ่งของดังกล่าวจากจุดที่ซอบด้วยกฎหมาย เช่น เมื่อเจ้าพนักงานมองจากนอกบ้านเข้าไปเห็นยาเสพติดวางอยู่บนบ้าน หรือเจ้าพนักงานเข้าไปในบ้านโดยมีหมายค้น เพื่อค้นหายาเสพติด แต่เมื่อค้นไปพบอาวุธปืนที่มีไว้โดยไม่ซอบด้วยกฎหมายเป็นต้น

3) การพบสิ่งของที่พนักงานต้องการยึดนั้นต้องได้มาโดยที่เจ้าพนักงานไม่มีเจตนาที่จะได้มา แต่เป็นการได้มาโดยบังเอิญ เช่น เจ้าพนักงานเดินออกตรวจภายในหมู่บ้านพบเห็นรถยนต์ที่มีคนมาแจ้งความหายไว้จอดอยู่ในบ้านของผู้ต้องหา จึงเข้าไปค้นและยึดรถยนต์คันดังกล่าว

4) เมื่อเจ้าพนักงานพบพยานหลักฐาน หรือสิ่งของผิดกฎหมาย เจ้าพนักงานจะต้องเชื่อในทันทีว่ามันเป็นสิ่งของผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งของที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด²⁷

²³ Myron G. Hill, Jr., Howard M. Rossen and Wilton S. Sogg. Criminal procedure. 1982, p. 8173.

²⁴ จิรนิติ หนะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. 2544, หน้า 42.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

²⁶ Larry K. Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. Criminal Justice in Action the Core. 2001, p.158.

²⁷ จิรนิติ หนะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. 2544, หน้า 40.

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นไว้ในลักษณะใกล้เคียงกับหลักเกณฑ์ที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้น กล่าวคือการค้นในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐอเมริกาจะให้ค้นได้ในกรณีที่เป็นกรค้นโดยความยินยอม, การค้นเพื่อป้องกันอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเพื่อความปลอดภัย, การค้นเมื่อเหตุจำเป็นเร่งด่วน และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะขอหมายค้น หรือกรณีใดก็ตามที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ²⁸ จึงพอสรุปได้ว่าการค้นของกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดก็ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.1.2 วิธีการค้น และระยะเวลาในการค้น

การค้นในที่รโหฐานเป็นการดำเนินการของเจ้าพนักงานที่ล่วงละเมิดเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคล ฉะนั้นการดำเนินการตรวจค้นในที่รโหฐานจะต้องกำหนดแบบ และวิธีในการค้นไว้ หากเจ้าพนักงานไม่กระทำตามแบบ และวิธีที่กฎหมายกำหนดไว้ย่อมทำให้พยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นไม่อาจรับฟังได้ เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาจากการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย²⁹

²⁸ Title 21. Food and Drugs Chapter 13. Drug Abuse Prevention And Control Offenses And Penalties Section 880 (c) Situations not requiring warrants. A warrant under this section shall not be required for the inspection of books and records pursuant to an administrative subpoena issued in accordance with section 506 [21 USCS Section 876], nor for entries and administrative inspections (including seizures of property)--

- (1) with the consent of the owner, operator, or agent in charge of the controlled premises;
- (2) in situations presenting imminent danger to health or safety;
- (3) in situations involving inspection of conveyances where there is reasonable cause to believe that the mobility of the conveyance makes it impracticable to obtain a warrant;
- (4) in any other exceptional or emergency circumstance where time or opportunity to apply for a warrant is lacking; or
- (5) in any other situations where a warrant is not constitutionally required.

²⁹ John N. Ferdico. Criminal Procedure for The Criminal Justice Professional. 1992, p. 128.

กฎหมายได้กำหนดวิธีในการเข้าไปในการตรวจค้นในที่รโหฐาน โดยเริ่มตั้งแต่การเข้าไปในบริเวณดังกล่าว วิธีการค้น การยึด จนถึงวิธีปฏิบัติหลังการค้น

เมื่อเจ้าพนักงานไปถึงสถานที่ที่จะเข้าไปตรวจค้น เจ้าพนักงานจะต้องเคาะประตู และแสดงตนว่าตนเป็นเจ้าพนักงานที่ได้รับอนุญาตตามหมายค้นให้มาค้นในสถานที่ดังกล่าว โดยให้เจ้าพนักงานบอกวัตถุประสงค์ที่จะต้องมาตรวจค้นในสถานที่ตามที่ระบุไว้ในหมายค้นด้วย หากภายในสถานที่ดังกล่าวไม่มีการตอบรับเจ้าพนักงานสามารถใช้กำลังในการที่จะพังประตูเข้าไปตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าวได้ (U.S. v. Poppitt)³⁰

หากเป็นการค้นในที่รโหฐานเพื่อที่จะเข้าไปดำเนินการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด หรือเป็นค้นเพื่อที่จะเข้าไปยึดสิ่งของที่สามารถทำลายได้ง่าย เมื่อเจ้าพนักงานปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้กระทำความผิดมักจะหลบหนี หรือมีการทำลายสิ่งของที่ต้องการจะเข้าไปยึดได้ เมื่อเป็นการเข้าค้นในลักษณะนี้เมื่อเจ้าพนักงานได้ยินเสียงคนวิ่งภายในสถานที่ดังกล่าว, เสียงชักโครก หรือเสียงอื่น ๆ ที่สื่อถึงพิรุณว่าจะมีการกระทำในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้น เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวโดยไม่จำเป็นที่จะกระทำการตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้ครบถ้วนในกรณีดังกล่าวต้องเป็นกรณีที่เป็นเหตุการณ์เร่งด่วนจริง ๆ หากศาลพิจารณาแล้วว่าเป็นกรณีเร่งด่วน พยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นดังกล่าวศาลจะไม่รับฟังในการพิจารณา³¹

กรณีที่เจ้าพนักงานมีหมายค้นเพื่อที่จะเข้าไปจับกุมผู้ร้าย หรือในการเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรือร่างกายของเจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานไม่จำเป็นต้องแสดงตัวตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ย่อมได้ (Gilbert v. U.S.)³²

เมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานจะตรวจค้นได้แต่เพียงสิ่งของที่ต้องการหา หรือตัวบุคคลที่ระบุไว้ในหมายค้นเท่านั้น เจ้าพนักงานจะไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปตรวจค้นตัวบุคคลผู้อยู่ในสถานที่ดังกล่าว (Ybarra v. Illinois) เว้นแต่ในกรณีที่บุคคลที่อยู่ในสถานที่ดังกล่าวแสดงท่าทีมีพิรุณที่จะเข้ามาทำลายพยานหลักฐาน หรือเข้ามาทำร้ายเจ้าพนักงาน ในขณะที่เจ้าพนักงานดำเนินการตรวจค้นอยู่ เจ้าพนักงานสามารถที่ค้นตัวบุคคลดังกล่าวได้โดยใช้หลักการเดียวกับการค้นตัวบุคคล³³

³⁰ จุตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". 2532, หน้า 188.

³¹ John N. Ferdico. Criminal Procedure for The Criminal Justice Processional. 1992, p. 129.

³² Ibid, p. 130.

³³ Ibid, p. 130-131.

ระหว่างที่เจ้าพนักงานดำเนินการตรวจในบริเวณสถานที่ดังกล่าว เจ้าพนักงานจะสามารถค้นหาได้แต่เพียงสิ่งของ หรือบุคคลที่ต้องการที่จะหาตามที่ระบุไว้ในหมายค้นตามที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นแล้ว เช่น เมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปค้นในเคสสถานเพื่อหาตู้เย็นที่หายไป แต่ปรากฏว่าไปเปิดในลิ้นชักตู้พบอาวุธปืน แล้วนำมาฟ้องผู้ต้องหาในความผิดดังกล่าว ศาลจะไม่รับฟ้องพยานหลักฐานดังกล่าว เพราะตู้เย็นเป็นสิ่งของที่มีขนาดใหญ่ยอมไม่อาจเข้าไปซุกซ่อนอยู่ในลิ้นชักได้ หากเจ้าพนักงานไปค้นหาสิ่งของดังกล่าวในลิ้นชักยอมเป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลมากกว่าที่ศาลอนุญาตให้ดำเนินการตามหมายค้น แต่เจ้าพนักงานก็สามารถยึดสิ่งของที่มีได้ระบุไว้ในหมายค้นได้เช่นกัน หากเป็นกรณีการเจอสิ่งของที่มีอยู่ในความครอบครองและเป็นความผิด เช่น ยาเสพติด เป็นต้น (U.S. v. Zeidman) หรือเป็นสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดในเรื่องเดียวกัน (State v. Quigg) แต่สิ่งของที่กล่าวมานี้เจ้าพนักงานจะต้องพบโดยไม่มีเจตนาที่จะค้น แต่เป็นการพบโดยบังเอิญ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการใช้หลักการเดียวกับหลัก Pain View

เมื่อเจ้าพนักงานเริ่มทำการตรวจค้น เจ้าพนักงานจะต้องใช้เวลาในการตรวจค้นให้พอสมควรแก่เหตุในการแสวงหาพยานหลักฐาน เมื่อเจ้าพนักงานดำเนินการตรวจค้นเรียบร้อยแล้ว ให้ทำบันทึกการตรวจค้น และยึดสิ่งของ เพื่อมอบให้กับผู้ที่ครอบครองสถานที่ที่เข้าไปทำการตรวจค้น และเจ้าพนักงานผู้ขอหมายค้นจะต้องนำบันทึกดังกล่าว พร้อมกับหมายค้นไปมอบให้กับศาลหลังจากที่ทำการตรวจค้นเรียบร้อยแล้วภายใน 10 วันหลังจากที่ศาลออกหมายค้นให้ หากส่งคืนหลังจาก 10 วัน เจ้าพนักงานดังกล่าวจะต้องแจ้งเหตุล่าช้า

เมื่อศาลได้ออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานไปเพื่อทำการตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าวแล้ว ภายในหมายจะระบุระยะเวลาที่หมายค้นจะสามารถดำเนินการได้ภายในกี่วัน โดยในแต่ละรัฐจะกำหนดระยะเวลาของหมายค้นแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของเหตุแห่งการค้น แต่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดระยะเวลาที่หมายค้นจะมีอายุที่จะใช้ดำเนินการได้นั้นขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของกฎหมาย (States v. Harper) ดังนั้นในกฎหมายของสหรัฐอเมริกาจึงได้กำหนดว่าหลังจากที่หมายค้นได้ออกมาแล้ว เจ้าพนักงานจะต้องดำเนินการภายใน 10 วัน หากเจ้าพนักงานที่ได้รับหมายไปไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าว และเจ้าพนักงานได้ไปดำเนินการภายหลังระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ถือว่าการค้นเป็นการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่ในบางกรณีศาลอาจจะอนุญาตให้ดำเนินการได้ เมื่อเจ้าพนักงานมาชี้แจงต่อศาลถึงเหตุที่ดำเนินการล่าช้า และถ้าเหตุผลนั้นน่าเชื่อว่าเจ้าพนักงานดำเนินการค้นโดยไม่มีเจตนาที่จะให้ล่าช้า ศาลจะถือว่าเป็นการค้นโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น การเดินทางไกล, ปัญหาการจราจร เป็นต้น³⁴

³⁴ จุตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". 2532, หน้า 190.

เวลาที่เจ้าพนักงานจะสามารถเข้าทำการตรวจค้นในที่รโหฐานได้นั้น โดยปกติศาลจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานตรวจค้นได้ในเวลากลางวันเท่านั้น แต่เมื่อมีเหตุที่จะต้องทำการตรวจค้นในเวลากลางคืน เช่น เจ้าพนักงานได้สืบทราบมาว่ายาเสพติดซุกซ่อนในสถานที่ดังกล่าว และจะทำการเคลื่อนย้ายในเวลา 05.00 น. ของอีกวันหนึ่ง หากเจ้าพนักงานทราบข่าวดังกล่าวมาในเวลา 17.00 น. ของวันดังกล่าวแล้ว เมื่อนำเหตุผลดังกล่าวมาอ้างต่อศาล ศาลสามารถอนุญาตให้ค้นในเวลากลางคืนได้ (U.S. v. Joseph) หรือกรณีที่เป็นการค้นในเวลากลางวันแล้วค้นไม่เสร็จสามารถค้นต่อเนื่องในเวลากลางคืนได้

สำหรับการที่เจ้าพนักงานที่ทำการตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น ไม่จำเป็นต้องใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าว เพราะกฎหมายได้ยกเว้นไว้ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยได้กำหนดให้เจ้าพนักงานสามารถค้นโดยไม่มีหมายค้นนั้นมีเหตุแห่งการค้นอยู่ 6 ประการ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น แต่การค้นโดยไม่ได้ขออนุญาตเจ้าพนักงานก็ต้องปฏิบัติตามแบบวิธีการค้นเหมือนกับการค้นโดยมีหมายค้น แต่ในบางกรณีที่เป็นกรณีที่เป็นเร่งด่วน หรือติดตามจับกุมผู้กระทำความผิด หรือค้นเพื่อหาพยานหลักฐานที่เกรงว่าจะถูกเคลื่อนย้าย หรือทำลาย เป็นต้น การค้นในกรณีดังกล่าวต้องดำเนินการโดยทันทีทันใด ผู้เขียนมีความเห็นว่าการค้นในกรณีดังกล่าวไม่จำเป็นต้องทำตามแบบวิธีที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือในกรณีที่เจ้าพนักงานคิดว่าการค้นดังกล่าวเป็นการเสี่ยงภัยอันตรายต่อชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สินของเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานสามารถดำเนินการค้นได้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เพื่อให้เจ้าพนักงานได้รับความปลอดภัยมากที่สุด ฉะนั้นการค้นโดยไม่มีหมายค้นนั้นจะค้นตามแบบวิธีที่กำหนดไว้ตามกฎหมายก็ได้ หรือหากเป็นกรณีที่เป็นกรณีก็สามารถค้นได้โดยไม่จำกัดวิธี

3.1.3 มาตรการในการควบคุมการค้นในที่รโหฐาน

การค้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าเป็นการกระทำของเจ้าพนักงานที่กฎหมายอนุญาตให้ล่วงละเมิดเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคล เพื่อเข้าไปแสวงหาพยานหลักฐาน เมื่อประชาชนอนุญาตให้รัฐเข้าไปล่วงละเมิดต่อสิทธิดังกล่าวแล้ว การกระทำของรัฐต้องถูกควบคุม และมีมาตรการในการตรวจสอบมิให้เป็นการกระทำที่ล่วงละเมิดต่อสิทธิของประชาชนเกินขอบเขต ฉะนั้นจึงต้องมีมาตรการในการควบคุมมิให้เจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต มาตรการในการควบคุมคงเป็นออกเป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

ก. มาตรการควบคุมก่อนที่ดำเนินการค้น

ก่อนที่เจ้าพนักงานจะเริ่มทำการตรวจค้นในที่รโหฐานได้นั้น เจ้าพนักงานจะต้องมีเหตุแห่งการค้น กล่าวคือ เจ้าพนักงานต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าสถานที่ที่ต้องการไปตรวจค้นนั้นจะ

ต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือกำลังจะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือต้องมีสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดชุกซ่อนอยู่ เมื่อเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรสงสัยดังกล่าวแล้ว ก็จะต้องนำเหตุดังกล่าวไปเขียนคำร้องขอหมายค้นต่อศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาว่าเหตุดังกล่าวนั้นน่าเชื่อถือ และมีความจำเป็นเพียงพอหรือไม่ที่ศาลจะออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานไปดำเนินการดังกล่าว ถ้าศาลพิจารณาแล้วว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะค้นในสถานที่ดังกล่าว ศาลก็ไม่ออกหมายค้นให้ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการออกหมายค้น นั้นเราได้ศึกษามาแล้วในตอนต้น

จึงพอสรุปได้ว่ามาตรการในการควบคุมก่อนที่จะดำเนินการตรวจค้นของเจ้าพนักงานในการที่เข้าไปค้นในที่รโหฐาน คือ ศาล โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น เหตุที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มอบให้ศาลเป็นผู้อนุญาตออกหมายค้นเกิดมาจากการประชุมสมาชิกสภาองเกรสไม่ต้องการที่ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายมีความอิสระที่จะสามารถเข้าไปสำรวจความเป็นอยู่ส่วนตัวของประชาชนในที่รโหฐานโดยไม่มีขอบเขตจำกัด จึงได้บัญญัติหลักดังกล่าวไว้ในมาตรา 4 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไข ซึ่งได้กล่าวไว้ในตอนต้น³⁵

นอกจากการที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรในการออกหมายค้นแล้ว เมื่อศึกษาจากคำพิพากษาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว ในคำพิพากษายังได้กำหนดแบบ และวิธีการยื่นเสนอคำขอของเจ้าพนักงานในการที่จะขอหมายค้นต่อศาล กล่าวคือ ในคำขอจะต้องให้ปรากฏรายละเอียดของที่มาของเหตุแห่งการค้นว่าได้อะไรมาอย่างไร ต้องปรากฏข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ของเหตุดังกล่าว ซึ่งศาลจะพิจารณาว่าเหตุดังกล่าวเชื่อถือได้หรือไม่ตามหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น และในคำร้องต้องระบุว่าในการค้นเจ้าพนักงานมีวัตถุประสงค์ที่ค้นไปเพื่อหาอะไร เมื่อขณะที่ยื่นคำขอเจ้าพนักงานต้องสาบานตนยืนยันว่าข้อความทั้งหมดเป็นความจริง

เห็นได้ว่ามาตรการในการควบคุมการออกหมายค้นของประเทศสหรัฐอเมริกาค่อนข้างจะมีระเบียบที่ชัดเจน และแน่นอน เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่จะไม่ถูกเจ้าพนักงานล่วงละเมิดกระทำการโดยมิชอบไม่ได้

มาตรการในการควบคุมก่อนการค้นของเจ้าพนักงานโดยไม่มีหมายค้นนั้น เมื่อศึกษาของคำพิพากษาของศาลพอสรุปได้ว่าการค้นในกรณีที่ไม่มีหมายค้นนั้นสามารถทำได้แต่ถูกควบคุมโดยดุลพินิจของเจ้าพนักงาน โดยเจ้าพนักงานจะใช้ดุลพินิจว่าหากกรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่ สามารถออกหมายค้นได้ และมีความจำเป็นเร่งด่วน หรือเป็นเหตุการณ์ที่กฎหมายอนุญาตให้

³⁵ Larry K. Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. Criminal Justice in Action the Core. 2001, p.153.

สามารถดำเนินการโดยไม่มีหมายค้น หากเข้าหลักเกณฑ์ทั้งสองอย่างแล้วการค้นโดยไม่มีหมายค้นสามารถดำเนินการได้ แต่หากศาลพิจารณาว่าการค้นในกรณีดังกล่าวไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวศาลจะถือว่าพยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายไม่อาจรับฟังได้ในการศึกษาพิจารณาคดีดังกล่าว

ข. มาตรการควบคุมในขณะที่เจ้าพนักงานดำเนินการตรวจค้น

เมื่อเจ้าพนักงานได้เข้าไปตรวจค้นในที่หรือฐานไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีหมายค้น หรือไม่มีหมายค้นก็ตาม เจ้าพนักงานจะต้องดำเนินการตรวจค้นตามแบบ และวิธีที่กฎหมายกำหนดไว้ซึ่งได้อธิบายไว้ในเรื่องวิธีการค้นแล้ว กล่าวคือ การค้นของเจ้าพนักงานจะไม่สามารถค้นหาพยานหลักฐานที่มีได้ระบุไว้ในหมายค้นได้ หากเป็นการค้นหาตัวบุคคล แต่ไปเปิดลิ้นชักโต๊ะแล้วเจอปืนนี่ถือว่าการค้นโดยมิชอบ หรือเป็นการค้นหาสิ่งของชิ้นใหญ่ ๆ แต่กลับไปค้นตามลิ้นชักตู้ ตามซอกข้างตู้ แล้วปรากฏว่าไปพบพยานหลักฐานในคดีอื่น แล้วนำมาฟ้องผู้กระทำความผิด ศาลย่อมไม่อาจรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มา เนื่องจากเป็นการค้นที่มีชอบด้วยกฎหมาย กรณีที่ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานที่มีได้ระบุไว้ในหมายค้นได้ก็ต่อเมื่อเป็นการค้นที่เข้าตามหลัก Pain View ที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้น

ค. มาตรการในการควบคุมหลังจากการค้น

เมื่อการค้นของเจ้าพนักงานเป็นการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้วไม่ว่าจะเป็นจะไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีใดก็ตาม กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้มีการควบคุมว่าหากเป็นการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว พยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นโดยมิชอบมิอาจรับฟังได้ในการศึกษาพิจารณาในชั้นศาล โดยใช้หลัก Exclusionary Rules ในหลักดังกล่าวได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 โดยกำหนดว่า หากพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานนำมาเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในการพิจารณาในชั้นศาลได้มาจากการดำเนินที่มิชอบด้วยกฎหมาย เช่น การเข้าไปค้นในเคหสถานเพื่อหาอุปกรณ์เครื่องเล่นการพนัน เมื่อค้นไม่พบสิ่งของดังกล่าวแต่กลับไปเจอสิ่งของลามกอนาจาร แล้วนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องในข้อหาครอบครองสิ่งลามกอนาจาร เป็นต้น ดังนี้ศาลจะถือว่าการค้นดังกล่าวเป็นการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ให้นำพยานหลักฐานดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณา จึงเป็นเหตุให้ยกฟ้องผู้ต้องหาไป

หลักดังกล่าวเป็นมาตรการในการควบคุมการใช้อำนาจในการค้นของเจ้าพนักงานหลังจากที่ดำเนินการค้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว หากจำเลยในคดีดังกล่าวเห็นว่าการค้นดังกล่าวเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงาน เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการครอบครอง

ที่รื้อฐาน จำเลยสามารถนำเหตุดังกล่าวมาอ้างเพื่อให้ศาลวินิจฉัยได้ ถือได้ว่าเป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนเกี่ยวกับการครอบครองที่รื้อฐานในลำดับสุดท้าย

3.2 การค้นในที่รื้อฐานของประเทศญี่ปุ่น

การค้นและยึดตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่นนั้นได้กำหนดให้พนักงานอัยการ, เลขานุการอัยการ (secretary of the public procurator's office) หรือเจ้าพนักงานตำรวจ เป็นเจ้าพนักงานที่ได้รับอนุญาตจากกฎหมายที่ให้อำนาจดำเนินการค้น และยึดได้ โดยการค้น และยึดจะต้องเป็นการดำเนินการตามหลักที่กฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดได้วางหลักไว้ในมาตรา 35(1) กล่าวคือ "สิทธิของประชาชนจะได้รับการคุ้มครองในที่อยู่อาศัย การสื่อสาร และการไม่ถูกรุกเข้าไปเพื่อทำการค้น หรือยึดโดยไม่มีเหตุผล เว้นแต่จะมีหมายที่อ้างเหตุ และระบุรายละเอียดของสถานที่ที่จะทำการค้น และสิ่งของที่จะทำการยึด และเมื่อเหตุยกเว้นตาม มาตรา 33"³⁶ โดยในมาตรา 33 ได้วางหลักไว้ว่า "บุคคลใดจะไม่ถูกควบคุมตัวมิได้ เว้นแต่จะมีหมายจับที่ออกโดยศาลที่มีอำนาจ ซึ่งได้ระบุความผิด และบุคคลที่กระทำความผิด หรือถูกจับเนื่องจากการกระทำความผิดซึ่งหน้า"³⁷

เจ้าพนักงานจะสามารถดำเนินการค้น และยึดได้ก็ต่อเมื่อการค้น และยึดมีหมายค้น หรือหมายยึด หรือเป็นกรณีที่ค้น หรือยึดสืบเนื่องจากการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด อันเป็นหลักที่กฎหมายรัฐธรรมนูญได้วางไว้

3.2.1 เหตุแห่งการค้น

ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดว่าการค้น และยึดจะทำได้ก็ต่อเมื่อ จะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อมีหมายค้น หรือยึดที่ออกโดยศาล หรือมีเหตุตาม มาตรา 33 ที่

³⁶ รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น article 35(1) "The right of all persons to be secure in their homes papers and effects against entries, searches and seizures shall not be impaired except upon warrant issued for adequate cause and particularly describing the place to be searched and the things to be seized, or except as provided by Article 33."

³⁷ รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น article 33 "No person shall be apprehended except upon warrant issued by a competent judicial officer which specifies the offense with which the person is charged, unless he is apprehended while the offense is being committed."

กฎหมายอนุญาตให้ค้นได้โดยไม่มีหมายค้น หรือยึด ฉะนั้นเหตุแห่งการค้น หรือยึด จึงแบ่งออกได้ เป็น 2 ประเภท กล่าวคือ

ก.กรณีปกติ ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วนั้น เจ้าพนักงานที่กฎหมายอนุญาตให้ สามารถดำเนินการค้น และยึด คือ เจ้าพนักงานอัยการ เลขาธิการอัยการ หรือ ตำรวจ แต่การที่เจ้า พนักงานดังกล่าวจะสามารถดำเนินการค้น หรือยึด ภายในที่รโหฐานได้นั้น ก็ต้องดำเนินการตาม หมายค้น หรือยึด ที่ออกโดยศาล โดยกำหนดว่าการค้น หรือยึดสิ่งของต่าง ๆ นั้นต้องเป็นไปเพื่อ การสืบสวนการกระทำความผิดอาญา³⁸

การสืบสวนเป็นกระบวนการที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานดังกล่าวข้างต้นมี อำนาจในการที่จะเข้าไปแสวงหาพยานหลักฐานมาเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด ซึ่งการแสวงหา พยานหลักฐานดังกล่าวจะนั้นสามารถกระทำได้ทั้งก่อนการพิจารณาคดี และระหว่างการพิจารณาคดี³⁹ จึงพอสรุปได้ว่าเหตุที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปขอยุติหมายจากศาล เพื่อไปทำการค้น หรือยึดภายใน ที่รโหฐานได้นั้น ต้องเป็นการดำเนินไปเพื่อมุ่งที่จะหาพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์การกระทำความผิด

การค้นในกรณีนี้กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นเพื่อหาสิ่งของเท่านั้น ส่วนการ ค้นเพื่อหาตัวบุคคลนั้นกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 ได้กำหนดว่าหากเป็นการค้นเพื่อจับกุมผู้ กระทำความผิดตามหมายจับ หรือค้นเพื่อหาตัวบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้านั้นแล้วเจ้า

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 218 " A public procurator, a secretary of the public procurator's office, or a policeman may, when it is necessary with respect to the investigation of an offense, make seizure, search, or inspection under a warrant issued by a judge. In this case, the examination of body shall be made by a warrant for examination of body.

Taking the finger or foot prints of the suspect under arrest, measuring the height or weight thereof, or taking the picture thereof shall be made without the warrant as mentioned in the preceding paragraph unless the suspect is naked.

The warrant as mentioned in paragraph 1 shall be issued upon request of a public procurator's office, or a police official.

A public procurator, a secretary of the public procurator's office, or a police official shall, in making request for a warrant for examination of body, set forth the reasons necessary for examination of body, sex, and health condition of the person subjected to the examination of the body, and such other matters as prescribed in the rules of the courts.

A judge may stipulate such condition as deemed appropriate in regard to the examination of the body.

³⁹ Shi-emitu Dando. Japanese Criminal Procedure. 1965, p. 303.

พนักงานสามารถดำเนินการค้นภายในที่รื้อฐานได้โดยไม่ต้องขอหมายค้น หรือยึดซึ่งจะได้ อธิบายในบทต่อไป เมื่อกฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานค้นเพื่อหาสิ่งของที่ใช้เป็นพยานหลักฐาน ในการพิสูจน์ความผิด หากเจ้าพนักงานเห็นว่าสิ่งของใดที่สามารถใช้ในการพิสูจน์ความผิดได้ เจ้า พนักงานก็สามารถนำเหตุผลดังกล่าวไปขออนุญาตต่อศาล เพื่อที่จะเข้าไปค้นหาสิ่งของดังกล่าวมา ประกอบการพิจารณา⁴⁰

สิ่งของที่เจ้าพนักงานต้องการค้น และยึด มาเพื่อนำมาเป็นพยานหลักฐานในการ พิสูจน์ความผิด สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท กล่าวคือ

- (1) สิ่งของที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด คือ สิ่งของที่ผู้ต้องหาได้ใช้ในการกระทำ ความผิด เช่น อาวุธปืนที่ใช้ยิงคนตาย เป็นต้น
- (2) สิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด คือ สิ่งของที่ผู้ต้องหาได้นำมาจากการ กระทำความผิด เช่น ธนบัตรที่ได้มาจากการปล้นธนาคาร เป็นต้น
- (3) สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด คือ สิ่งของที่กฎหมายบัญญัติไม่ให้บุคคลโดยทั่วไป ครอบครอง เช่น ยาเสพติด, อาวุธปืนไม่มีทะเบียน เป็นต้น
- (4) สิ่งของที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิด คือ สิ่งของที่ไม่เข้าลักษณะทั้งสามข้อดังกล่าว แต่เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดได้ เช่น คราบเลือดบนเสื้อ เป็นต้น

การค้นเพื่อนำไปสู่การยึดสิ่งของบางอย่างอาจจะมีข้อจำกัดในการดำเนินการดัง กล่าว เช่น การที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจค้นเพื่อทำการยึดจดหมาย หรือโทรสาร ไม่ว่าผู้ต้องหา จะเป็นผู้ส่ง หรือรับ ก็ตาม โดยปกติแล้วกฎหมายรัฐธรรมนูญได้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร ตามมาตรา 35(1) ดังที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้น ดังนั้นการยึดสิ่งของดังกล่าวย่อมเป็นการกระทำที่ ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่หากการกระทำดังกล่าว กระทำไปเพื่อการแสวงหาพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด หรือเพื่อป้องกันอาชญากรรมก็ สามารถดำเนินการดังกล่าวได้⁴¹

สิ่งของที่กฎหมายของญี่ปุ่นกำหนดว่าไม่สามารถดำเนินการค้น และยึดได้ มีอยู่ 2 สิ่ง คือ เอกสารที่เป็นความลับทางราชการ และเอกสาร หรือสิ่งของที่เป็นความลับของลูกค้าในทางการ แพทย์ หรือของลูกค้าความ เป็นต้น สำหรับเอกสารที่เป็นความลับทางราชการนั้นเจ้าพนักงาน สามารถเข้าไปค้น และยึดได้ก็ต่อเมื่อได้มีการร้องขอไปยังหัวหน้าหน่วยงานที่มีเอกสารความลับนั้น

⁴⁰ Shi-emitsu Dando. Japanese Criminal Procedure. 1965, p. 270.

⁴¹ Ibid.

อยู่ และหัวหน้าหน่วยงานดังกล่าวต้องให้ความยินยอมในการตรวจค้น และยึดเอกสารดังกล่าวด้วย หากหัวหน้าหน่วยงานดังกล่าวเห็นว่าหากให้เอกสารดังกล่าวไปแล้วจะเกิดภัยอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศชาติ หัวหน้าหน่วยงานดังกล่าวสามารถตอบปฏิเสธที่จะให้เจ้าพนักงานมาค้นหาเอกสารดังกล่าวได้⁴²

× สำหรับเอกสาร หรือสิ่งของที่เป็นความลับของลูกค้านั้น เจ้าพนักงานไม่สามารถเข้าไปค้น และยึดได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมของบุคคลที่ประกอบอาชีพดังกล่าว หากบุคคลที่ประกอบอาชีพดังกล่าวไม่ให้ความยินยอมก็ต้องแจ้งเหตุผลถึงความจำเป็นที่ไม่ยินยอมให้เจ้าพนักงานดำเนินการดังกล่าว⁴³

ข. กรณีพิเศษ เป็นการค้นเพื่อยึดสิ่งของในที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีหมายค้น หรือยึดที่ออกโดยศาล แต่การค้น หรือยึดสิ่งของในกรณีดังกล่าวเจ้าพนักงานจะสามารถดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อเป็นการค้น หรือยึดที่สืบเนื่องมาจากการจับกุม โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่อนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถค้น และยึดได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น และยึดเป็น 3 กรณี คือ

(1) การค้น และยึดที่สืบเนื่องมาจากการจับกุมภายใต้หมายจับที่ออกโดยศาล⁴⁴ การจับกุมในกรณีดังกล่าว โดยหลักแล้วกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ใน มาตรา 199 ประกอบกับ

⁴² Shi-emitsu Dando. Japanese Criminal Procedure. 1965, p. 271..

⁴³ Ibid, p. 271.

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา article 199 A public procurator, a secretary of the public procurator's office, or a policeman may , in case it shall have reason to believe that the suspect has committed an offense, arrest him upon a warrant for arrest issued beforehand by a judge: Provided, That as to the offense punishable by fine for not more than five hundred yen*, penal detention, or minor fine, the suspect may be arrested only when he has no fixed dwelling, or fails to comply with such appearance as stipulated in the preceding Article without justifiable reasons.

In case a judge deems that there exist sufficient reasons to suspect that the suspect has committed an offense , he shall issue a warrant for arrest as mentioned in the preceding paragraph upon request of a public procurator or a police official (with regard to a police official, it shall confine to such a person ranking with police inspector or higher rank as designated by the National Public Safety Commission or the Prefecture Public Safety Commission; hereinafter the same in this Article.): Provided, That the shall not apply in case he deems that it is evidently unnecessary to arrest.

มาตรา 220 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ มาตรา 220 ได้อนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถเข้าทำการค้น และยึดสิ่งของในกรณีที่เจ้าพนักงานเข้าไปทำการจับกุมผู้ต้องหาที่ศาลได้ออกหมายจับไว้ โดยการขอหมายจับผู้กระทำความผิดนั้น ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานอัยการ, เลขาธิการอัยการ หรือตำรวจ ไปแจ้งต่อศาลว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น และเชื่อว่าบุคคลที่ต้องการจับนั้นเป็นผู้กระทำความผิดอาญาดังกล่าว แต่ในกรณีที่เป็นความอาญาที่มีอัตราเล็กน้อย เช่น โทษปรับไม่เกิน 100 เยน หรือโทษกักขัง เป็นต้น หากเป็นความผิดที่เข้าลักษณะดังกล่าวก็ไม่จำเป็นต้องขอหมายจับจากศาล แต่หากตัวผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่ยินยอมมารับโทษโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เจ้าพนักงานอาจนำเหตุดังกล่าวไปขอหมายจับต่อศาลได้ การขอหมายจับดังกล่าวหากศาลไม่เชื่อในเหตุผลที่เจ้าพนักงานดังกล่าวที่นำมาแสดงว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดจริงศาลก็จะไม่ออกหมายจับให้กับเจ้าพนักงาน เมื่อเจ้าพนักงานได้รับหมายจับจากศาลแล้วไปดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดตามหมายดังกล่าว หากบุคคลดังกล่าวอยู่ในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ ก็ตาม เจ้าพนักงานสามารถที่จะเข้าไปสถานที่ดังกล่าวได้โดยไม่ต้องขอหมายค้นจากศาล เมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปค้นในสถานที่ดังกล่าวแล้วพบกับบุคคลดังกล่าว และได้ดำเนินการจับกุมบุคคลดังกล่าว เจ้าพนักงานจะนำหมายจับมาแสดงให้ผู้ต้องหา⁴⁵ เมื่อเจ้าพนักงานที่ได้เข้าทำการจับกุมผู้ต้องหาแล้ว เจ้าพนักงานจะสามารถดำเนินการตรวจค้น และยึดสิ่งของที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิดได้ในสถานที่ดังกล่าว

จึงพอสรุปได้ว่าหากเป็นการค้นที่สืบเนื่องจากการจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับ และการจับกุมผู้ต้องหาได้เกิดในที่รื้อฐานเจ้าพนักงานสามารถที่จะค้น และยึดสิ่งของภายในที่รื้อฐานดังกล่าวได้โดยไม่ต้องขอหมายค้นจากศาล

(2) การค้น และยึดสืบเนื่องจากการจับกุมผู้ต้องหาที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า (arrest of flagrant offender)⁴⁶ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนด

A public procurator or a police official shall, in case a warrant for arrest has been requested or issued previously to the suspect with regard to the same offense in the case of requesting the warrant for arrest as mentioned in paragraph 1, inform the court of the effect.

⁴⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 201 "In arresting the suspect under a warrant for arrest such warrant shall be shown to him.

The provisions of Article 73 paragraph 3 shall apply mutatis mutandis in such cases as the suspect is arrested under warrant for arrest."

⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา article 213 "Any person may arrest a flagrant offender with out a warrant for arrest."

ให้พนักงานอัยการ,เลขาธิการอัยการ หรือตำรวจ สามารถที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำผิดต่อหน้าเจ้าพนักงานดังกล่าวได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ หากการจับกุมในกรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นภายในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานสามารถที่จะทำการค้น และยึดสิ่งของภายในที่รโหฐานดังกล่าวได้โดยไม่ต้องขออนุญาตค้น หรือยึดจากศาล และพบสิ่งของที่ต้องการยึดแล้วเจ้าพนักงานจะต้องรีบดำเนินการคืนสิ่งของดังกล่าวต่อเจ้าของที่แท้จริง การที่เจ้าพนักงานจะค้นในสถานที่ดังกล่าวได้นั้น เจ้าพนักงานต้องพิจารณาด้วยว่าการค้น หรือยึดดังกล่าวต้องเป็นกรณีที่สามารถออกหมายค้น หรือยึดได้ด้วย⁴⁷

กฎหมายได้กำหนดให้การจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้านั้นสามารถกระทำได้โดยปราศจากหมายจับ⁴⁸ การจับกุมผู้กระทำความผิดในกรณีดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เพียงแต่เจ้าพนักงานตามที่กฎหมายอนุญาตเท่านั้น กฎหมายยังได้อนุญาตให้ประชาชนทั่วไปสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวได้ด้วย แต่กฎหมายไม่อนุญาตให้บุคคลดังกล่าวดำเนินการตรวจค้น หรือยึดสิ่งของต่างได้ เมื่อบุคคลใดดังกล่าวได้ทำการจับกุมผู้กระทำความผิดแล้วจะต้อง

⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 220 "In case it is necessary at the time when a public procurator, a secretary of public procurator's office, or a policeman arrests the suspect in accordance with the provisions of Article 199, or arrests a flagrant offender, he may take the measures as mentioned hereunder: The same shall apply in such cases as it is necessary in the case of arresting the suspect in accordance with the provisions of Article 210.

(1) To search the suspect by entering into a dwelling or residence, building or vessel under guard;

(2) To seize, search or inspect at the very spot of the arrest.

When a warrant for arrest has not been obtained in the case of the latter part of the preceding paragraph, the things seized shall forthwith be returned.

In taking such measures as mentioned in paragraph 1 a warrant shall not be required.

The provisions of paragraph 1 item (2) and the preceding paragraph shall apply mutatis mutandis in such cases as a secretary of the public procurator's office or a policeman executes a warrant for custody or commitment. In the event that a warrant for custody or commitment issued to the suspect is executed, the provisions of paragraph 1 item (1) shall also apply mutatis mutandis.

⁴⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา article 213 " Any person may arrest a flagrant offender without a warrant for arrest."

รับนำตัวผู้ต้องหาไปส่งยังสำนักงานอัยการท้องถิ่น (local public prosecutor's office) หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอำนาจสอบสวน (judicial police official)⁴⁹

กฎหมายได้ให้ความหมายของลักษณะของความผิดซึ่งหน้าว่าเป็นการกระทำที่บุคคลได้ลงมือกระทำความผิดในขณะนั้น หรือว่าเพิ่งได้ลงมือกระทำความผิด⁵⁰ แต่หากกำหนดความหมายในลักษณะดังกล่าวแล้วอาจจะมีการตีความหมายได้อย่างกว้างขวางจึงได้กำหนดลักษณะความผิดซึ่งหน้าไว้ 4 แบบ คือ เมื่อพบเห็นการกระทำความผิด และติดตามจับกุมแบบกระชั้นชิด, เมื่อพบผู้กระทำความผิดครอบครองทรัพย์สิน, อาวุธปืน หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด, เมื่อพบว่าบนร่างกาย หรือเสื้อผ้าของผู้บุคคลดังกล่าวมีร่องรอยบาดแผล หรือมีสิ่งบ่งบอกว่ากระทำความผิดมา เช่น เลือดมีเลือดสด ๆ ติดมา หรือเมื่อเจ้าพนักงานเรียกให้หยุดกลับวิ่งหนี⁵¹

จึงพอสรุปได้ว่าหากเป็นความผิดที่เข้าลักษณะดังกล่าวแล้ว ผู้กระทำความผิดได้ถูกดำเนินการจับกุมภายในเคหสถาน หรือที่รโหฐาน เจ้าพนักงานดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นสามารถที่จะเข้าทำการตรวจค้น และยึดสิ่งของภายในที่สถานที่ดังกล่าวโดยไม่จำเป็นต้องขอหมายค้น หรือยึดจากศาล

(3) เมื่อเป็นการค้น หรือยึดในที่รโหฐานสืบเนื่องมาจากการจับกุมผู้ต้องหาในเหตุฉุกเฉิน การจับในกรณีฉุกเฉินตามกฎหมายญี่ปุ่นได้กำหนดให้อัยการ, เลขาธิการอัยการ หรือตำรวจ เมื่อมีเหตุเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกมากกว่า 3 ปีขึ้นไป เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานไม่สามารถขอหมายจับต่อศาลได้ในขณะนั้น จึงเป็นเหตุให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เมื่อทำการจับกุมผู้ต้องหาได้แล้วรีบดำเนินการไปขอหมายจับต่อศาลทันที หากศาลไม่ออกหมายจับให้เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการจับกุมบุคคลดังกล่าว ต้องปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปโดยทันที⁵² เมื่อเจ้าพนักงานดังกล่าวได้เข้าไปจับกุมผู้กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว เจ้าพนักงานจะสามารถเข้าไปค้นเพื่อหาบุคคลดังกล่าวใน

⁴⁹ Shi-emitsu Dando. Japanese Criminal Procedure. 1965, p. 311.

⁵⁰ Ibid, p.310.

⁵¹ Ibid.

⁵² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 210 A public procurator, a secretary of the public procurator's office, or a policeman may , when there exist sufficient reasons to suspect that the suspect has committed a crime punishable by death penalty or life imprisonment, or penal servitude years and exigency is required, and the request for a warrant for arrest of a judge may not be obtained, arrest him by informing of the reasons therefor. In this case, the procedure for therequest for a warrant for arrest of a judge shall be taken immediately. When a warrant for arrest is not issued,

สถานที่พักอาศัย เคหสถาน หรือสถานที่ต่าง ๆ หรือยึดสิ่งของที่ใช้เป็นพยานในการพิสูจน์ความผิด โดยไม่ต้องขออนุญาตค้น หรือยึดจากศาล⁵³ แต่เมื่อทำการจับกุม หรือค้น และยึดสิ่งของเรียบร้อย แล้ว และนำตัวบุคคลดังกล่าวมาที่ศาล ศาลพิจารณาแล้วว่าไม่สามารถทำการค้นโดยไม่มีหมายค้น หรือยึดได้ เจ้าพนักงานต้องคืนสิ่งของที่ได้มาจากบริเวณที่จับกุมก็ต้องนำไปคืนแก่เจ้าของโดยทันที⁵⁴

จึงพอสรุปได้ว่ากฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถเข้าไปค้นใน เคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ ก็ตาม เมื่อเป็นการค้นที่สืบเนื่องมาจากการจับกุมผู้กระทำความผิดร้ายแรง และในช่วงเวลาดังกล่าวเจ้าพนักงานไม่สามารถขออนุญาตจับจากศาลได้ เมื่อได้ทำการจับกุมตัวผู้ต้องหาได้แล้วเจ้าพนักงานสามารถค้นในบริเวณดังกล่าวได้โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตค้น หรือยึดจากศาลเช่นเดียวกัน

3.2.2 วิธีการค้น และระยะเวลาในการค้น

ตามที่ได้ทำการศึกษาไปแล้วในตอนต้นว่าการค้น และยึดเป็นการที่รัฐใช้อำนาจก้าวล่วงเข้าไปทำการรบกวนสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการครอบครองเคหสถาน หรือสถานที่ต่าง ๆ เมื่อกฎหมายอนุญาตให้รัฐใช้อำนาจเข้าไปละเมิดสิทธิดังกล่าวของประชาชน จึงต้องมีข้อกำหนดที่จะไม่ให้รัฐใช้อำนาจโดยอิสระ โดยกฎหมายได้กำหนดให้เจ้าพนักงานของรัฐที่มีอำนาจค้น หรือยึดนั้นจะกระทำการดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อมีหมายค้น หรือยึดที่ได้จากศาล โดยการขออนุญาตดังกล่าวต้องขอโดยเจ้าพนักงานอัยการ, เลขาธิการอัยการ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยอ้างเหตุเพื่อความจำเป็นในการสืบสวนการกระทำความผิด⁵⁵ หรือเจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถดำเนินการค้น หรือยึด

2. The provisions of Article 200 shall apply mutatis mutandis mutandis to the warrant for arrest as mentioned on the preceding paragraph.

⁵³ Shi-emitsu Dando. *Japanese Criminal Procedure*. 4 th New York University, 1965, p. 316.

⁵⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 220(2) To seize, search or inspect at the very spot of the arrest.

⁵⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 218 A public procurator, a secretary of the public procurator's office, or a policeman may, when it is necessary with respect to the investigation of an offense, make seizure, search, or inspection under a warrant issued by a judge. In this case, the examination of body shall be made by a warrant for examination of body.

ได้โดยไม่มีหมายค้น เมื่อเป็นการค้นหรือยึดที่สืบเนื่องมาจากการจับกุมตามหมายจับ, การจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือการจับกุมผู้กระทำความผิดในกรณีฉุกเฉิน ดังที่ได้ทำการอธิบายไปแล้วในเบื้องต้น

การค้น และยึดจะต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำการดังกล่าวได้ โดยได้กฎหมายได้อนุญาตให้เจ้าพนักงานอัยการ, เลขานุการอัยการ หรือตำรวจเป็นเจ้าพนักงานที่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้⁵⁶ โดยการค้นและยึดดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นสามารถกระทำได้ 2 กรณี คือ กรณีที่มีหมายค้น กับกรณีที่ไม่มีหมายค้น

การค้น และยึดโดยมีหมายค้นนั้น กล่าวคือ เป็นการดำเนินการที่เจ้าพนักงานจะต้องไปหมายค้น และยึดจากศาล โดยเจ้าพนักงานจะต้องอ้างเหตุจำเป็นเพื่อดำเนินการสืบสวนหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิดอาญา เมื่อศาลเชื่อในเหตุดังกล่าวศาลจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการตรวจค้น และยึดสิ่งของได้ในสถานที่ดังกล่าวโดยมอบหมายค้น และยึดไปกับเจ้าพนักงานผู้ร้องขอ ภายในหมายค้น และยึดจะต้องระบุชื่อผู้กล่าวหา ชื่อผู้กระทำ

2. Taking the finger or foot prints of the suspect under arrest, measuring the height or weight thereof, or taking the picture thereof shall be made without the warrant as mentioned in the preceding paragraph unless the suspect is naked.

3. The warrant as mentioned in paragraph 1 shall be issued upon request of a public procurator, a secretary of the public procurator's office, or a police official.

4. A public procurator, a secretary of the public procurator's office, or a police official shall, in making request for a warrant for examination of body, set forth the reasons necessary for examination of body, sex and health condition of the person subjected to the examination of body, and such other matters as prescribed in the rules of the courts.

5. A judge may stipulate such condition as deemed appropriate in regard to the examination of body.

⁵⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 222 paragraph 1. The provisions of Articles 99, 100, Articles 102 to 105 inclusive, Articles 110 to 112 inclusive, Articles 114, 115, and regard to the impoundage or search to be conducted by a public procurator, a secretary of the public procurator's office, or a policeman in accordance with the provisions of Articles 218, 220, and the preceding Article; and of Articles 110, 112, 114, 118, 129, 131, and Articles 137 to 140 inclusive, to the inspection to be done thereby in accordance with the provisions of Article 218, or Article 220: Provided, That a policeman may not take such measures as prescribed in Articles 122 to 124 inclusive.

ความผิด สิ่งของที่ต้องการยึด และกำหนดช่วงระยะเวลาที่อนุญาตให้ทำการค้น และยึด⁵⁷ โดยปกติ ศาลจะกำหนดช่วงระยะเวลาที่เจ้าพนักงานจะสามารถดำเนินการค้นหรือยึดตามหมายประมาณ 3-6 วัน นับตั้งแต่วันที่ศาลได้ออกหมายดังกล่าว สำหรับสิ่งของที่เจ้าพนักงานมีความประสงค์ที่จะเข้าไปค้นหาเพื่อที่จะยึดมานั้น เจ้าพนักงานจะต้องระบุประเภทสิ่งของนั้นให้ชัดเจนด้วย⁵⁸

เมื่อเจ้าพนักงานได้รับหมายค้น และยึดจากศาล และได้ได้ทางไปยังสถานที่ที่ระบุไว้ในหมายค้นนั้นแล้ว เมื่อไปถึงสถานที่ดังกล่าวเจ้าพนักงานต้องแสดงตัว พร้อมกับนำหมายดังกล่าวมาแสดงให้กับผู้ที่ครอบครอง หรือดูแลสถานที่ดังกล่าว หากในกรณีที่เจ้าพนักงานไปแล้วไม่พบผู้ที่ครอบครอง หรือผู้ดูแล เจ้าพนักงานจะนำหมายดังกล่าวไปแสดงให้กับเพื่อนบ้าน หรือเชิญเจ้าพนักงานท้องถิ่น มาทราบถึงเหตุแห่งการค้นตามหมายดังกล่าว⁵⁹ ในกรณีที่เจ้าของสถานที่ ผู้ครอบครอง หรือดูแลสถานที่ดังกล่าวอยู่ในสถานที่ดังกล่าวแต่ไม่ยินยอมให้ทำการตรวจค้น โดยปิดทางเข้าออกสถานที่ดังกล่าวไว้ เมื่อมีเหตุจำเป็นดังกล่าวเกิดขึ้นเจ้าพนักงานสามารถใช้วิธีการใดก็ได้

⁵⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 107 A warrant for seizure or search shall contain the name of the accused, offense, articles to be seized, or place, body, or things to be searched, effective period, and a statement setting forth that after the lapse of such period the warrant shall be unexecuted and returned as well as the date of the issuance thereof, and such matters as well as the date of the issuance thereof, and such matters as prescribed in the rules of the courts; and the name and seal of the presiding judge shall be put thereon.

2. The provisions of Article 64 paragraph 2 shall apply mutatis mutandis to the warrant for seizure or search as mentioned in the preceding paragraph.

⁵⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 99 The court may, when deems necessary, seize any evidence or article considered to be confiscated: Provided, that nothing herein contained shall apply in such cases as particularly specified.

2. The court may designate article or articles to be seized, and order the owner, possessor, or custodian thereof to produce such article or articles.

⁵⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 114 paragraph 2 Except in such cases as provided for in the preceding paragraph, an occupant, a keeper, or any other person acting in place thereof shall, in case a warrant for seizure or search is to be executed in a dwelling, or residence, building, or vessel under guard, be caused to be present thereat. If such persons are not available, a neighbor, or an official of local public entities shall be caused to be present.

U

R

U

ได้ที่จะเปิดทางเข้าไปเพื่อดำเนินการตามหมาย แต่การกระทำของเจ้าพนักงานต้องไม่เกินความสมควรแก่เหตุ⁶⁰

ในระหว่างที่เจ้าพนักงานกำลังดำเนินการตามหมายอยู่นั้น ห้ามมิให้บุคคลใดเข้าออกในบริเวณ หรือสถานที่ดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการตรวจค้น⁶¹ เมื่อเจ้าพนักงานได้ดำเนินการตรวจค้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว หากไม่พบสิ่งของที่ต้องการยึดให้เจ้าพนักงานทำบันทึกการตรวจค้น ให้กับบุคคลผู้ครอบครอง หรือดูแลสถานที่ดังกล่าว หรือเพื่อนบ้านแล้วแต่กรณีไป⁶² หากเจ้าพนักงานพบสิ่งของที่ต้องการยึดให้เจ้าพนักงานดำเนินการยึดสิ่งของดังกล่าว และทำบันทึกการตรวจยึดมอบให้กับเจ้าของ หรือผู้ที่ครอบครองสิ่งของนั้นอยู่⁶³

กรณีที่เจ้าพนักงานค้นในเคหสถาน หรือสถานที่ต่าง ๆ โดยไม่มีหมายค้น หรือยึดตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการค้นในกรณีดังกล่าวเป็นการค้นที่เกิดจากความจำเป็น และเป็นกรณีที่เร่งด่วนเพื่อที่จะทำการจับกุมผู้กระทำความผิด เมื่อผู้ต้องหาหลบหนีเข้าไปในสถานที่ดังกล่าว หรือเป็นการกระทำความผิด หรือซ่อนตัวอยู่ในสถานที่ดังกล่าว เมื่อเป็นกรณีที่จำเป็นเร่งด่วนเช่นนี้แล้ว เจ้าพนักงานไม่จำเป็นที่จะแสดงหมายค้น หรือยึดต่อเจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ เพื่อนบ้าน

⁶⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 111 With regard to the execution of a warrant for seizure or search, locals or seals may be removed or opened, or any other necessary measure may be taken. The same shall apply to the seizure or search conducted in an open court.

2. The measure as mentioned in the preceding paragraph may be taken in regard to impounded articles.

⁶¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 112 During the execution of a warrant for seizure or search. Any person may be prohibited from entering or leaving such place without obtaining the permission therefor.

2. Any person who does not comply with such prohibition as mentioned in the preceding paragraph may be expelled. or placed under guard until the execution ends.

⁶² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 119 If there is no evidence or article to be confiscated when search has been conducted, a certificate of that effect shall be given upon request of the person subjected to the search.

⁶³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 120 In case the impoundage has been carried out, the inventory thereof shall be made and delivered to the owner, possessor or custodian from whom article was taken, or the person action in place of these person.

หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นเพื่อให้ทราบถึงเหตุแห่งการค้นแล้วแต่กรณีไป จึงเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานสามารถที่จะเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวเพื่อดำเนินการค้น และยึดได้ทันที⁶⁴

ดังที่ได้ทำการศึกษามาแล้วในตอนต้นว่ากฎหมายมีความประสงค์ที่คุ้มครองสิทธิในการครอบครอง และพักอาศัยของบุคคลในเคหสถาน หรือสถานที่ต่าง ๆ ในเวลากลางคืนมากกว่าเวลากลางวัน เนื่องจากเวลากลางคืนเป็นเวลาที่บุคคลทั่วไปต้องการที่จะพักผ่อน กฎหมายจึงมีความประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิดังกล่าวมากกว่าเวลากลางวัน ฉะนั้นการที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานเข้าไปค้นในสถานที่ดังกล่าวซึ่งถือว่าเป็นการรบกวนสิทธิในการครอบครองสถานที่ดังกล่าวของผู้ครอบครองอยู่แล้ว กฎหมายจึงกำหนดว่าการค้น และยึดจะต้องดำเนินการภายในเวลากลางวันเท่านั้น กล่าวคือเป็นช่วงเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกดิน แต่หากเจ้าพนักงานเริ่มทำการตรวจค้นในเวลากลางวันแล้วไม่สามารถทำการค้นให้เสร็จได้ในช่วงเวลากลางวัน เจ้าพนักงานสามารถที่จะดำเนินการตรวจค้นต่อเนื่องไปในเวลากลางคืนได้ แต่ในบางกรณีศาลเห็นสมควรว่ามีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตรวจค้นในเวลากลางคืน ศาลสามารถอนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นในสถานที่ต่าง ๆ ในเวลากลางคืนได้ แต่ศาลจะต้องระบุลงในหมายค้น และยึดด้วย⁶⁵ ในบางกรณีกฎหมายก็อนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปทำการตรวจค้นในเวลากลางคืนได้ซึ่งจะเป็นสถานที่ที่ใช้ในการเล่นการพนันเสี่ยงโชค, สถานที่ที่ใช้ในการทำผิดศีลธรรม และประเพณี หรือเป็นสถานที่ที่บุคคลจะต้องเข้าไปใช้บริการในเวลากลางคืน เช่น โรงแรม หรือร้านอาหาร เป็นต้น⁶⁶

⁶⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 222 paragraph 2 In case an urgency is required in the case of searching the suspect pursuant to the provisions of Article 220, such search shall not be made in accordance with the provisions of Article 114 paragraph 2.

⁶⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 116 paragraph 1 A dwelling, residence, building or vessel under guard may not be entered before sunrise or after sunset for the purpose of the execution of a warrant for seizure of search unless such a statement that the warrant may be executed even at night is contained therein.

⁶⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 117 The limitation as prescribed in paragraph 1 of the preceding Article need not be observed in respect of the execution of a warrant for seizure or search at the following places:

(1) Places deemed to be habitually used for gambblings, lotteries, or such acts as may injure customs and morals;

3.2.3 มาตรการในการควบคุมการคั่นในทรีโฮฐาน

ตามที่ได้ทำการศึกษามาแล้วว่าการคั่น และยึดภายในทรีโฮฐานเป็นการกระทำของเจ้าพนักงานที่กฎหมายอนุญาตให้เข้าไปก้าวล่วงในสิทธิในการครอบครองที่พักอาศัย, บ้านเรือน หรือสถานที่ต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อกฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานเข้าไปก้าวล่วงในสิทธิดังกล่าวแล้ว กฎหมายจึงต้องกำหนดกรอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน โดยฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้สร้างหลักกฎหมายขึ้นมาเพื่อควบคุมการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าพนักงานของรัฐ และเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชน โดยได้กำหนดมาตรการในการควบคุมการใช้อำนาจดังกล่าวเป็น 3 มาตรการ กล่าวคือ

ก. มาตรการในการควบคุมก่อนการคั่น และยึด

เมื่อกฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานอัยการ, เลขานุการอัยการ หรือตำรวจเป็นผู้มีอำนาจในการคั่นและยึดสิ่งของภายในสถานที่ทรีโฮฐานได้ แต่กฎหมายก็มีได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถดำเนินการกระบวนกรดังกล่าวได้เพียงลำพัง โดยกฎหมายได้สร้างหลักการตรวจสอบขึ้นมา กล่าวคือ การที่เจ้าพนักงานดังกล่าวจะเข้าไปทำการตรวจคั่นในทรีโฮฐานได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาว่าเหตุผลที่เจ้าพนักงานนำมาอ้างเพื่อที่จะเข้าไปดำเนินการดังกล่าวนั้นเพียงพอที่จะอนุญาตให้คั่นได้หรือไม่ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามวิธีที่ได้ทำการศึกษาไปในตอนต้นนั้นแล้ว ในกรณีนี้เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจคั่น และยึดสิ่งของในกรณีปกติ

กรณีที่เจ้าพนักงานสามารถคั่น และยึดสิ่งของในทรีโฮฐานได้โดยไม่ต้องขอมหายคั่นและยึดจากศาล เป็นการกระทำที่อยู่ในดุลพินิจของเจ้าพนักงานที่จะตัดสินใจว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความของประเทศญี่ปุ่นอนุญาตให้เจ้าพนักงานทำการคั่น และยึดโดยไม่มีหมายได้ก็ต่อเมื่อเป็นการคั่นและยึดสืบเนื่องจากการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งในกรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่กำหนดการใช้ดุลพินิจค่อนข้างชัดเจน ไม่เป็นการปล่อยให้เจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจโดยอิสระมาก เพราะหากเจ้าพนักงานมิได้มีเหตุที่จะทำการจับกุมผู้ต้องหาได้เจ้าพนักงานจะไม่มีสิทธิที่จะคั่นได้เลย กล่าวคือ หากไม่ผ่านขั้นตอนการจับกุมแล้ว ไม่อาจทำการคั่น และยึดได้เลย

ข. มาตรการควบคุมขณะการคั่น และยึด

(2) Inns, restaurants, or any other place where the public may go in and out even at night: Provided, That it is only within such hours as opened to the public.

เมื่อเจ้าพนักงานได้รับหมายค้น และยึดให้ไปดำเนินการดังกล่าวได้ในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายค้น และยึด เจ้าพนักงานจะต้องดำเนินการค้น และยึดสิ่งของตามแบบวิธีที่กฎหมายได้กำหนดไว้ตามที่ได้อธิบายไปแล้ว โดยการค้น และยึดที่ดำเนินการโดยเจ้าเลขาธิการ อัยการ หรือตำรวจ ต้องถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานอัยการ หรือหากศาลพิจารณาว่าการค้นดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูกค้น ศาลจะออกคำสั่งให้การค้น และอยู่ในความควบคุมโดยเจ้าศาล(court clerk) หรือกำหนดให้ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการภายใต้คำสั่งของศาล⁶⁷ และในการค้นก็ต้องเป็นการค้นหาสิ่งของที่ตามที่ระบุไว้ในหมายค้น และยึดเท่านั้น ไม่อาจยึดสิ่งของนอกเหนือจากนั้นได้ แต่หากเจ้าพนักงานไปค้นพบสิ่งของที่มีไว้ในความครอบครอง และเป็นความผิดนั้นก็จะเข้าลักษณะความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานสามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิด และยึดสิ่งของดังกล่าวได้

การควบคุมการค้น และยึดสิ่งของโดยไม่มีหมายค้น และยึดนั้น กฎหมายมิได้กำหนดไว้ชัดเจนพอจะมีการกำหนดขอบเขตอยู่บ้าง กล่าวคือ หากเป็นการค้น หรือยึดสิ่งของภายในเคหสถาน, บริเวณที่พักอาศัย, อาคาร หรือเรือนแพ สามารถกระทำได้แต่ต้องเข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการค้นได้ทุก ๆ จุดในบริเวณที่ทำการจับกุม แต่หากเป็นการค้น และยึดสิ่งของในสถานที่ดังกล่าวอันเป็นการค้น และยึดที่สืบเนื่องมาจากการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือการจับกุมผู้กระทำความผิดในกรณีฉุกเฉิน เมื่อเจ้าพนักงานได้ทำการค้น และยึดสิ่งของที่สามารถใช้เป็นพยานได้ ให้เจ้าพนักงานรีบนำเหตุดังกล่าวไปขอหมายจับ

⁶⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 108 A warrant for seizure or search shall be executed by a secretary of the public procurator's office or a policeman under the command of a public procurator: That in case the court deems necessary for the protection of the accused, the presiding judge may order a court clerk or a policeman the execution thereof.

2. The court may in regard to the execution of a warrant for seizure or search, give such instruction in writing as deemed

3. The instruction as mentioned in the preceding paragraph may be made by a constituent member of panel.

4. The provisions of Article 71 shall apply mutatis mutandis to the execution of a warrant for seizure or search.

ต่อศาล หากปรากฏว่าศาลพิจารณาแล้วการจับนั้นไม่มีเหตุอันควร ศาลจะไม่ออกหมายจับให้ เจ้าพนักงานจะต้องปล่อยบุคคลดังกล่าว พร้อมกับคืนสิ่งของที่ได้ยึดมาโดยทันที⁶⁸

ค. มาตรการในการควบคุมหลังการค้น และยึด

ศาลสูงสุดของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดเงื่อนไขของการรับฟังพยานหลักฐานไว้ โดยได้กำหนดว่าห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่นำมาจากการค้น และยึดโดยไม่มีหมายค้น และยึด ที่ไม่เข้ากับหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้อนุญาตไว้ แต่ในการพิจารณาว่าจะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว หรือไม่นั้น ศาลจะต้องพิจารณาถึงความรุนแรงของการกระทำผิดหลักดังกล่าวด้วยหรือไม่ และยังคงพิจารณาประกอบกับความมุ่งหมายของการสืบสวนด้วย แต่แท้จริงแล้วการที่ศาล กำหนดหลักดังกล่าวขึ้นมาก็เพื่อที่จะเป็นการป้องกันมิให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจในทางที่มีขอบ มิใช่ เพื่อที่จะมีจุดประสงค์ที่จะไม่รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวแต่อย่างใด⁶⁹

⁶⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น article 220 paragraph 2 When a warrant for arrest has not been obtained in the case of the latter part of the preceding paragraph, the things seized shall forthwith be returned.

⁶⁹ criminal justice in japan, unafei ,p 26-27.

บทที่ 4

การค้นในทึรโหลฐานในประเทศไทย

การค้นในทึรโหลฐานตามกฎหมายในประเทศไทย ในบทนี้ได้ทำการศึกษาถึงเรื่องการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และการค้นตามพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 โดยได้ศึกษาถึงเหตุแห่งการค้น วิธีและระยะเวลาของการค้น รวมไปถึงมาตรการในการควบคุมการค้น และได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างการค้นตามกฎหมายของประเทศไทย กับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นที่ได้ทำการศึกษาไปแล้ว

4.1 การค้นในทึรโหลฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดในการดำเนินคดีอาญา หากเจ้าพนักงานยังไม่ทราบเป็นที่แน่ชัดว่าพยานหลักฐานหลักฐานถูกนำไปซุกซ่อน หรือทิ้งอยู่ที่ใด ไม่ว่าจะเป็นที่สาธารณะสถาน หรือทึรโหลฐาน หากเป็นที่สาธารณะสถานเจ้าพนักงานก็ย่อมมีอำนาจที่จะเข้าไปค้นหาพยานหลักฐานได้โดยไม่มีข้อจำกัด¹ แต่เมื่อเจ้าพนักงานต้องการที่เข้าไปแสวงหาพยานหลักฐานในทึรโหลฐาน เจ้าพนักงานไม่อาจที่เข้าไปค้นหาพยานหลักฐานได้เหมือนกับการหาพยานหลักฐานในที่สาธารณะสถาน กล่าวคือ เมื่อเจ้าพนักงานจะเข้าไปแสวงหาพยานหลักฐานในบริเวณดังกล่าว เจ้าพนักงานจำต้องมีหมายค้น² หรืออาจทำการค้นได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีที่กฎหมายอนุญาตให้สามารถทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น³ เห็นได้ว่ากฎหมายมีความประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเมื่อการที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปดำเนินการค้นภายในทึรโหลฐาน ซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิดังกล่าว ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการในการควบคุมการดำเนินการตรวจค้นของเจ้าพนักงานมิให้เป็นการล่วงละเมิดสิทธิของประชาชนมากเกินไป

¹ จุตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". หน้า 54.

² เรื่องเดียวกัน หน้า 55. .

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92(1)-(5)

4.1.1 เหตุแห่งการค้นในทรีโรรูาน

ในคดีอาญาการที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจค้นในทรีโรรูานโดยปกติแล้วไม่สามารถจะกระทำได้ เว้นแต่จะมีหมายค้นที่ศาลเป็นผู้อนุญาตให้ค้นได้ หรือเข้ากรณีที่กฎหมายอนุญาตให้ค้นได้โดยไม่มีหมายค้น⁴ และการที่ศาลจะออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานได้นั้น เจ้าพนักงานจะต้องนำเหตุแห่งการค้นนำมาแสดงต่อศาลเพื่อที่ขออนุญาตให้ศาลออกหมายค้นให้ โดยเหตุแห่งการค้นนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ

ก. กรณีปกติ คือ กรณีที่ไม่เข้าข้อยกเว้นที่เจ้าพนักงานสามารถค้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาต ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ม.92(1)-(5) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการค้นโดยใช้หมายค้นนั่นเอง เหตุแห่งการค้นที่สามารถนำมาขออนุญาตให้ศาลออกหมายค้นให้ประกอบด้วยเหตุดังต่อไปนี้

(1) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะให้ป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี⁵ เมื่อเจ้าพนักงาน หรือศาล ใช้วิธีการออกหมายเรียกให้เจ้าของสิ่งของที่เจ้าพนักงาน หรือศาลต้องการใช้ในการพิสูจน์ความผิด โดยให้นำสิ่งของดังกล่าวมามอบให้กับเจ้าพนักงาน หรือศาล ปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวไม่นำสิ่งของดังกล่าวมามอบให้ โดยอาจปฏิเสธว่าสิ่งของเหล่านั้นไม่ได้อยู่ในความครอบครองของตนแล้ว ซึ่งไม่เป็นเหตุให้การกระทำดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนต่อหมายแต่อย่างใด เพราะบุคคลอาจไม่ทราบว่สิ่งของดังกล่าวมีอยู่จริง หรือไม่ กฎหมายจึงต้องหาทางออกให้กับเจ้าพนักงานในการที่จะดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานที่อยู่ในทรีโรรูาน หรืออยู่ในความครอบครองของบุคคล เพื่อนำพยานหลักฐานดังกล่าวมาพิสูจน์ความผิด⁶ ในกรณีที่เจ้าพนักงานเชื่อว่าเชื่อว่าสิ่งของอยู่ในทรีโรรูานจริง ให้เจ้าพนักงานไปยื่นคำร้องขอหมายค้นต่อศาลที่มีอำนาจ โดยศาลเป็นผู้สอบถามถึงเหตุผลว่ามีเหตุแห่งการค้นที่น่าเชื่อถือได้หรือไม่ หากศาลเชื่อว่ามีเหตุแห่งการค้นดังกล่าวแล้วศาลจะออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานไปเพื่อดำเนินการดังกล่าว⁷

(2) เพื่อพบ และยึดสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด โดยปกติสิ่งของที่ต้องการจะเข้า

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 238

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69(1)

⁶ คณิ่ง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. หน้า 200.

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59

ไปค้น และยึดในกรณีนี้เป็นพยานหลักฐานที่มีความหมายรวมอยู่ในข้อที่ (1) ด้วย แต่พยานในข้อที่ (1) ที่แตกต่างกับข้อนี้ตรงที่พยานหลักฐานในข้อที่ (1) ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของที่ผิดกฎหมาย แต่สิ่งของที่ต้องการที่จะค้น และยึด ตามข้อ (2) นั้นต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น

การค้นโดยอ้างเหตุที่ระบุไว้ข้างต้นนั้น เป็นการค้นเพื่อพบ และยึดสิ่งของเหล่านั้นมา เพื่อเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน หรือนำมาคืนแก่เจ้าของสิ่งของที่แท้จริง หากสิ่งของที่ได้กล่าวมาข้างต้น หากสิ่งของดังกล่าวข้างต้นเป็นสิ่งของของบุคคลอื่นที่มีรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด ให้ศาลมีคำสั่งคืนสิ่งของแก่บุคคลดังกล่าวไป⁸

(3) เพื่อพบ และช่วยเหลือบุคคลที่ถูกหน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง โดยมีขอบด้วยกฎหมาย บุคคลผู้ที่ถูกกระทำการดังกล่าวนี้ ได้แก่ บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด ต่อเสรีภาพ⁹ และบุคคลที่ถูกควบคุม หรือกักขังโดยเจ้าพนักงาน หรือบุคคลที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษา แต่การควบคุม หรือกักขังนั้นได้กระทำโดยผิดกฎหมาย หรือ จำคุกผิดไปจากคำพิพากษา ในกรณีดังกล่าวศาลอาจออกหมายเรียกเจ้าพนักงาน พร้อมบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพมาพบเพื่อพิจารณาถึงกรณีดังกล่าว แต่ในกรณีนี้ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการออกหมายค้นได้โดยอาศัยเหตุดังกล่าวก็สามารถทำได้ โดยอาจใช้ทั้งสองวิธีพร้อมกันไป¹⁰ ส่วนในกรณีแรกเมื่อเจ้าพนักงานสืบทราบว่ามีความผิดดังกล่าวเกิดขึ้น เจ้าพนักงานสามารถไปขอหมายค้นจากศาลเพื่อดำเนินการตรวจค้นภายในที่เรือนที่เจ้าพนักงานคาดว่าจะมีบุคคลดังกล่าวอยู่ในสถานที่ดังกล่าว เพื่อช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว และจับกุมตัวผู้กระทำความผิด

(4) เพื่อพบบุคคลที่มีหมายจับ กฎหมายได้บัญญัติความไว้เช่นนี้ย่อมหมายความว่า แม้เจ้าพนักงานจะทราบว่ามีผู้กระทำความผิด เมื่อเจ้าพนักงานได้ออกหมายจับบุคคลดังกล่าวแล้ว เมื่อเจ้าพนักงานได้สืบทราบว่าผู้ต้องหาหลบซ่อนอยู่ที่ใด หากอยู่ในที่เรือน การที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับนั้น เจ้าพนักงานจะต้องเข้าไปขอหมายค้นจากศาลเพื่อนำไปสถานที่ดังกล่าวด้วย หากเป็นกรณีที่เข้าข้อยกเว้นที่เจ้าพนักงานสามารถเข้าค้นได้โดยไม่มีหมายค้น เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการค้นได้¹¹

⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 34-35

⁹ คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. หน้า 200.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน หน้า 201.

¹¹ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 136.

(5) เพื่อพบ และยึดสิ่งของตามคำพิพากษา หรือคำสั่งศาลในกรณีที่จะพบ หรือโดยวิธีอื่นไม่ได้ เหตุแห่งการค้นในกรณีนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ เป็นการค้นเพื่อหาสิ่งของที่ศาลต้องการพบ และยึดมาคืนเจ้าของ หรือนำมาเป็นของแผ่นดิน ซึ่งเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้วิธีอื่นที่สามารถทำให้ได้สิ่งของนั้นคืนกลับมา¹²

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อเจ้าพนักงาน หรือศาล ทราบว่ามีสิ่งของที่เจ้าพนักงาน ต้องการค้น และยึดโดยเข้าหลักเกณฑ์กับเหตุในลักษณะดังกล่าว และเจ้าพนักงาน หรือศาล เชื่อว่า สิ่งของ หรือบุคคลดังกล่าวอยู่ในที่รื้อฐาน เจ้าพนักงาน หรือศาลสามารถอ้างเหตุดังกล่าวเพื่อเข้าไปตรวจค้นในที่รื้อฐานได้ โดยเจ้าพนักงานจะต้องมาร้องขอหมายค้นต่อศาล ส่วนศาลสามารถ ดำเนินการออกหมายค้นได้เลย

ข. กรณีฉุกเฉิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 ได้กำหนด เหตุที่เจ้าพนักงานจะสามารถดำเนินการค้นในที่รื้อฐานโดยไม่มีหมายค้นมีอยู่ 6 กรณี มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงเรียกร้องให้ช่วยจากข้างในที่รื้อฐาน¹³ เมื่อเกิดเหตุดังกล่าวขึ้นในที่ รื้อฐาน เจ้าพนักงานสามารถที่จะเข้าไปค้นในที่รื้อฐานดังกล่าวได้ เหตุที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้า พนักงานสามารถดำเนินการตรวจค้นโดยไม่จำเป็นต้องใช้หมายค้นเนื่องมาจากเพื่อป้องกัน หรือเข้าไป ช่วยเหลือ มิให้ผู้ที่ถูกทำร้าย หรือผู้ที่กำลังได้รับอันตราย มิให้ถูกทำร้าย หรือได้รับอันตรายน้อยที่ สุด¹⁴

(2) เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำความผิดซึ่งหน้าภายในที่รื้อฐาน¹⁵ กล่าวคือ เป็นการ ค้นที่เกิดจากการกระทำความผิดที่กำลังกระทำต่อหน้าเจ้าพนักงาน หรือ เจ้าพนักงานไปพบใน อากาศที่แทบจะไม่ต้องสงสัยเลยว่าเพิ่งได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ¹⁶ และการกระทำความผิด ต้องเกิดภายในที่รื้อฐาน เจ้าพนักงานจึงจะสามารถดำเนินการค้นได้โดยไม่ต้องขอหมายค้นจาก ศาล

(3) เมื่อปรากฏว่าบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่ติดตามจับ

¹² คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. หน้า 200.

¹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92(1)

¹⁴ คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. หน้า 253.

¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92(2)

¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80 วรรคแรก

กุมได้หลบหนี หรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐาน¹⁷ สำหรับเหตุที่เจ้าพนักงานจะสามารถทำการค้นได้โดยไม่มีหมายค้นในกรณีนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

- เป็นกรณีที่เกิดความผิดซึ่งหน้าต่อเจ้าพนักงาน แล้วเจ้าพนักงานพยายามที่จะเข้าทำการจับกุมตัวผู้ต้องหา แต่ผู้ต้องหาได้หลบหนีการจับ และขณะที่เจ้าพนักงานกำลังไล่ติดตามจับกุมนั้นผู้ต้องหาได้หลบหนีเข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐาน เมื่อเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นเจ้าพนักงานสามารถเข้าทำการตรวจค้นในบริเวณดังกล่าวโดยไม่ต้องไปขอหมายค้นจากศาล กล่าวคือสามารถดำเนินการตรวจค้นในบริเวณดังกล่าวได้ทันที

- ในขณะที่มีการติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าอยู่ ในกรณีนี้ในเบื้องต้นเหมือนกับกรณีแรก จุดที่แตกต่างคือ เมื่อเจ้าพนักงานไล่ติดตามผู้กระทำความผิดมา แต่ผู้กระทำผิดได้คลาดสายตาไปจากเจ้าพนักงาน แต่เจ้าพนักงานมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องหาจะหลบเข้าไปซุกซ่อนอยู่ในที่รโหฐาน¹⁸

(4) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีไว้ในความครอบครองและเป็นความผิด ได้ซ่อน หรืออยู่ในที่รโหฐาน ประกอบกับต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ทำการค้นในทันที หรือปล่อยไว้เนิ่นนานเพื่อที่จะรื้อหมายค้นสิ่งของเหล่านั้นอาจถูกเคลื่อนย้าย หรือทำลายเสีย¹⁹

(5) เมื่อที่รโหฐานที่เจ้าพนักงานประสงค์ที่จะเข้าไปตรวจค้นนั้นผู้ถูกจับเป็นเจ้าของ และการจับกุมเจ้าของที่รโหฐานนั้นจะต้องมีหมายจับ หรือเป็นการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78²⁰

(6) เมื่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ค้นด้วยตนเอง สามารถค้นได้โดยไม่มีหมายค้น แต่ต้องเป็นกรณีที่สามารถออกหมายค้นได้ หรือกรณีที่กฎหมายอนุญาตให้ค้นได้โดยไม่มีหมายค้น²¹ กรณีดังกล่าวเมื่อได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไข พ.ศ.2540 เป็นเหตุให้ยกเลิกอำนาจของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง และนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นในวิธีดังกล่าวไป

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (3)

¹⁸ จุตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". หน้า 75.

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92(4)

²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92(5)

²¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 วรรคสอง

4.1.2 วิธีการค้น และระยะเวลาในการค้น

การค้นในทึรโหลฐานเป็นการที่กฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการเข้าไปละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้กำหนดหลักไว้ในมาตรา 31 กล่าวคือ "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองในการที่อยู่อาศัย และครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย" เมื่อรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดได้กำหนดไว้เช่นนี้แล้ว การที่เจ้าพนักงานจะดำเนินการในกรณีดังกล่าวก็จะต้องมีแบบวิธีในการปฏิบัติเพื่อที่จะมิให้เป็นการรบกวนสิทธิของประชาชนเกินขอบเขต

ก.วิธีการค้นในทึรโหลฐาน ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในบทก่อน ๆ ทำให้ทราบว่าการที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปค้นในทึรโหลฐานได้นั้นต้องมีเหตุแห่งการค้น โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีปกติ และกรณีฉุกเฉิน ไม่ว่าเจ้าพนักงานจะค้นโดยอ้างเหตุในกรณีใดก็ตามแต่วิธีในการปฏิบัติจะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

เมื่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจผู้ที่จะดำเนินการตรวจค้นในทึรโหลฐานได้เดินทางไปถึงทึรโหลฐานจะต้องแสดงหมายค้น และแสดงตนว่าเป็นเจ้าพนักงานได้รับอนุญาตจากศาลให้มาดำเนินการตามหมายค้น ส่วนในกรณีไม่มีหมายค้นในชั้นตอนนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นเร่งด่วน และความเสีงที่เจ้าพนักงานจะได้รับอันตราย หากไม่จำเป็น หรือต้องเสีงกับอันตรายมาก เจ้าพนักงานต้องแสดงตัว และต้องแสดงเหตุที่จะเข้าทำการตรวจค้นให้ผู้ที่มีเป็นเจ้าของทึรโหลฐาน หรือผู้ที่ครอบครองอยู่ทราบ โดยผู้ที่ครอบครองทึรโหลฐานอยู่ในขณะนั้นต้องให้ความสะดวกทุกประการในการที่เจ้าพนักงานปฏิบัติตามหมายค้น หรือในกรณีไม่มีหมายค้นก็ตาม²² หากเป็นการค้นโดยมีหมายค้น เจ้าพนักงานผู้ทำการตรวจค้นได้นั้นต้องเป็นบุคคลที่มีชื่อในหมายค้น หรือเป็นผู้รักษาการแทนเท่านั้นจึงสามารถดำเนินการค้นได้²³ หากบุคคลที่เป็นเจ้าของทึรโหลฐาน หรือผู้ที่ครอบครองทึรโหลฐานอยู่ในขณะนั้นไม่ยินยอมให้เจ้าพนักงานเข้าไปในทึรโหลฐาน เจ้าพนักงานสามารถที่จะใช้กำลังเพื่อเข้าไปในบริเวณดังกล่าว หรือในกรณีที่จำเป็นกฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถเปิด หรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางทำนองเดียว

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 94 วรรคแรก

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 97

กันนั้นเพื่อที่จะสามารถเข้าไปตรวจค้นในบริเวณดังกล่าวได้²⁴ เมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปในที่รโหฐานได้แล้ว หากสงสัยว่าผู้ที่อยู่อาศัยในที่รโหฐานแห่งนั้นอาจจะขัดขวางการตรวจค้น อาจเป็นเหตุให้การดำเนินการตรวจค้นของเจ้าพนักงานไม่บรรลุผล กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถควบคุมตัวบุคคลผู้ที่จะขัดขวางการตรวจค้นของเจ้าพนักงานในเวลาเท่าที่จำเป็นจนกว่าการตรวจค้นจะสิ้นสุด²⁵

ก่อนที่เจ้าพนักงานจะเริ่มดำเนินการตรวจค้น เจ้าพนักงานผู้ที่จะทำการตรวจค้นจะต้องแสดงความบริสุทธิ์ใจต่อหน้าบุคคลผู้ที่ครอบครองที่รโหฐานในขณะนั้น และระหว่างที่ดำเนินการตรวจค้นเจ้าพนักงานต้องดำเนินการตรวจค้นต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน โดยบุคคลดังกล่าวเจ้าพนักงานจะต้องเป็นผู้ขอร้องให้มาเป็นพยาน²⁶ เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการตรวจค้นต้องใช้ความระมัดระวังมิให้สิ่งของในที่รโหฐานได้รับความเสียหาย หรือกระจัดกระจายเท่าที่จะสามารถระมัดระวังได้²⁷

เมื่อเป็นการค้นหาสิ่งของที่หายไปไม่ว่าจะเป็นสิ่งของที่หายไปในคดีลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือเหตุอื่น ๆ ก็ตาม เจ้าพนักงานสามารถอนุญาตให้เจ้าของสิ่งของ หรือผู้ครอบครอง หรือผู้แทน เข้าไปร่วมทำการตรวจค้นได้²⁸ หากเป็นการค้นในที่รโหฐานที่ผู้ต้องหา หรือผู้ที่ถูกควบคุม หรือขังอยู่เป็นเจ้าของสถานที่ดังกล่าว เจ้าพนักงานจะต้องดำเนินการตรวจค้นต่อหน้าบุคคลดังกล่าว แต่หากว่าบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเดินทางมาได้ หรือไม่ตั้งใจที่จะร่วมในการตรวจค้นของเจ้าพนักงาน อาจส่งตัวแทน หรือบุคคลใดก็ตามมากำกับดูแลก็ได้ หรือหากไม่มีให้ใช้บุคคลในครอบครัว หรือถ้าไม่มีให้เจ้าพนักงานหาบุคคลสองคนมาเป็นพยานในการตรวจค้น²⁹

เมื่อเจ้าพนักงานได้ดำเนินการค้นในที่รโหฐานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในกรณีที่พบสิ่งของที่ต้องการที่จะยึด ให้นำสิ่งของดังกล่าวมาบรรจุหีบห่อตีตราไว้ หรือทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ³⁰ และให้ดำเนินการจัดทำบันทึกการตรวจค้น ซึ่งในบันทึกดังกล่าวต้องประกอบไปด้วยรายละเอียดแห่งการตรวจค้น ว่าเจ้าพนักงานมีใครเป็นผู้ทำการตรวจค้น สถานที่ทำการตรวจค้น เวลาที่ดำเนิน

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 94 วรรคสอง

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 100 วรรคแรก

²⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 102 วรรคแรก

²⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 99

²⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 91

²⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 102 วรรคสอง

³⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 101

การค้น วิธีการค้น และได้ยึดสิ่งของใดบ้าง ต้องจัดให้มีบัญชีรายชื่อสิ่งของที่ได้ยึดไปโดยละเอียด เมื่อบันทึกเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องอ่านข้อความตามบันทึกให้บุคคลที่อยู่ร่วมในการดำเนินการค้น และและบุคคลเหล่านั้นลงรายมือชื่อรับรองการตรวจค้นด้วย³¹

หากเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานเข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานเพื่อทำการจับกุมบุคคลตามหมายจับ หรือมีเหตุที่กฎหมายอนุญาตให้สามารถจับกุมบุคคลดังกล่าวในที่รโหฐานได้ เมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปค้นในสถานที่ดังกล่าว และพบบุคคลดังกล่าว ให้ดำเนินการจับกุมได้ทันที โดยเจ้าพนักงานต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ และทำบันทึกการจับกุม โดยอ้างเหตุแห่งการค้นดังกล่าวลงไปในบันทึกดังกล่าวด้วย

เมื่อเจ้าพนักงานดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว เจ้าพนักงานจะต้องนำสิ่งของที่ยึดมาได้นั้นไปมอบให้กับผู้ที่ออกหมาย หรือเจ้าพนักงานที่กฎหมายกำหนดไว้³² โดยปกติหากเป็นการตรวจค้นเพื่อการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด เจ้าพนักงานผู้ที่ยึดกุมตัวผู้กระทำความผิดได้ต้องส่งตัวไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อทำสำนวนเสนอความเห็นไปยังอัยการต่อไป ในกรณีที่จับกุมตัวผู้กระทำความผิดนั้นแบ่งเป็น 2 กรณี คือ หากผู้ที่ถูกจับเป็นบุคคลที่มีหมายจับ ให้เจ้าพนักงานที่จับกุมตัวได้ส่งตัวไปยังสถานีตำรวจที่เป็นผู้ออกหมายจับบุคคลดังกล่าวไว้ หรือหากเป็นกรณีที่จับกุมบุคคลที่ตามเหตุที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ส่งตัวบุคคลดังกล่าวไปที่พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจที่รับผิดชอบพื้นที่ดังกล่าว

ระยะเวลาในการค้น ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่าการค้นในที่รโหฐานเป็นการกระทำที่เจ้าพนักงานเข้าไปละเมิดต่อสิทธิความเป็นส่วนตัว กฎหมายจึงต้องกำหนดหลักเกณฑ์ปลีกย่อยมากมายเพื่อมาควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานมิให้ใช้อำนาจอย่างเกินขอบเขต เช่น การค้นในที่รโหฐานจำต้องมีหมายค้นที่ออกโดยศาล เว้นแต่กรณีที่กฎหมายกำหนดว่าสามารถค้นได้โดยไม่มีหมายค้น³³ หรือการที่กฎหมายกำหนดแบบวิธีปฏิบัติในการค้น ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่แล้ว แต่สิ่งที่กฎหมายกำหนดขอบเขตการค้นยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ เวลา โดยกฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานสามารถค้นในที่รโหฐานได้ในเวลากลางวัน เหตุที่กฎหมายอนุญาตให้ค้นเฉพาะเวลากลางวันเท่านั้น เนื่องมาจากกฎหมายมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองเวลาพักผ่อนตามปกติของ

³¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 103

³² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 104

³³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92

บุคคล โดยปกติบุคคลโดยทั่วไปจะพักผ่อนในเวลากลางวัน ฉะนั้นกฎหมายจึงกำหนดให้เจ้าพนักงานสามารถค้นในเวลากลางวันเพื่อเป็นการรบกวนสิทธิของประชาชนให้น้อยที่สุด³⁴

(1) การค้นต่อเนื่องจากกลางวันไปถึงกลางคืน³⁵ กล่าวคือ เมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปดำเนินการตรวจค้นภายในที่รโหฐานโดยมีเหตุตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น และเจ้าพนักงานได้เริ่มทำการตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าวในเวลากลางวัน แต่เมื่อการค้นดำเนินการเรื่อยมาจนถึงเวลากลางคืนแล้วการค้นยังไม่เสร็จสิ้น เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการค้นต่อเนื่องไปในเวลากลางคืนได้

(2) การค้นในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งหรือกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ³⁶ ในกรณีเจ้าพนักงานจะสามารถเข้าค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืนกฎหมายได้กำหนดให้สามารถทำได้ 2 กรณี คือ เมื่อเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง กล่าวคือ จะต้องเป็นกรณีที่หากเจ้าพนักงานไม่ดำเนินการค้นในเวลากลางคืนแล้ว จะต้องเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ของบุคคลที่ต้องการช่วยเหลือจากการถูกกักขัง หรือหน่วงเหนี่ยว หรือบุคคลที่ถูกหมายจับ หรือบุคคลที่มีเหตุให้สามารถจับกุมได้ตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78(1)-(4) อาจหลบหนีไปได้ หรือกรณีที่สิ่งของที่ต้องการยึดอาจถูกทำลาย หรือนำเอาไปซ่อนไว้ในที่อื่น ทั้งนี้ต้องเป็นคดีที่มีความร้ายแรง มิใช่คดีที่เป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย หรือ คดีความผิดลหุโทษ³⁷ และเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษว่าสามารถค้นในเวลากลางคืนได้

(3) การค้นเพื่อจับกุมผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญ การค้นในที่รโหฐานในกรณีดังกล่าว เจ้าพนักงานสามารถทำการค้นได้ในเวลากลางคืน แต่จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าผู้ที่จะนำการตรวจค้นต้องเป็นนายอำเภอ หรือนายตำรวจยศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป³⁸

4.1.3 มาตรการในการควบคุมการค้นภายในที่รโหฐาน

³⁴ จตติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". หน้า 86.

³⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96(1)

³⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96(2)

³⁷ หยุด แสงอุทัย. *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา: ศึกษาจากคำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน, 2507, หน้า 706.

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96(3)

โดยสามารถแบ่งมาตรการควบคุมออกเป็น 3 กรณี คือ

ก. มาตรการในการควบคุมก่อนการค้นภายในที่รื้อฐาน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้กำหนดว่า การที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปค้นในที่รื้อฐานไม่สามารถที่จะกระทำได้ เว้นแต่จะมีหมายศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องขอหมายศาล ซึ่งเป็นเหตุตามที่กฎหมายกำหนดไว้³⁹ การออกหมายค้นเป็นการควบคุมมิให้เจ้าพนักงานดำเนินการค้นตามอำเภอใจ เพราะมีการกลั่นกรอง และควบคุมโดยศาล ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระจากองค์กรอื่น โดยศาลจะพิจารณาว่าจะออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานโดยพิจารณาจาก "เหตุอันควร" กล่าวคือ ศาลต้องมีความเชื่อว่าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานนำเรื่องมายื่นคำร้องขอหมายค้นต่อศาลมีเหตุผลที่สมควรจะออกหมายค้นให้หรือไม่ หากศาลได้พิจารณาแล้วว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ ศาลก็จะออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานไปดำเนินการตามหมาย หากศาลพิจารณาแล้วไม่เชื่อในเหตุดังกล่าว ศาลจะไม่อนุญาตให้เจ้าพนักงานไปดำเนินการดังกล่าว โดยการไม่ออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานไป เมื่อศาลได้พิจารณาไปในกรณีใดก็ตามทั้งเจ้าพนักงานผู้ที่จะไปดำเนินการตรวจค้น และบุคคลผู้ที่เป็นเจ้าของ หรือครอบครองที่รื้อฐานดังกล่าวต้องยอมรับในการตัดสินใจของศาล และยินยอมที่จะให้เจ้าพนักงานดำเนินการตามหมายค้น⁴⁰

ข. มาตรการในการควบคุมขณะที่ทำการตรวจค้นภายในที่รื้อฐาน การค้นในที่รื้อฐานของเจ้าพนักงานจะกระทำได้ในกรอบของการค้นเพื่อหาตัวบุคคล หรือสิ่งของที่ระบุไว้ในหมายค้นว่าต้องการหาอะไรเท่านั้น⁴¹ แต่ในบางกรณีกฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นให้สามารถค้นหาสิ่งของไม่จำกัดสิ่งได้ กล่าวคือ เจ้าพนักงานผู้ที่ได้รับอนุญาตจากศาล สามารถที่จะค้นหาสิ่งของใด ๆ ก็ได้ โดยสิ่งของเหล่านั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน เพื่อเป็นประโยชน์ หรือพิสูจน์ความผิดของจำเลย หรือผู้ต้องหาได้⁴²

สำหรับข้อยกเว้นอีกประการที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถหาสิ่งของที่ไม่ได้ระบุไว้ในหมายค้นในกรณีที่เจ้าพนักงานได้เข้าค้นในที่รื้อฐานเพื่อหาสิ่งของ หรือตัวบุคคล

³⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 238

⁴⁰ จงรัก จุฑานนท์. "การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและตรวจค้นโดยไม่ชอบธรรม". หน้า 97.

⁴¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 98 วรรคแรก

⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 98(1)

เมื่อพบสิ่งที่ต้องการตามที่ระบุไว้หมายคั่นดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานจะสามารถดำเนินการค้นหาสิ่งของอื่นอีกได้ก็ต่อได้เมื่อมีหมายอาญาอยู่อีกต่างหาก หรือ เมื่อพบการกระทำความผิดซึ่งหน้า⁴³

ค. มาตรการในการควบคุมหลังจากการค้น มาตรการนี้เป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหลังจากเจ้าพนักงานได้ทำการล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวไปแล้ว กล่าวคือ เมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปค้น และยึดสิ่งของหรือจับกุมตัวบุคคล โดยเป็นการที่ดำเนินการตรวจค้นในที่รโหฐานโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว สิ่งของหรือพยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นโดยมิชอบไม่ใช่เป็นพยานในการพิจารณาได้⁴⁴

ในกรณีดังกล่าวยังไม่คำพิพากษาฎีกาที่อธิบายหลักดังกล่าวชัดเจน แต่มีคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายหลักดังกล่าว อยู่ในคำพิพากษาฎีกาที่ 857/2482 ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักดังกล่าว แต่มิได้ชี้ชัดลงไปว่าเมื่อเป็นการค้นโดยมิชอบ แล้วพยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นโดยมิชอบไม่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาได้ โดยข้อเท็จจริงของคำพิพากษาคดีดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ กล่าวคือ จำเลยมีสุราเถื่อนอยู่ในความครอบครอง และถูกฟ้องในข้อหา มีสุราเถื่อนอยู่ในความครอบครอง ปรากฏว่าพยานหลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิดคือสุราเถื่อน ซึ่งปรากฏว่าเจ้าพนักงานได้พยานหลักฐานดังกล่าวมาจากการค้นบ้านของจำเลยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย คือเป็นการค้นโดยไม่มีหมายค้น และผู้ที่ทำการตรวจค้นมิใช่ นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และมีใช่เป็นกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินที่กฎหมายอนุญาตให้ค้นได้โดยไม่มีหมายค้น ศาลฎีกาพิพากษายกฟ้อง โดยไม่ได้ให้เหตุผลไว้ แต่ก็เป็นที่เข้าใจกันได้ว่ากรณีที่ศาลตัดสินยกฟ้อง เพราะศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานที่สำคัญ⁴⁵ ศาลฎีกาจึงได้พยายามวางหลักการตีความโดยอาศัยมาตรา 226 ให้แคบลงมาได้ปรากฏอยู่ในคำพิพากษาฎีกาที่ 837/2483 โดยข้อเท็จจริงปรากฏดังต่อไปนี้ กล่าวคือ เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปตรวจค้นหาของกลางในบ้านของจำเลยเมื่อยึดของกลางดังกล่าวไปแล้ว ไม่ได้บันทึกรายละเอียดของกลางไว้ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ใน มาตรา 102-3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นเพียงแต่กำหนดวิธีการที่จะให้เจ้าพนักงานจะต้องกระทำ ไม่ได้บังคับว่าถ้าไม่ปฏิบัติตามนั้นแล้วจะไม่ให้รับพยานหลักฐานดังกล่าว

การรับฟังพยานหลักฐานหากเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานกระทำไปนั้นเป็นการละเมิดต่อสิทธิมูลฐานที่สำคัญ พยานหลักฐานที่ได้มานั้นก็ไม่อาจที่จะรับฟังได้ แต่

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 98(2)

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

⁴⁵ จงรักษ์ จุฑานนท์. "การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและตรวจค้นโดยมิชอบธรรม". หน้า 111-112.

หากเป็นการล่วงละเมิดสิทธิที่ร้องลงมา หรือเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ พยานหลักฐานดังกล่าวสามารถรับฟังได้⁴⁶ จึงพอที่จะสรุปได้ว่ากรณีศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานก็ต่อเมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น และเป็นการค้นที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นได้โดยไม่มีหมายค้น

4.2 การค้นในที่รโหฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519

การที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันแลปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวต้องการที่จะสร้างหน่วยงานกลางที่มีอำนาจในการปราบปรามความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่เดิมหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดังกล่าวมีเพียงแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ดังกล่าว การเพิ่มหน่วยงานดังกล่าวมาก็เพื่อที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปราบปราม และเป็นการสร้างดุลอำนาจในการปราบปราม⁴⁷

เพื่อให้พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้บรรลุวัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้น จึงต้องบัญญัติกฎหมายดังกล่าวให้มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ การค้นในพระราชบัญญัติดังกล่าวได้อนุญาตให้เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีอำนาจในการที่ล่วงละเมิดเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคลในการครอบครองที่รโหฐานมากกว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เหตุที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวอนุญาตให้เจ้าพนักงานล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวได้มากกว่ากฎหมายปกติ เพราะ ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยเป็นปัญหาที่ถือได้ว่าเป็นภัยร้ายแรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความสงบของประเทศรัฐบาลจึงต้องมีนโยบายที่จะดำเนินการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดโดยใช้มาตรการที่รุนแรง ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดไปแล้วหลายพระราชบัญญัติ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงให้เมทแอมเฟตามีนจากยาเสพติดประเภทที่ 5 เป็นยาเสพติดประเภทที่ 1 และปรับเปลี่ยนบทลงโทษโดยกำหนดว่าผู้ใดจำหน่ายยาบ้าโดยไม่ได้รับอนุญาตต้องรับโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต เมื่อรัฐบาลต้องการเสริมประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จึงต้องออกกฎหมายที่สนับสนุนการปฏิบัติ เพื่อ

⁴⁶ คณิศ ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 83.

⁴⁷ สมเจตน์ พลอยจัน. "มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการค้ายาบ้า : ศึกษาเฉพาะอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2540. หน้า 28.

เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติ แต่เมื่อให้อำนาจกับเจ้าพนักงานมากประชาชนย่อมสูญเสียสิทธิเสรีภาพของความเป็นส่วนตัวมาก ตามหลักแนวความคิดของ Packer ที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 แล้วนั้น

การค้นตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดไว้ โดยได้กำหนดให้กรรมการ เลขาธิการ และเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดเป็นเจ้าพนักงานผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวและให้รวมไปถึงบุคคลที่เลขาธิการกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยได้มอบเอกสารให้ประจำตัวบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน โดยเลขาธิการจะเป็นผู้กำหนดให้เจ้าพนักงานดังกล่าวมีหน้าที่ตามแต่เห็นสมควร⁴⁸

การค้นตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายที่อนุญาตให้เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสามารถดำเนินการค้นในเคหสถานโดยไม่จำเป็นต้องมีหมายค้น จะได้ทำการศึกษาถึงหลัก และวิธีการดังต่อไปนี้

4.2.1 เหตุแห่งการค้น

การค้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าวการค้นที่เกิดขึ้นโดยเจ้าพนักงานที่มีอำนาจในการค้น ซึ่งเจ้าพนักงานที่มีอำนาจดังกล่าว ได้แก่ เลขาธิการ ป.ป.ส. กรรมการซึ่งประกอบไปด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมศุลกากร อัยการสูงสุด นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และกรรมการอื่น ๆ ตามสมควรแต่อีกไม่เกิน 6 คน และเจ้าพนักงานที่ได้รับการเสนอชื่อจากเลขาธิการ ป.ป.ส. เพื่อเข้าคณะกรรมการดังกล่าวลงความเห็นชอบเพื่อให้สามารถบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ การค้นตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจในการตรวจค้นในเคหสถาน และสถานที่ใด โดยในความหมายของคำว่า"เคหสถาน" คือ สถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย รวมถึงบริเวณรอบ ๆ ที่พักอาศัยด้วย ไม่ว่าจะสถานที่ดังกล่าวจะมีขอบเขตชัดเจนหรือไม่ก็ตามหากผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวมีความประสงค์ที่จะครอบครองสถานที่ดังกล่าว นอกจากเคหสถานแล้วพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังกำหนดให้สามารถค้นในสถานที่ใดก็ได้ โดยความหมายของสถานที่นั้นมีความหมายรวมทั้งที่รโหฐานและสาธารณสถานเข้าด้วยกัน

กล่าวโดยสรุปการค้นของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สามารถที่เข้าตรวจค้นสถานที่ใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็สาธารณสถาน หรือที่รโหฐาน โดยมีต้องขออนุญาตขอ

⁴⁸ คือบัตร ปปส.

หมายค้นจากศาล เมื่อการค้นของพระราชบัญญัติดังกล่าวมีความพิเศษไปจากกฎหมายวิพิจารณาความอาญา ฉะนั้นเหตุที่กฎหมายจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นโดยไม่ต้องใช้หมายค้นจึงไม่เหมือนกับเหตุแห่งการค้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับเหตุแห่งการค้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้นแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ

ก. ค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่ในเคหสถานหรือสถานที่ใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ยาเสพติดตามพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ หมายความถึง ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ⁴⁹ โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์⁵⁰ โดยแบ่งวัตถุออกฤทธิ์เป็น 4 ประเภท ได้แก่ประเภท 1 ออกฤทธิ์กดประสาท, ประเภท 2 ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท, ประเภท 3 ออกฤทธิ์หลอนประสาท และประเภท 4 ออกฤทธิ์หลายอย่างและสารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันสารระเหย⁵¹ โดยยาเสพติดดังกล่าวข้างต้นต้องยาเสพติดที่อยู่ในความครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ได้รับอนุญาตให้ทำการผลิต หากเจ้าพนักงานพบว่ามีเหตุในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในสถานที่ใดเจ้าพนักงานสามารถที่จะเข้าทำการตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าวโดยไม่ต้องขออนุญาตค้นจากศาล

ข. การค้นในที่รโหฐาน หรือสถานที่ใด เพื่อหาบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือ เมื่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ได้ทำการสืบทราบว่ามีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดขึ้นในสถานที่ใดก็ตาม เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปค้นในสถานที่ดังกล่าวได้โดยไม่ต้องขออนุญาตค้นจากศาล สำหรับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดสามารถแบ่งออกเป็นการผลิตยาเสพติดโดยไม่ได้รับอนุญาต, จำหน่ายยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย, ครอบครองยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย, เสพยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย ในปัจจุบันกฎหมายยังบัญญัติว่าแม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้ลงมือกระทำความผิดเองแต่หากมีส่วนร่วมคิดในการกระทำความผิดฐานผลิต หรือจำหน่าย จะมีความผิดฐานสมคบในการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

ค. ค้นเพื่อยึดหรืออายัด ยาเสพติด หรือทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เหตุแห่งการค้นดังกล่าวกฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการที่เจ้าพนักงานจะอ้างเหตุเข้าไปล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการครอบครอง และใช้สอยในที่รโหฐานค่อนข้างมาก เนื่องจากหากเจ้าพนักงานอ้างว่าต้องการเข้าไปยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่

⁴⁹ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 7

⁵⁰ พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 มาตรา 4 และมาตรา 6

⁵¹ พระราชกำหนดป้องกันการใส่สารระเหย พ.ศ.2533 มาตรา 3

ว่าจะทรัพย์สินจะอยู่ในรูปของเงินสด หรือสิ่งของ หากเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แล้วเจ้าพนักงานสามารถใช้ดุลพินิจในการที่ตัดสินใจเข้าไปค้นในสถานที่ดังกล่าวได้ เช่น การที่เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเข้าไปค้นในบ้านของนาย ก. เพื่อหาเงินที่ได้มาจากการจำหน่ายยาเสพติด หรือเข้าไปยึดรถยนต์ที่ซื้อมาโดยเงินที่ได้มาจากการขายยาเสพติด เป็นต้น

ปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ฉบับแก้ไขปรับปรุงจากพระราชบัญญัติฉบับเดิม ได้พิจารณาผ่านรัฐสภาเรียบร้อยแล้ว โดยได้กำหนดให้เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสามารถเข้าค้นในที่สาธารณะโดยไม่ต้องขออนุญาตเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยกระทำความผิด หรือได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือซึ่งอาจเป็นพยานหลักฐานได้ และจะต้องมีเหตุที่เจ้าพนักงานดังกล่าวจะต้องเชื่อว่าหากเนิ่นนานกว่าที่นำหมายค้นมา สิ่งของหรือบุคคลดังกล่าว อาจถูกเคลื่อนย้าย ทำลาย หรือหลบหนีไปเสียก่อน และในร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้อนุญาตให้เจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถค้นในเวลากลางคืนได้โดยไม่มีหมายค้นเมื่อมีเหตุดังกล่าว แต่ต้องเป็นการค้นที่มีข้าราชการพลเรือนตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป หรือเจ้าพนักงานตำรวจระดับสารวัตร หรือเทียบเท่า หรือนายทหารที่มีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับกองร้อยหรือเทียบเท่า เป็นผู้นำทำการตรวจค้น โดยการค้นดังกล่าว เจ้าพนักงานจะต้องใช้บัตรข้าราชการ ป.ป.ส.แสดงก่อนการตรวจค้นเหมือนกับหลักในพระราชบัญญัติฉบับเดิม⁵²

4.2.2 วิธีการค้น และระยะเวลาในการค้น

ตามพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มิได้กำหนดวิธีการค้นว่าเจ้าพนักงานจะดำเนินการค้นอย่างไร การค้นของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงต้องดำเนินการค้นตามแบบวิธีเดียวกันกับการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามที่อธิบายไปแล้วในตอนต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่าเมื่อเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เกิดความสงสัยว่าจะมีเหตุแห่งการค้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ก่อนที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าวเจ้าพนักงานจะต้องแจ้งถึงเหตุแห่งการค้นให้ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปหนึ่งระดับทราบก่อนดำเนินการ แต่หากเป็นกรณีที่เร่งด่วนเจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถดำเนินการตรวจค้นได้ทันที แต่

⁵² ภาคผนวก ข, หน้า 101.

ต้องรับรายงานให้ทราบโดยเร็ว⁵³ เมื่อเจ้าพนักงานไปถึงที่ตั้งกล่าว เจ้าพนักงานจะต้องแสดงตัวว่าเป็นเจ้าพนักงาน และแสดงบัตรข้าราชการ ป.ป.ส. และขอเจ้าของสถานที่ หรือผู้ที่ครอบครองสถานที่ที่ตั้งกล่าวเข้าทำการตรวจค้น เมื่อเจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ที่ตั้งกล่าวอนุญาตให้เข้าทำการตรวจค้นในสถานที่ที่ตั้งกล่าวแล้วเจ้าพนักงานจะต้องแสดงความบริสุทธิ์ใจก่อนที่จะเริ่มลงมือทำการตรวจค้น หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่ตั้งกล่าวไม่ยินยอมให้เข้าตรวจค้นหรือขัดขวางการตรวจค้นเจ้าพนักงานมีสิทธิที่จะใช้กำลังเพื่อเข้าทำการตรวจค้น หรือควบคุมบุคคลที่เข้าขัดขวางที่ทำให้การตรวจค้นไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่จำเป็น

ขณะที่เจ้าพนักงานดำเนินการตรวจค้น ต้องระมัดระวังมิให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่อยู่ภายในสถานที่ที่ตั้งกล่าว โดยในระหว่างการตรวจค้นนั้นเจ้าพนักงานต้องกระทำต่อหน้าเจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ที่ตั้งกล่าวหากไม่มีบุคคลดังกล่าวให้กระทำต่อหน้าบุคคลในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวหรือหากไม่มีบุคคลดังกล่าวให้เจ้าพนักงานกระทำการตรวจค้นต่อหน้าพยานบุคคลอย่างน้อย 2 คน โดยพยานบุคคลดังกล่าวเจ้าพนักงานสามารถหามาเองได้⁵⁴

เมื่อเจ้าพนักงานดำเนินการค้นเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้วจะพบหรือไม่พบสิ่งของหรือบุคคลก็ไม่สำคัญเจ้าพนักงานจะต้องจัดทำบันทึกการตรวจค้นและอ่านให้กับบุคคลที่มาเป็นพยานในการตรวจค้นของเจ้าพนักงานและให้ลงลายมือชื่อเป็นสำคัญ⁵⁵ หากพบสิ่งของให้บรรจุเก็บใส่หีบห่อไว้ หรือทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ หากพบตัวบุคคลก็ให้ดำเนินการจับกุมแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบและนำตัวส่งพนักงานสอบสวนท้องที่ที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป

เมื่อเจ้าพนักงานเข้าทำการตรวจค้นเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องรายงานผลการตรวจค้นให้กับเลขาธิการ ป.ป.ส. ทราบโดยต้องส่งรายงานพร้อมด้วยสำเนาบันทึกการค้นภายใน 15 วัน นับตั้งการค้นเสร็จสิ้น⁵⁶

ระยะเวลาในการตรวจค้นในพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดไว้ว่า เจ้าพนักงานจะสามารถทำการตรวจค้นในความผิดในลักษณะดังกล่าวได้ในช่วงเวลากลางวัน และกลางคืน กล่าวคือ ในช่วงเวลากลางวัน เป็นช่วงเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกดิน สำหรับช่วงเวลากลางคืนก็คือช่วงเวลาที่มิใช่ช่วงเวลากลางวันนั่นเอง ตามปกติกฎหมายจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานตามปราบัญญัตติดังกล่าวสามารถค้นตามสถานที่ต่าง ๆ ได้ในเวลากลางวัน แต่หากเป็นกรณีฉุกเฉิน

⁵³ ระเบียบฯ ว่าด้วยการแต่งตั้งฯ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ.2541 ข้อ 12(1)

⁵⁴ ระเบียบฯ ว่าด้วยการแต่งตั้งฯ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ.2541 ข้อ 12(2)

⁵⁵ ระเบียบฯ ว่าด้วยการแต่งตั้งฯ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ.2541 ข้อ 12(3)

⁵⁶ ระเบียบฯ ว่าด้วยการแต่งตั้งฯ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ.2541 ข้อ 12(4)

เงินเจ้าพนักงานย่อมสามารถค้นในเวลากลางวันได้

กรณีปกติ คือ กรณีที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจค้น ยึด หรืออายัด ยาเสพติดที่อยู่ในสถานที่ดังกล่าวโดยผิดกฎหมาย หรือเข้าไปหาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือยึด อายัด ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความผิดในลักษณะดังกล่าว และหากเจ้าพนักงานตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าวแล้วไม่สามารถตรวจค้นเสร็จในเวลากลางวัน ก็สามารถค้นต่อเนื่องต่อไปในเวลากลางวันได้

กรณีฉุกเฉิน คือ กรณีที่เจ้าพนักงานสามารถอ้างเหตุที่จะทำให้สามารถค้นในเวลากลางวันได้ โดยเหตุที่จะค้นในเวลากลางวันได้ก็ต่อเมื่อเจ้าพนักงานสืบทราบมาว่าหากไม่ค้นในช่วงวันเวลาดังกล่าวแล้วยาเสพติด หรือสิ่งของที่ต้องการยึด จะถูกโยกย้ายไปซุกซ่อนในสถานที่อื่นหรือถูกทำลายทิ้ง หรือหากไม่ดำเนินการในช่วงเวลาดังกล่าวแล้วบุคคลที่หลบซ่อนอยู่ในสถานที่ดังกล่าวอาจหลบหนีไปที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามจับกุมหรือติดตามตัวมาดำเนินคดี

4.2.3 มาตรการในการควบคุมการค้นตามพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519

มาตรการในการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐในกรณีดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 3 มาตรการ เหมือนกับการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่จะแตกต่างกันรายละเอียดบางประการ กล่าวคือ

ก. มาตรการในการควบคุมก่อนการค้น กล่าวก่อนที่เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจะได้รับอนุญาตให้เข้าทำการตรวจค้นในสถานที่ใด ๆ ได้ก็ต่อเมื่อเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ได้เสนอชื่อเจ้าพนักงานดังกล่าว ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการ เพื่ออนุมัติให้เป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เมื่อบุคคลดังกล่าวได้เป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. แล้วจะได้รับบัตรเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เมื่อเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรสงสัยว่าสถานที่ใดมีเหตุแห่งการค้นตามที่ได้อธิบายไว้ในตอนต้น เจ้าพนักงานสามารถที่จะนำบัตรประจำตัวดังกล่าวไปแสดงแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวและสามารถดำเนินการตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าวได้ทันที แต่เจ้าพนักงานผู้ทำการตรวจค้นนั้นจะต้องแจ้งเหตุให้ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไป 1 ระดับทราบก่อนที่จะไปดำเนินการตรวจค้น โดยเจ้าพนักงานดังกล่าวมีอำนาจในการตรวจค้นได้ทั่วราชอาณาจักรไทย

เห็นได้ว่ามาตรการในการควบคุมก่อนที่เจ้าพนักงานจะเริ่มทำการตรวจค้นนั้นไม่เคร่งครัดเท่ากับการค้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นการควบคุมตรวจสอบภายใน

องค์กร มิได้มีการตรวจสอบจากองค์กรภายนอก หรือองค์กรกลาง ซึ่งกฎหมายดังกล่าวแสดงเจตนา
 รมย์ที่จะมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและป้องกันปราบปรามยาเสพติดให้เด็ดขาด

ข. มาตรการควบคุมในขณะดำเนินการตรวจค้น หลักดังกล่าวมิได้กำหนดอยู่ในพระ
 ราชบัญญัติฉบับดังกล่าว แต่เมื่อเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวดำเนินการตรวจตาม
 แบบวิธีที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่วิธีการควบคุมตามกฎหมายวิธี
 พิจารณาความอาญาไม่สามารถที่จะนำมาใช้ในกรณีดังกล่าวได้ทั้งหมด เนื่องจากการค้นตามพระ
 ราชบัญญัติดังกล่าว เป็นการค้นหาสิ่งของที่ไม่อาจจำกัดสิ่งได้ กล่าวคือ เมื่อเจ้าพนักงานเข้าไป
 ตรวจค้นเพื่อหาบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพบตัวบุคคลดำเนินการจับกุมบุคคล
 ดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานจับกุมบุคคลดังกล่าวย่อมมีอำนาจที่ค้นหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อมา
 พิสูจน์ความผิดดังกล่าว รวมทั้งมีอำนาจในการยึดทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานพิจารณาว่ามีความเกี่ยว
 พันกับยาเสพติด

กล่าวโดยสรุปว่าการควบคุมในขณะทำการตรวจค้นนั้นกฎหมายมิได้มีบท
 บัญญัติที่จะมาควบคุมมิให้เจ้าพนักงานค้นหาสิ่งของเฉพาะสิ่ง เจ้าพนักงานตามบทบัญญัติดัง
 กล่าวจึงมีอำนาจในการค้นหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเหตุแห่งการค้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้ง
 หมด กฎหมายคงควบคุมได้แต่วิธีปฏิบัติที่มีให้เจ้าพนักงานดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบ ไม่
 ล่วงเข้าไปในสิทธิส่วนตัวมากเกินไป ซึ่งตามข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติแล้วรอบดังกล่าวแทบจะ
 สามารถใช้ในการควบคุมได้เลย

ค. มาตรการควบคุมหลักจากการค้น การค้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าวดังที่ได้
 กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่ามาตรการในการควบคุมก่อนที่เริ่มการค้นเป็นมาตรการในการตรวจสอบ
 ภายในองค์กรเอง เมื่อเจ้าพนักงานมีอิสระในการที่สามารถเข้าไปค้นในสถานที่ใด และเจ้าพนักงาน
 สามารถอ้างเหตุแห่งการค้นได้โดยอิสระไร้การควบคุมการค้นทุกครั้งของเจ้าพนักงานสามารถอ้าง
 เหตุดังกล่าวได้ โดยการตรวจมีอาจที่เข้าไปถึง เนื่องจากเจ้าพนักงานสามารถทำการตรวจค้นได้โดย
 แสดงบัตรข้าราชการ ป.ป.ส. เท่านั้นก็สามารถดำเนินการตรวจค้นได้ หากการค้นในกรณีดังกล่าวจะ
 เป็นการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายคงเป็นกรณีเดียวที่ผู้เขียนเห็นว่าการค้นดังกล่าวเป็นการค้นโดย
 มิชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ การค้นที่เจ้าพนักงานมิได้แสดงบัตรข้าราชการ ป.ป.ส. เมื่อไม่ได้แสดง
 บัตรก็ถือว่าการค้นดังกล่าวเป็นการค้นโดยมิชอบ ฉะนั้นจึงให้หลักเดียวกับการพิจารณาเดียวกับ
 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาคือ เมื่อการค้นเป็นการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐาน
 ที่ได้จากการค้นดังกล่าวก็ไม่สามารถที่ใช้เป็นพยานในการพิจารณาในชั้นศาลได้

4.3 บทวิเคราะห์ และเปรียบเทียบ

จากการที่ได้ทำการศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้น และยึดในประเทศไทย ในทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่น โดยในกฎหมายของทั้งสองประเทศนั้นไม่บทบัญญัติเป็นพิเศษสำหรับการค้น และยึดยาเสพติดออกมาบังคับใช้เป็นกรณีพิเศษเหมือนกับประเทศไทย กล่าวคือหากเป็นการค้นหา ยาเสพติดเจ้าพนักงานก็ต้องปฏิบัติตามหลักของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้กำหนดไว้สำหรับกฎหมายของทั้งสองประเทศเป็นกฎหมายในระบบ common law และ civil law เมื่อนำบทกฎหมายของต่างประเทศอื่นได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการค้น และยึดภายในที่รโหฐาน มาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยในเรื่องการค้น และยึด ยาเสพติดในที่รโหฐานตามพระราชบัญญัติดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ บทวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องเหตุของการค้น บทวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องวิธีการค้น และระยะเวลา และบทวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องมาตรการในการควบคุม โดยจะได้อธิบายในรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

4.3.1 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องเหตุแห่งการค้น

ตามที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องเหตุแห่งการค้น แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีปกติ และกรณีฉุกเฉิน เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้วพอสรุปความได้ดังนี้

ก. กรณีปกติ การค้น และยึดสิ่งของภายในที่รโหฐานนั้นจะต้องเป็นการดำเนินการโดยเจ้าพนักงานที่กฎหมายอนุญาตโดยในแต่ละประเทศก็จะอนุญาตให้เจ้าพนักงานที่มีอำนาจการตรวจค้น และยึดไม่เหมือนกัน โดยทั่วไปแล้วจะเป็นผู้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ทำการตรวจค้น ในประเทศญี่ปุ่นนั้นอนุญาตให้เจ้าพนักงานอัยการ และเลขาธิการอัยการ สามารถทำการตรวจค้น และยึดภายในที่รโหฐานได้ด้วย แต่ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวสามารถดำเนินการค้น และยึดยาเสพติดในที่รโหฐานได้

ข. โดยปกติไม่ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย, สหรัฐอเมริกา หรือญี่ปุ่น การค้น และยึด ที่ดำเนินการในที่รโหฐานนั้นเจ้าพนักงานไม่สามารถเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวได้โดยปราศจากหมายค้น และยึด ที่ออกให้โดยศาล โดยการค้นดังกล่าวจะต้องมีเหตุแห่งการค้นเพื่อที่จะดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิด หรือหาตัว

บุคคลที่ได้กระทำความผิด หรือบุคคลที่ถูกออกหมายจับ ที่หลบซ่อนอยู่ในที่รโหฐานดังกล่าว แต่กฎหมายของไทยได้กำหนดเหตุแห่งการค้นที่แตกต่างออกไปจากกฎหมายประเทศอื่น ๆ กล่าวคือ การค้นหากเป็นการช่วยเหลือบุคคลที่ถูกกักขังหน่วงเหนี่ยว และให้ร่วมไปถึงการค้น และยึดสิ่งของที่ศาลประสงค์ที่จะยึดตามคำพิพากษาด้วย เห็นได้ว่าเหตุแห่งการค้นของกฎหมายแต่ละประเทศจะค่อนข้างใกล้เคียงกันแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้นเอง

เมื่อการค้น และยึดจำต้องขออนุญาตจากศาลแต่ทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย และญี่ปุ่นมิได้บัญญัติถึงรายละเอียดวิธีการขอหมายค้นไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่ได้กำหนดว่าหากมีเหตุการณ์ในลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าสามารถดำเนินการตรวจค้น และยึดสิ่งของภายในที่รโหฐานให้ไปขอหมายค้น และยึดต่อศาล แต่ในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้อธิบายถึงขั้นตอนวิธีการดำเนินการขอหมายค้น และยึดไว้โดยละเอียด กล่าวคือ การที่เจ้าพนักงานจะไปขอหมายค้น และยึดต่อศาล เจ้าพนักงานต้องอธิบายถึงรายละเอียดของการกระทำความผิดอาญา หรืออธิบายว่าขณะเวลาดังกล่าวจะมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น และจะต้องระบุดังสิ่งของ หรือบุคคลที่จะเข้าไปค้นหาด้วย ซึ่งในหลักดังกล่าวของกฎหมายไทย และญี่ปุ่น เจ้าพนักงานผู้ขอหมายค้น และยึดนั้นก็มีความจำเป็นที่จะอธิบายให้ศาลทราบด้วย แต่ในประเด็นที่กฎหมายไทย และญี่ปุ่น ไม่ได้อธิบายไว้ คือ เรื่องแหล่งที่มาของข้อมูลโดยมากศาลจะมิได้สอบถามถึงแหล่งที่มาของข้อมูลว่าเป็นข้อมูลมาจากบุคคลใด และบุคคลดังกล่าวมีความเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด แต่หลักดังกล่าวได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายของสหรัฐอเมริกา

หากนำกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับเรื่องการค้น และยึดในกรณีปกติของประเทศต่าง ๆ มาศึกษาเปรียบเทียบกับ การค้น และยึดตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวสามารถเข้าทำการตรวจค้น และยึดในที่รโหฐาน ได้เมื่อมีเหตุแห่งการค้นเพื่อหา ยาเสพติด หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือค้นหาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งการค้น และยึดสิ่งของ หรือหาตัวบุคคลดังกล่าว นั้น หากเปรียบเทียบกับกฎหมายวิธีพิจารณาของทั้งสามประเทศที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ถือว่าเป็นเหตุแห่งการค้นในกรณีปกติเช่นเดียวกัน แต่เหตุแห่งการค้นดังกล่าวเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวสามารถดำเนินการโดยไม่ต้องขอหมายค้น และยึดจากศาลแต่อย่างไร เพียงแต่ใช้บัตรเจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ที่ออกโดยเลขาธิการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ก็สามารถดำเนินการดังที่ได้กล่าวมาได้

ข. กรณีพิเศษ การค้นในกรณีนี้เป็นการค้นโดยที่กฎหมายอนุญาตให้ค้น และยึดสิ่งของ หรือหาตัวบุคคลได้โดยไม่ต้องขอหมายค้น และยึดจากศาล โดยในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ละประเทศที่ได้ทำการศึกษามานั้นได้กำหนดเหตุแห่งการค้น และยึดในที่

รโหฐานไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้ค้น และยึดในที่รโหฐานในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน, เกิดจากการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดอาญา, การค้นที่เป็นการป้องกันพยานหลักฐานถูกเคลื่อนย้าย หรือถูกทำลาย, การค้นสืบเนื่องจากการจับกุม, การค้นโดยความยินยอมของบุคคล และการค้นเมื่อเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า ตามที่ได้ทำการอธิบายไปแล้วนั้น

ประเทศญี่ปุ่นกฎหมายอนุญาตให้ทำการค้น และยึดได้โดยไม่หมายค้น และยึดที่ออกโดยศาล ซึ่งเหตุแห่งการค้นที่กฎหมายอนุญาตให้ทำการค้น และยึดในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นได้นั้นเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นการค้นที่สืบเนื่องมาจากการจับกุมผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นการจับกุมผู้กระทำความผิดตามหมายจับที่ออกโดยศาล หรือการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือการจับกุมผู้กระทำความผิดในกรณีฉุกเฉิน ตามที่ได้อธิบายไปแล้วนั้น

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ได้กำหนดเหตุแห่งการค้นที่เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการตรวจค้นเพื่อหาตัวบุคคล หรือเพื่อยึดสิ่งของในที่รโหฐาน โดยไม่ต้องขอหมายค้นจากศาลในกรณีดังต่อไปนี้ คือ การค้นเมื่อมีเสียงเรียกร้องให้ช่วยเหลือ, การค้นเมื่อเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า, การค้นเมื่อเกรงว่าพยานหลักฐานจะมีการสูญหาย หรือถูกเคลื่อนย้าย, การค้นเมื่อผู้กระทำความผิดหลบหนีเข้าไปในที่รโหฐาน, ค้นเมื่อผู้กระทำความผิดตามหมายจับเป็นเจ้าของในที่รโหฐาน หรือให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่สามารถตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น ตามที่ได้อธิบายไปแล้ว

สำหรับการค้นในที่รโหฐานของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 นั้นอนุญาตให้ค้นได้โดยไม่มีหมายค้นตามที่ได้อธิบายไว้ในกรณีปกติแล้ว เพราะถือว่าการค้นโดยอ้างเหตุที่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวกำหนดไว้เป็นเหตุเข้าลักษณะกรณีปกติ ประกอบกับการค้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าวอนุญาตให้เจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถค้นได้โดยไม่มีหมายค้นทุกกรณี หากเป็นเหตุที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอยู่แล้วจึงได้อธิบายไว้ในส่วนของกรณีปกติ

เมื่อพิจารณาแล้วเหตุต่าง ๆ ที่กฎหมายแต่ละประเทศอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการตรวจค้น และยึดภายในที่รโหฐานไว้นั้นค่อนข้างที่จะมีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ การค้น และยึดสิ่งของในที่รโหฐานที่สามารถทำโดยไม่มีหมายค้นนั้นส่วนใหญ่เป็นการค้นที่สืบเนื่องมาจากการจับกุมเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่นกฎหมายกำหนดให้การค้นในที่รโหฐานจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องเป็นการค้นที่สืบเนื่องมาจากการจับกุมทั้งสิ้น แต่การจับกุมตามหมายจับของญี่ปุ่นนั้นแตกต่างจากการจับกุมตามหมายจับของไทย ตรงที่หากเจ้าพนักงานทราบว่ามีที่รโหฐานใดก็ตามมีบุคคลที่ถูกออกหมายจับนั้นเข้าไปพักอาศัย หรือหลบซ่อนอยู่ ณ ที่นั้น เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปทำการจับกุม และเมื่อจับกุมบุคคลตามหมายจับได้แล้ว เจ้าพนักงานสามารถดำเนิน

การตรวจค้น และสิ่งของภายในที่รื้อฐานดังกล่าวได้โดยไม่จำเป็นต้องหมายค้นจากศาล แต่การค้นในกรณีดังกล่าวของกฎหมายไทยผู้ที่ถูกออกหมายจับนั้นจะต้องเป็นเจ้าของบ้านเท่านั้น เจ้าพนักงานจึงดำเนินการจับกุม และตรวจค้นได้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายของประเทศให้ความคุ้มครองสิทธิในการครอบครอง และใช้ประโยชน์ในที่รื้อฐานมากกว่า แต่หากเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาถึงการค้นที่สืบเนื่องมาจากการจับกุมนั้น หากเมื่อเจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมผู้กระทำความผิดได้ในที่รื้อฐาน เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการตรวจค้น แต่การค้นนั้นถูกจำกัด กล่าวคือ เจ้าพนักงานไม่สามารถทำการค้นหาพยานหลักฐานภายในที่รื้อฐานดังกล่าวได้ทั้งหมด แต่จะค้นหาพยานหลักฐานได้ในบริเวณที่ใกล้เคียงกับบริเวณที่จับกุมผู้กระทำความผิดเท่านั้น ซึ่งทั้งกฎหมายของประเทศไทย และญี่ปุ่น มิได้กำหนดขอบเขตของการค้นในลักษณะดังกล่าวไว้คงปล่อยให้เจ้าพนักงานมีอิสระในการแสวงหาพยานหลักฐานภายในที่รื้อฐาน

การค้น และยึดภายในที่รื้อฐานในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งในแต่ละประเทศที่ได้ทำการศึกษามา นั้นได้กำหนดความหมายของคำว่าฉุกเฉินต่างกันออกไป แต่ในกฎหมายไทยมิได้กำหนดว่ากรณีฉุกเฉินสามารถอ้างเป็นเหตุแห่งการค้นได้ แต่ผู้เขียนเห็นว่าเหตุแห่งการค้นที่สามารถนำมาเทียบเคียงกับเหตุฉุกเฉินของประเทศดังกล่าวได้คงเป็น กรณีที่เจ้าพนักงานได้ยินเสียงเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากภายในที่รื้อฐาน น่าจะเป็นกรณีฉุกเฉินได้ หากนำไปเทียบเคียงกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้วางหลักว่าการค้นในกรณีฉุกเฉินสามารถดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อเป็นการค้นเพื่อทำการระงับเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นต่อชีวิต หรือร่างกาย ซึ่งหากเจ้าพนักงานไปขอหมายค้นจากศาล ความเสียหายดังกล่าวอาจเกิดขึ้นแล้ว สำหรับประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดหลักใกล้เคียงกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ในส่วนที่แตกต่างคือ ภายในกฎหมายมีการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำสำหรับความผิดที่สามารถทำการค้นโดยไม่มีหมายค้นได้ หากอัตราโทษต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ แม้จะเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานไม่อาจขอหมายค้นได้ในช่วงเวลาดังกล่าว แม้ความเสียหายจะต้องเกิดขึ้นเจ้าพนักงานไม่สามารถดำเนินการตรวจค้นในที่รื้อฐานดังกล่าวได้ ในหลักดังกล่าวก็เคยมีคำพิพากษาของศาลไทยได้ตัดสินว่า กรณีที่มีผู้กระทำความผิดลหุโทษในเวลากลางคืน ต่อหน้าเจ้าพนักงานและวิ่งหลบหนีเข้าไปในที่รื้อฐาน ตามข้อเท็จจริงเจ้าพนักงานได้รู้จักกับผู้กระทำความผิดเป็นอย่างดีอยู่แล้ว และผู้กระทำความผิดได้หลบหนีเข้าไปซ่อนตัวอยู่ภายในบ้าน และไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดจะหลบหนีไปที่อื่นต่อไปอีก การที่เจ้าพนักงานเข้าไปค้น เพื่อทำการจับกุมดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉิน ตาม ม.96(2) (ฎ.187/2507) ในกรณีดังกล่าวศาลตัดสินว่าการค้นนั้นไม่ชอบ ตาม ม.96(2) ซึ่งเป็นการค้นโดยมิชอบในเวลากลางคืน แต่ศาลมิได้ตัดสินว่าการค้นในกรณีที่มีเหตุติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า ในความผิดเล็กน้อยนั้นชอบหรือไม่ชอบ

ประเทศญี่ปุ่นมิได้กล่าวถึงการค้นโดยไม่มีหมายค้น หรือยึดในกรณีเมื่อมีเหตุที่จะมีการเคลื่อนย้าย หรือทำลายพยานหลักฐาน ถ้าหากไม่ดำเนินการในขณะนั้นพยานหลักฐานอาจเสียหายได้ แต่ประเทศไทย และสหรัฐอเมริกาได้มีการวางหลักดังกล่าว เมื่อได้ทำการศึกษาลักษณะกล่าวของทั้งสองประเทศที่มีระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน พบว่าหลักดังกล่าวเป็นหลักที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการเข้าไปตรวจค้น หรือยึดสิ่งของ หรือหาตัวบุคคลในที่รโหฐานค่อนข้างกว้างมาก กล่าวคือหลักดังกล่าวไม่มีกฎเกณฑ์ที่จะมาควบคุมเมื่อนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร เนื่องจากหลักดังกล่าวเป็นการที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการใช้ดุลพินิจโดยลำพัง ซึ่งในระบบกฎหมายซิลวิลลอว์ตามที่ได้ทราบกันต้องเป็นการตีความตามลายลักษณ์อักษร หรือตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ในกรณีดังกล่าวหากตีความตามตัวบทกฎหมายถือได้ว่ากรณีที่เจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจโดยอิสระในการที่เข้าตรวจค้นในที่รโหฐานถือได้ว่าเป็นการล่วงละเมิดสิทธิในการครอบครองที่รโหฐาน แต่หากนำมาเปรียบเทียบกับหลักที่วางในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นกรณีที่เจ้าพนักงานเข้าตรวจค้นโดยอ้างเหตุดังกล่าวได้นั้นจะถูกจำกัดเป็นกรณี ๆ ไป เนื่องจากเมื่อเจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่มีเหตุการณ์ค้นโดยสามารถอ้างเหตุดังกล่าวได้ โดยศาลจะเป็นผู้ตรวจสอบ และวางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา จึงสามารถทำให้เหตุแห่งการค้นดังกล่าวมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน หรือหากศาลเห็นว่าเหตุดังกล่าวไม่เหมาะสมศาลสามารถยกเลิกละไม่อนุญาตให้เจ้าพนักงานอ้างเหตุดังกล่าวได้ทันที

การค้นด้วยความยินยอมเป็นหลักที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป หากบุคคลที่เป็นเจ้าของที่รโหฐานได้อนุญาตให้เจ้าพนักงานเข้าไปตรวจค้นแล้วเจ้าพนักงานย่อมสามารถทำการค้นหาสิ่งของ หรือตัวบุคคลได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่เหตุแห่งการค้นดังกล่าวไม่ได้ปรากฏในกฎหมายไทย และญี่ปุ่น ผู้เขียนความเห็นกฎหมายคงสร้างหลักเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการค้นในลักษณะดังกล่าวที่กระทำโดยที่เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยหน้าที่ ไปทำการขู่เข็ญ บังคับ ล่อลวง หรือออกอุบายให้เจ้าของที่รโหฐานยินยอมให้เจ้าพนักงานเข้าไปตรวจค้น แต่ที่ในสหรัฐอเมริกาสามารถทำการตรวจค้นภายในที่รโหฐานได้เมื่อได้รับความยินยอมของเจ้าของที่รโหฐาน ผู้เขียนมีความเห็นว่าดังที่ได้ทราบมาแล้วว่าประเทศสหรัฐอเมริกามีระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ คือ การยึดเอาคำพิพากษาเป็นหลักกฎหมาย หากศาลได้ตัดสินไป 1 ครั้งว่าเจ้าพนักงานสามารถค้นในที่รโหฐานด้วยความยินยอมของเจ้าของ หรือผู้ครอบครองที่รโหฐานได้ก็คงเป็นหลักที่เจ้าพนักงานสามารถปฏิบัติได้โดยตลอด แต่ในทางปฏิบัติผู้เขียนเชื่อว่าเจ้าพนักงานคงไม่ใช้วิธีการค้นโดยอ้างความยินยอมเป็นเหตุแห่งการค้น เนื่องจากความยินยอมเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ยากหากนำมาสืบพยานกันในชั้นพิจารณาคดีย่อมก่อให้เกิดปัญหา

การค้นโดยไม่มีหมายค้น เมื่อมีเหตุการณ์ไล่ติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าที่หลบหนีเข้าไปในที่รโหฐาน หรือที่ได้กระทำความผิดในที่รโหฐาน กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้วางหลักไว้คล้ายคลึงกันตามที่ได้อธิบายไว้ในตอนต้น

4.3.2 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องวิธีการค้น และระยะเวลาในการค้น

วิธีการค้นจากที่ได้ทำการศึกษาในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของทั้ง 3 ประเทศ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรค้น ตามพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2519 พอที่จะสรุปได้ว่า ได้ปกติแล้ววิธีการดำเนินการค้นข้างที่จะคล้ายคลึงกัน เมื่อเจ้าพนักงานได้เดินทางไปที่รโหฐานที่จะทำการตรวจค้น เจ้าพนักงานจะต้องแสดงตัวต่อเจ้าของที่รโหฐาน หรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าว จากนั้นเจ้าพนักงานจะต้องแสดงความบริสุทธิ์ใจก่อนที่จะเริ่มทำการตรวจค้น เมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปค้นแล้วพบสิ่งของที่ต้องการยึดก็ทำบันทึกการตรวจยึด และมอบบันทึกดังกล่าวให้กับเจ้าของบ้าน หรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวไว้ ในเรื่องวิธีการค้นของกฎหมายทุกประเทศจะวางหลักไว้คล้ายคลึงกัน แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลักที่แตกต่างไปจาก 2 ประเทศ คือ การกำหนดวิธีการค้นค้นข้างที่จะจำกัดมากกว่า ปกติหมายค้นจะต้องระบุสิ่งที่ต้องการที่จะยึดไว้ในหมาย หากเป็นการค้นเพื่อหาสิ่งของที่มีขนาดเล็กขอบเขตการค้นย่อมที่จะมีมากกว่า การค้นหาสิ่งของชิ้นใหญ่ กล่าวคือ หากเป็นการค้นหาสิ่งของใหญ่เจ้าพนักงานไม่อาจเข้าไปค้นหาสิ่งของในสถานที่ สิ่งของ หรือภาชนะที่ใช้ในการเก็บสิ่งของที่มีขนาดเล็กกว่าขนาดของสิ่งของที่ต้องการค้นตามความคาดหมายของขนาดสิ่งของนั้นโดยทั่วไป หากเจ้าพนักงานเข้าไปตรวจค้น และพบสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดศาลไม่อาจที่จะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้

ระยะเวลาในการค้น โดยปกติแล้วกฎหมายจะอนุญาตให้ค้นได้เฉพาะในเวลากลางวัน แต่มีบางกรณีที่ยกกฎหมายอนุญาตให้ค้นในช่วงเวลากลางคืนได้ โดยปกติทั่วไปแล้วหากเจ้าพนักงานได้เข้าตรวจค้นในเวลากลางวันแล้วการค้นไม่เสร็จสิ้น เจ้าพนักงานสามารถค้นต่อในเวลากลางคืนได้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้อนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืนได้ เมื่อเป็นกรณีฉุกเฉิน หรือกรณีที่ยกกฎหมายบัญญัติให้ค้นได้ และการค้นเพื่อที่จะจับผู้ร้ายดูร้ายสำคัญตามที่ได้อธิบายไปแล้ว ประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้เจ้าพนักงานสามารถค้นในเวลากลางคืนได้ก็ต่อเมื่อศาลอนุญาตให้ค้นได้ หรือหากเป็นสถานที่โดยสภาพจะต้องค้นในเวลากลางคืนเท่านั้น เช่น สถานบันเทิงในเวลากลางคืน ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาจะค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืนมิได้เมื่อศาลอนุญาตเท่านั้น แต่ในทุกกรณีกฎหมายของ

ทุกประเทศได้วางหลักเกณฑ์ที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การค้นจะมีหมายค้น หรือยึดที่ออกโดยศาลเท่านั้น หรือหากเป็นกรณีที่สามารถค้นโดยไม่มีหมายค้นก็ต้องเป็นเหตุที่กฎหมายอนุญาตให้สามารถทำการค้นได้ แต่การค้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวดำเนินการตรวจค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืนโดยไม่ต้องขอหมายค้น เมื่อเป็นการค้นเพื่อยึดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือยาเสพติดที่อาจถูกทำลาย หรือเคลื่อนย้ายไปซุกซ่อนที่อื่นในเวลากลางคืน หรือค้นเพื่อที่จะจับบุคคลที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่จะหลบหนีออกจากที่รโหฐานในเวลากลางคืน และหากหลบหนีไปแล้วอาจเป็นการยากแก่การติดตามตัว

ระยะเวลาของการอนุญาตที่ศาลอนุญาตให้ค้นในที่รโหฐาน กฎหมายของทั้งประเทศไทย และญี่ปุ่นไม่กำหนดเป็นหลักตายตัวว่าศาลสามารถอนุญาตให้หมายค้นมีอายุได้กี่วัน แต่ในทางปฏิบัติของกฎหมายไทยศาลจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นได้ในวันที่เจ้าพนักงานกำหนดไว้เพียงวันเดียว แต่ในประเทศญี่ปุ่นศาลกำหนดให้หมายค้นมีอายุ 3-6 วัน แล้วแต่ศาลจะเป็นผู้กำหนด ส่วนในสหรัฐอเมริกาชั้นศาลสูงสุดได้วางหลักโดยกำหนดให้หมายค้นมีระยะเวลาที่สามารถดำเนินการได้ 10 วัน นับแต่วันที่ออกหมาย แต่ในกฎหมายของแต่ละรัฐอาจกำหนดแตกต่างกันออกไปอีกได้

4.3.3 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องมาตรการในการควบคุมการค้นในที่รโหฐาน

จากการที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการค้น และยึดตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของทั้งสามประเทศ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มาตรการในการควบคุมก่อนที่เจ้าพนักงานจะทำการค้นในที่รโหฐาน คือ ศาล โดยศาลจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าหลักฐานที่เจ้าพนักงานนำมาแสดงต่อศาลเพื่อที่จะให้ศาลอนุญาตเข้าไปทำการค้นในสถานที่ดังกล่าวมีเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าในสถานที่ดังกล่าวมีการกระทำความผิดจริง หรือกำลังจะเกิดการกระทำความผิด หรือมีสิ่งของผิดกฎหมาย หรือสิ่งของที่สามารถใช้ในการพิสูจน์ความผิด หรือมีผู้กระทำความผิด หรือผู้ถูกกระทำความผิด อยู่ในสถานที่ดังกล่าว หากศาลเชื่อศาลจะพิจารณาออกหมายค้น และยึด แต่ในพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 แตกต่างจากการค้นทั่วไป คือ เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวสามารถทำการค้นได้โดยไม่มีหมายทุกกรณี แต่การค้นจะต้องมีบัตรข้าราชการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด โดยบัตรดังกล่าวจะออกให้โดยเลขาธิการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด โดยออกให้กับข้าราชการระดับ 5 หรือเทียบเท่า เห็น

ได้ว่าการค้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการปล่อยให้เจ้าพนักงานสามารถค้นในที่รโหฐานได้ง่ายกว่าการค้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้ทำการศึกษาไปแล้วนั้น

สำหรับการค้นที่กฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถค้นได้โดยไม่มีหมายค้น หลักการตรวจสอบของแต่ละประเทศค่อนข้างใกล้เคียงกัน คือ หลักการไม่รบกวนพยานที่ได้มาจากการค้นหรือยึดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่มาตรฐานในการไม่รบกวนพยานของแต่ละประเทศจะแตกต่างกันออกไป อย่างในประเทศสหรัฐอเมริกาในอดีตหลักดังกล่าวค่อนข้างจะเคร่งครัด แต่ต่อมาก็เริ่มที่จะผ่อนคลายเป็นไปบ้างขึ้นอยู่กับสถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้น หากศาลเห็นว่าในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐจำเป็นต้องเน้นประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมศาลก็จะพิจารณาโดยไม่เคร่งครัดในหลักดังกล่าวมาก ในประเทศไทยนั้นไม่ได้ยึดหลักดังกล่าวเคร่งครัดมากเท่าที่ควร แม้ว่าพยานหลักฐานจะได้มาจากการค้นโดยมิชอบพยานหลักฐานดังกล่าวก็สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ส่วนในประเทศญี่ปุ่นยึดหลักเดียวกับประเทศไทย แต่ประเทศญี่ปุ่นมีปรัชญาในหลักดังกล่าวว่า การที่ศาลไม่รบกวนพยานหลักฐานมิใช่ศาลไม่ประสงค์ที่จะไม่ลงโทษผู้กระทำความผิด แต่ศาลมีความประสงค์ที่จะป้องกันให้เจ้าพนักงานกระทำการดังกล่าวด้วยความระมัดระวัง เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการครอบครองที่รโหฐานในระดับหนึ่ง และในประเทศญี่ปุ่นยังวางหลักไว้อีกว่าหากเป็นการค้นของเจ้าพนักงานที่ได้เข้าไปค้นในที่รโหฐาน ได้ทำการจับกุมตัวบุคคล หรือยึดสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานมาได้นั้น ให้เจ้าพนักงานรีบนำตัวผู้ต้องหา หรือสิ่งของที่ยึดได้มายังศาล เพื่อที่จะนำมาแถลงเหตุการณ์ต่อศาลโดยเร็ว และศาลจะเป็นผู้พิจารณาว่ามีเหตุที่เข้าทำการตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าวโดยไม่มีหมายค้น หรือยึดได้ไหม หากศาลพิจารณาแล้วเหตุที่เจ้าพนักงานนำมาอ้างอิงนั้นไม่เป็นเหตุที่สามารถดำเนินการค้นได้ ศาลจะสั่งปล่อยตัวบุคคลดังกล่าว หรือคืนสิ่งของที่ยึดมาให้กับเจ้าของโดยทันที

บทที่ 5

บทสรุป และเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากสภาพปัญหาที่ได้ทำการศึกษาไปแล้วว่าการค้นในทรีโรรูานของเจ้าพนักงานป้องปราบ
ปรัมยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ที่ได้อนุญาตให้
เจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถตรวจค้นภายในทรีโรรูานได้ทั้งในเวลากลางวัน และกลางคืน โดยไม่
ต้องขออนุญาตค้นจากศาล อันเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงต้องนำมาศึกษา
เปรียบเทียบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยที่ใช้บังคับในปัจจุบัน และที่เคย
ใช้บังคับในอดีต และยังได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายในเรื่องของการค้น และยึด ตาม
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น เพื่อที่จะได้ศึกษาข้อดี และ
ข้อเสีย ของพระราชบัญญัติดังกล่าว และเพื่อเป็นการศึกษาว่าประเทศต่าง ๆ มีแนวความคิดในการ
คุ้มครองสิทธิในเรื่องดังกล่าวมาน้อยเพียงใด เพื่อนำมาปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้ให้มีความ
สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยนำหลักของกฎหมายของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งของไทย มาทำ
การปรับปรุงพระราชบัญญัติให้สอดคล้องกับหลักรัฐธรรมนูญมากที่สุด โดยการที่ผู้เขียนจะเสนอ
แนวทางการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ ผู้เขียนคงต้องคำนึงหลักการคุ้มครอง
สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการครอบครอง และใช้สอยในเคหสถาน หรือที่โรรูานอื่น ๆ ที่เขามี
กรรมสิทธิ หรือสิทธิครอบครอง ตามหลักของรัฐธรรมนูญ และต้องคำนึงถึงสภาพปัญหา และ
สถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาของยาเสพติดที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน และอนาคตด้วย การที่
จะปรับปรุงกฎหมายของไทยโดยยึดหลักตามกฎหมายต่างประเทศไปทั้งหมดคงไม่อาจทำได้ เนื่อง
จากสภาพปัญหาของแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน ปัจจุบันสภาพปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดใน
ประเทศไทยถือว่าเป็นหาที่รัฐบาลให้ความใส่ใจ และเป็นปัญหาที่มีความกระทบกระเทือนต่อความ
มั่นคงของประเทศปัญหาหนึ่ง ฉะนั้นการที่ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องดังกล่าวคงไม่อาจที่จะออก
กฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของประชาชนได้มาก แต่ก็ต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยองค์กร
อื่น มิให้กำหนดให้การค้นในทรีโรรูานนั้นจะอยู่ในดุลพินิจของเจ้าพนักงานเพียงองค์กรเดียว กล่าว

การค้นโดยเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวต้องสามารถตรวจสอบ และมีการดำเนินการใช้อำนาจ

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ในมาตรา 14 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ได้รับการแต่งตั้งจากเลขาธิการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สามารถเข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาล เพียงแต่ใช้บัตรข้าราชการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแสดงกับเจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าว หรือรวมทั้งการที่อนุญาตให้เจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถตรวจค้นในที่รโหฐาน หรือสถานที่ใด ๆ ในเวลากลางคืนโดยมีเหตุที่น่าเชื่อว่ายาเสพติดที่ซุกซ่อนอยู่ในสถานที่ดังกล่าวจะถูกเคลื่อนย้าย หรือบุคคลที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้หลบซ่อนอยู่ในสถานที่ดังกล่าวจะหลบหนีไปยังที่อื่น ในกรณีดังกล่าวเจ้าพนักงานสามารถดำเนินการตรวจค้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาล และสามารถค้นในเวลากลางคืนได้ หากเมื่อนำมาพิจารณาแล้วดังที่ได้อธิบายในบทนำแล้วว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งในรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ว่ากฎหมายใดจะขัดกับรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดมิได้ ฉะนั้นบทบัญญัติทั้งสองเรื่องในพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่สามารถที่จะบังคับใช้ได้ เหมือนกับเรื่องการค้นของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่สามารถทำการตรวจค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น ฉะนั้นจึงต้องมีการคิดปรับปรุงการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดดังกล่าวให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แต่การจะสร้างหลักกฎหมายใหม่ขึ้นมาขึ้นโดยปกติกฎหมายก็จะไปศึกษาจากกฎหมายต่างประเทศ และนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทย การที่นักกฎหมายจะนำกฎหมายของประเทศใดมาใช้กับกฎหมายไทยนั้น ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และสามารถบังคับใช้ได้ ในสังคมปัจจุบัน ในปัจจุบันสภาพปัญหาเสพติดในประเทศไทยถือว่าเป็นปัญหาที่รุนแรง การแพร่ระบาดของยาเสพติดมีกระจายทั่วไป ถือว่าเป็นผลเสีย และปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ดังที่ได้ทราบมาแล้วว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขปรับปรุงนี้มุ่งเน้นที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยอย่างสูง ฉะนั้นการให้อำนาจเจ้าพนักงานดังกล่าวในการเข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาลจะต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของประชาชนด้วย ตามที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่าปัญหาเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดในประเทศไทยในปัจจุบันนั้นถือได้ว่าเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงเป็นอย่างมาก และเป็นปัญหาที่รัฐบาลให้ความสนใจแลมุ่งที่ปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติด โดยได้นำความผิดในลักษณะดังกล่าวมาเป็นนโยบายที่จะต้องรีบดำเนินการแก้ไข ซึ่งถือว่าความผิดดังกล่าวมีความกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ ฉะนั้นการที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะออกกฎหมายเกี่ยวกับ

เรื่องดังกล่าวจึงต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของประชาชน แล้วจึงต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้วย

การค้นในที่รโหฐานของเจ้าพนักงานป้องกันปราบปรามยาเสพติดโดยอาศัยบัตรข้าราชการ การป้องกันปราบปรามยาเสพติดนั้น ผู้เขียนเห็นควรที่จะยกเลิกทุกกรณีไป ควรให้การค้นในที่รโหฐานนั้นจะต้องดำเนินการภายใต้หมายค้นที่ขออนุญาตจากศาล แต่ดังที่ได้ทำการศึกษาในกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายภายในประเทศไทย พบว่าในบางกรณีเจ้าพนักงานก็สามารถค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น เมื่อมีเหตุที่กฎหมายยกเว้นให้สามารถทำได้ ฉะนั้นเพื่อเป็นการที่เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้ว การค้นในที่รโหฐานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวควรที่จะมีเหตุที่สามารถค้นในที่รโหฐาน หรือสถานที่ใด ๆ โดยไม่มีหมายค้นได้ ฉะนั้นการค้นในที่รโหฐานของพระราชบัญญัติดังกล่าวควรที่จะอนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นในที่รโหฐานได้ โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าเหตุที่เจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดจะค้นในที่รโหฐาน หรือสถานที่ใดโดยไม่มีหมายค้น คือ การเข้าไปค้นเพื่อหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือบุคคลที่ได้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าพยานหลักฐานดังกล่าวจะถือเคลื่อนย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือบุคคลดังกล่าวจะหลบหนีไปยังที่อื่นซึ่งสามารถติดตามตัวได้ยาก ดังที่ได้อธิบายไปในบทก่อน ๆ แล้วว่าผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการที่จะอนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นในกรณีดังกล่าว แต่หากคำนึงถึงสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน จึงเห็นควรที่เจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถดำเนินการตรวจค้นโดยอ้างเหตุดังกล่าวได้

การค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานป้องกันปราบปรามยาเสพติด ในพระราชบัญญัติได้กำหนดว่าการค้นในเวลากลางคืนเจ้าพนักงานสามารถกระทำได้ ดังที่ได้กล่าวไปในตอนต้นแล้วว่าการคุ้มครองสิทธิในการครอบครองเคหสถาน หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่มีเจ้าของกรรมสิทธิ์นั้นมุ่งที่คุ้มครองสิทธิในเวลากลางคืนมากกว่าเวลากลางวัน ดังที่เห็นในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่จะไม่อนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืน เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานไปขอหมายค้นจากศาล หรือในประเทศญี่ปุ่นก็ไม่อนุญาตให้ค้นในเวลากลางคืน เว้นแต่จะไปขอหมายค้นจากศาลเช่นเดียวกันกับของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ของประเทศญี่ปุ่นนั้นเจ้าพนักงานสามารถเข้าค้นในเวลากลางคืนได้โดยไม่ต้องขอหมายค้นหากเป็นกรณีที่จำเป็นเร่งด่วน และสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่ที่ต้องประกอบการในเวลากลางคืน เช่น สถานบันเทิงของคนกลางคืน เป็นต้น สำหรับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยก็มีเหตุที่อนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นในเวลากลางคืนได้ โดยกำหนดหลักค่อนข้างจะกว้างขวางกว่ากฎหมายของทั้งสองประเทศตามที่

อธิบายไปในบทที่ 4 แล้วนั้น ฉะนั้นการค้นของเจ้าพนักงานป้องกันปราบปรามยาเสพติดน่าที่จะมีเหตุที่จะอนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืนโดยไม่ต้องขออนุญาตค้นจากศาลได้ แต่การค้นนั้นจะต้องมีการตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้อำนาจดังกล่าวพอสมควร สำหรับเหตุที่จะทำให้ไปสู่การค้นในเวลากลางคืนได้นั้นคงเป็นเหตุที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปค้นเพื่อหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือหาบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ที่พยานดังกล่าวจะถูกเคลื่อนย้าย หรือทำลาย เป็นต้น หรือบุคคลดังกล่าวจะหลบหนีไปยังที่อื่นซึ่งยากต่อการติดตาม ผู้เขียนเห็นควรว่าสมควรที่จะอนุญาตให้เจ้าพนักงานดังกล่าวเข้าตรวจค้นในช่วงเวลาดังกล่าวได้ดั่งนั้น เพราะปกติการกระทำความผิดประเภทนี้มักมีการดำเนินการในช่วงเวลากลางคืน ไม่ว่าจะเป็นการขนส่ง เคลื่อนย้ายยาเสพติด หรือการหลบหนีของผู้กระทำความผิดมักใช้เวลากลางคืนมากกว่าเวลากลางวัน ฉะนั้นเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด จึงเห็นควรที่จะอนุญาตให้เจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถค้นในเวลากลางคืนได้โดยไม่ต้องขออนุญาตค้นจากศาล แต่การค้นดังกล่าวจะต้องมีการตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้อำนาจ เหตุที่ผู้เขียนเห็นควรว่าไม่จำเป็นต้องขออนุญาตค้นนั้น มีเหตุเนื่องมาจากปัจจุบันในประเทศไทยศาลยังไม่ได้มีการกระจายออกไปในพื้นที่ที่ห่างไกล คงมีที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองเสียเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นการที่คุ้มครองสิทธิในการขออนุญาตค้นผู้เขียนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี หากศาลอยู่ในระยะทางที่ไม่ห่างไกลพอสมควรที่จะสามารถเดินทางไปกลับได้ด้วยความรวดเร็ว ไม่เป็นการเสียหายต่อการดำเนินการจับกุม หรือยึดสิ่งของดังกล่าว ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นการค้นในกรณีดังกล่าวจะต้องมีการตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้อำนาจ ฉะนั้นการที่เจ้าพนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดจะเข้าทำการตรวจค้นโดยลำพังจึงไม่ควรอนุญาตให้ดำเนินการได้ แต่เห็นควรเสนอให้เป็นการตรวจค้นร่วมกันระหว่างเจ้าพนักงานป้องกันปราบปรามยาเสพติด กับเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หากเป็นการตรวจค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืนเจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ แต่ต้องดำเนินการร่วมกับบุคคลดังกล่าว และจึงเป็นการค้นในที่รโหฐานที่สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่เจ้าพนักงานสามารถค้นโดยไม่ต้องขออนุญาตค้นดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของการครอบครองที่รโหฐานของผู้ถือกรรมสิทธิ หรือครอบครอง ที่ถูกล่วงละเมิดโดยการเข้าทำการค้นในเวลากลางวัน หรือกลางคืนโดยไม่ต้องขออนุญาตค้นจากศาล ดังที่ได้ศึกษามาในตอนต้นว่าตามพระราชบัญญัติดังกล่าวก็จะทำการคุ้มครองเหมือนกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามที่ได้อธิบายไปแล้วนั้น เมื่อมาพิจารณาในกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวจะดำเนินการรวดเร็วมาก กล่าวคือ หากเจ้าพนักงาน

ดำเนินการจับกุม หรือยึดสิ่งของได้โดยอ้างเหตุแห่งการค้นโดยไม่มีหมายค้น หรือยึดแล้ว เจ้าพนักงานจะต้องรับนำตัวบุคคลที่ถูกจับกุม หรือสิ่งของที่ยึดมาได้นั้นมาแถลงต่อศาลเพื่อที่จะขอหมายจับ หากศาลเห็นว่าการค้นดังกล่าวดำเนินการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายศาลก็จะมีคำสั่งให้คืนสิ่งของดังกล่าวให้กับผู้ครอบครอง ฉะนั้นหากจะนำมาปรับปรุงพระราชบัญญัติดังกล่าวเพื่อเพิ่มการคุ้มครองสิทธิ เมื่อเจ้าพนักงานยึดสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดได้ จะรับนำมาศาลเพื่อแถลงเหตุการณ์ดังกล่าว และขอหมายค้นหรือหมายจับต่อศาล หากศาลไม่เห็นด้วยกับเหตุแห่งการค้น หรือไม่มีอันควรเชื่อว่าผู้ถูกจับกุมมานั้นได้กระทำความผิดจริง ศาลจะมีคำสั่งปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไป หรือคืนสิ่งของที่ยึดมาได้นั้นไป หาก แต่หากผู้ถูกจับกุมได้ถูกจับกุมมาพร้อมกับยาเสพติด หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเสพ หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต แม้การตรวจค้นจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว แต่ตัดสิทธิของเจ้าพนักงานที่จะฟ้องบุคคลดังกล่าว หากสามารถหาหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อพิสูจน์ความผิดของบุคคลดังกล่าวได้

การขอหมายค้นจากศาลตามที่ได้ศึกษาจากกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น การที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปขอหมายค้น หรือยึดจากศาลนั้นจำต้องอ้างเหตุแห่งการค้น โดยปกติกฎหมายในประเทศก็ยึดถือตามหลักดังกล่าวด้วย แต่ที่แตกต่างไปจากไทย คือ ความละเอียดของการสอบถามถึงแหล่งที่มาข้อมูล หรือความน่าเชื่อถือของบุคคล และรายละเอียดที่จะทำการตรวจค้น ซึ่งในลักษณะดังกล่าวศาลไทยยังไม่มีกำหนดมาตรฐานเอาไว้ว่าจะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบดังกล่าวด้วย ตรงนี้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้คงปล่อยให้ศาลสร้างมาตรฐานเอง ผู้เขียนเห็นว่าศาลควรให้ความใส่ใจที่จะตรวจสอบเหตุแห่งการค้นอย่างจริงจัง เพื่อที่จะเป็นองค์การที่จะคุ้มครองสิทธิของประชาชน และเป็นการตรวจสอบด้านการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานที่อำนาจในการค้นในทิวไรฐานอย่างแท้จริง

อายุการใช้งานของหมายค้น โดยปกติไม่มีกฎหมายที่กำหนดให้ว่าหมายค้นจะมีอายุการใช้งานกี่วัน ในปัจจุบันศาลไทยจะออกหมายค้นที่อนุญาตให้เจ้าพนักงานค้นในทิวไรฐานในวันที่เจ้าพนักงานประสงค์ที่จะค้นเท่านั้น แต่ในประเทศญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกาศาลสามารถที่ออกหมายค้นที่มีอายุการใช้งานมากกว่า 1 วันได้ ผู้เขียนเห็นว่ากรที่กำหนดอายุการใช้งานของหมายค้นย่อมเป็นสิ่งที่ดี เพราะในบางกรณีหากในวันดังกล่าวไม่มีการกระทำความผิดในสถานที่ดังกล่าวหมายค้นดังกล่าวก็ไม่สามารถที่จะใช้งานได้ หากกำหนดให้มีระยะเวลาที่ยอมเป็นการเสริมประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมให้กับเจ้าพนักงานของรัฐมากขึ้น ซึ่งผู้เขียนขอเสนอให้ศาลสร้างหลักดังกล่าวขึ้นมาเพื่อให้ตอบรับกับการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจึงพอสรุปข้อเสนอแนะที่ผู้เขียนมีความเห็นที่ปรับปรุงในเรื่องการค้นในทรีโหลฐานของเจ้าพนักงานป้องกันปราบปรามยาเสพติดได้ดังต่อไปนี้

1. ยกเลิกการค้นในทรีโหลฐานโดยใช้บัตรข้าราชการป้องกันปราบปรามยาเสพติด
2. การค้นในทรีโหลฐานจะต้องขออนุญาตจากศาลทุกกรณี เว้นแต่ เมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนหากเนิ่นนานกว่าที่จะนำหมายค้นมาพยานหลักฐานที่เป็นยาเสพติด, สิ่งของที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด, สิ่งของที่ได้มาจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือสิ่งของที่สามารถนำมาพิสูจน์ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ จะถูกเคลื่อนย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการตรวจค้นโดยไม่ต้องขออนุญาต หรือกรณีที่ถูกค้นที่ได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้หลบซ่อนอยู่ในทรีโหลฐาน และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นนานกว่าที่จะนำหมายค้นมาบุคคลดังกล่าวอาจจะหลบหนีไปยังที่อื่น ซึ่งยากแก่การติดตามตัว เจ้าพนักงานสามารถค้นในทรีโหลฐานได้โดยไม่มีหมายค้น
3. การค้นตามข้อ 2 สามารถดำเนินการในเวลากลางคืนได้ แต่จะต้องเป็นการตรวจค้นร่วมกับเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่เมื่อเสร็จสิ้นการค้นตามข้อ 2 และข้อ 3 แล้ว เจ้าพนักงานจะต้องนำตัวบุคคลที่จับกุมได้ หรือสิ่งของที่ยึดได้ไปขออนุญาต หรือหมายจับต่อศาลแล้วแต่กรณี หากศาลไม่เห็นชอบกับการค้น หรือการจับกุมดังกล่าวศาลจะไม่ให้นำพยานหลักฐานดังกล่าวมานำสืบในการพิจารณา หรือนำมาพิสูจน์ความผิดในชั้นการสอบสวนของเจ้าพนักงานที่มีอำนาจสอบสวน แต่ไม่ตัดสิทธิที่เจ้าพนักงานจะแสวงหาพยานหลักฐานอื่นมาประกอบเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา
4. ในกรณีที่เจ้าพนักงานป้องกันปราบปรามยาเสพติดได้ทำการตรวจค้น ตามข้อ 2 และข้อ 3 ไม่ว่าจะเป็นการค้นในกรณีที่มีหมายค้น หรือไม่มีหมายค้นก็ตาม เมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าวแล้วไม่พบสิ่งของที่ต้องการยึด หรือพบบุคคลที่ต้องการตัว เจ้าพนักงานจะต้องรายงานเหตุดังกล่าวให้ศาลที่ออกหมายค้นทราบ หรือศาลที่มีเขตอำนาจศาลในสถานที่ที่เข้าไปค้นโดยไม่มีหมายค้น ในกรณีที่ค้นโดยมีหมายค้นนั้น ศาลจะได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ประกอบการพิจารณาในการออกหมายค้นในสถานที่ดังกล่าวในครั้งต่อไป ส่วนในกรณีที่ค้นโดยไม่มีหมายค้นนั้น ศาลจะต้องพิจารณาถึงเหตุและความจำเป็นดังกล่าวว่ามีเหตุผล และความจำเป็นเพียงพอหรือไม่ที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจค้นในสถานที่ดังกล่าวโดยไม่มาขออนุญาตจากศาล
5. ในกรณีที่เจ้าพนักงานได้ทำการตรวจค้นโดยขออนุญาตจากศาลเมื่อพบสิ่งของ หรือบุคคลที่ต้องการหา เจ้าพนักงานต้องนำหมายค้น พร้อมด้วยบันทึกการตรวจยึดมาคืนให้กับศาล

5. ศาลควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานที่รัดกุมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ ควรมีการสอบถามถึงแหล่งที่มาของข้อมูล หรือพิจารณาบุคคลที่ให้ข้อมูลมีลักษณะเป็นอย่างไร

6. ให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจออกหมายค้นให้เจ้าพนักงานสามารถค้นเป็นช่วงระยะเวลา กล่าวคือ ศาลสามารถอนุญาตให้ค้นได้มากกว่า 1 วัน โดยกำหนดเป็นระยะเวลาว่าจะให้ค้นได้ตั้งแต่วันที่เจ้าพนักงานขออนุญาตค้น ถึงวันที่ศาลกำหนดให้ค้นได้ เช่น ขอมหายค้นวันที่ 10 ศาลอาจอนุญาตให้ค้นได้ถึงวันที่ 15 เป็นต้น แต่ในการค้นตามหมายดังกล่าวเจ้าพนักงานจะต้องเลือกค้นเพียงวันใดวันหนึ่งในช่วงระยะเวลาที่ศาลกำหนด เช่น จากตัวอย่างดังกล่าวเจ้าพนักงานสามารถเลือกทำการค้นได้ตั้งแต่วันที่ 10-15 แต่เมื่อศาลเลือกเข้าค้นวันที่ 13 แล้วเจ้าพนักงานไม่สามารถที่จะนำหมายค้นดังกล่าวไปใช้ค้นในวันที่ 14-15 ได้ โดยทั้งนี้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้ไม่เกิน 10 วัน ขึ้นอยู่กับความจำเป็น และความยากง่าย ซึ่งเป็นเหตุที่เจ้าพนักงานจะต้องแสดงให้ศาลทราบ ถึงความจำเป็น และยากง่ายดังกล่าว และศาลจะพิจารณาถึงเหตุดังกล่าว และจะเป็นผู้กำหนดว่าจะอนุญาตให้หมายค้นมีอายุการใช้งานกี่วัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. กระบวนการยุติธรรมเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

กุลพล พลวัน. พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2528.

คณิต ณ นคร. รัฐธรรมนูญกับกระบวนการยุติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2545.

คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

จิรนิติ หะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2525.

หยุด แสงอุทัย. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาศึกษาทางคำพิพากษาฎีกา. โรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน, 2507.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540.

วิทยานิพนธ์

จงรักษ์ จุฑานนท์. "การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและตรวจค้นที่มีขอบธรรม". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

จุดติ ธรรมโนวานิช. "การค้น". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

สมเจตน์ พลอยจั่น. "มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการค้ายาบ้า : ศึกษาเฉพาะอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2540.

เอกสารอัดสำเนา

เอกสารประกอบการสัมมนา การประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดีอาญาเสพติด.
กรุงเทพมหานคร : กองนิติการสำนักงาน ป.ป.ส.สำนักงานกฤษฎีกา, 2540.

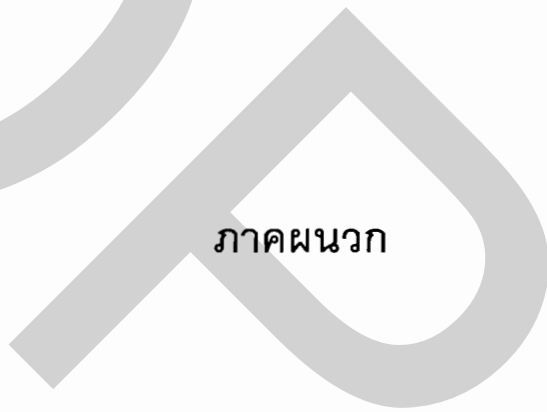
ภาษาอังกฤษ

Books

- John Griffiths. Ideology in Criminal Procedure or "A third "Model" of Criminal Process. The Vale Law Journal Vol.79, 1970.
- John N. Ferdico. Criminal Procedure for The Criminal Justice Professional. 3th ed. New York : West Publishing Co, 1992.
- Larry K. Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. Criminal Justice in Action the Core. Wadworthy/Thomson Learning, 2001.
- Myron G. Hill, Jr , Howard M. Rossen and Wilton S. Sogg. Criminal procedure. 4 th ed. Minnesota : West Publishing Company, 1982.
- Shi-emitsu Dando. Japanese Criminal Procedure. 4 th ed. New York University, 1965.

Journals

- criminal justice in japan. Tokyo : unafei, 1998.
- John Griffiths. Ideology in Criminal Procedure or "A third "Model" of Criminal Process. The Vale Law Journal Vol.79, 1970.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ກາດພວກ ກ.**Code of Conduct for Law Enforcement Officials**

Adopted by General Assembly resolution 34/169 of 17 December 1979

Article 1

Law enforcement officials shall at all times fulfil the duty imposed upon them by law, by serving the community and by protecting all persons against illegal acts, consistent with the high degree of responsibility required by their profession. Commentary:

(a) The term "law enforcement officials", includes all officers of the law, whether appointed or elected, who exercise police powers, especially the powers of arrest or detention.

(b) In countries where police powers are exercised by military authorities, whether uniformed or not, or by State security forces, the definition of law enforcement officials shall be regarded as including officers of such services.

(c) Service to the community is intended to include particularly the rendition of services of assistance to those members of the community who by reason of personal, economic, social or other emergencies are in need of immediate aid.

(d) This provision is intended to cover not only all violent, predatory and harmful acts, but extends to the full range of prohibitions under penal statutes. It extends to conduct by persons not capable of incurring criminal liability.

Article 2

In the performance of their duty, law enforcement officials shall respect and protect human dignity and maintain and uphold the human rights of all persons.

Commentary:

(a) The human rights in question are identified and protected by national and international law. Among the relevant international instruments are the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights, the Declaration on the Protection of All Persons from Being Subjected to Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, the United Nations Declaration on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, the International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid, the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, the Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners and the Vienna Convention on Consular Relations.

(b) National commentaries to this provision should indicate regional or national provisions identifying and protecting these rights.

Article 3

Law enforcement officials may use force only when strictly necessary and to the extent required for the performance of their duty.

Commentary:

(a) This provision emphasizes that the use of force by law enforcement officials should be exceptional; while it implies that law enforcement officials may be authorized to use force as is reasonably necessary under the circumstances for the prevention of crime or in effecting or assisting in the lawful arrest of offenders or suspected offenders, no force going beyond that may be used.

(b) National law ordinarily restricts the use of force by law enforcement officials in accordance with a principle of proportionality. It is to be understood that such national principles of proportionality are to be respected in the interpretation of this provision. In no case should this provision be interpreted to authorize the use of force which is disproportionate to the legitimate objective to be achieved.

(c) The use of firearms is considered an extreme measure. Every effort should be made to exclude the use of firearms, especially against children. In general, firearms should not be used except when a suspected offender offers armed resistance or otherwise jeopardizes the lives of others and less extreme measures are not sufficient to restrain or apprehend the suspected offender. In every instance in which a firearm is discharged, a report should be made promptly to the competent authorities.

Article 4

Matters of a confidential nature in the possession of law enforcement officials shall be kept confidential, unless the performance of duty or the needs of justice strictly require otherwise.

Commentary:

By the nature of their duties, law enforcement officials obtain information which may relate to private lives or be potentially harmful to the interests, and especially the reputation, of others. Great care should be exercised in safeguarding and using such information, which should be disclosed only in the performance of duty or to serve the needs of justice. Any disclosure of such information for other purposes is wholly improper.

Article 5

No law enforcement official may inflict, instigate or tolerate any act of torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, nor may any law enforcement official invoke superior orders or

exceptional circumstances such as a state of war or a threat of war, a threat to national security, internal political instability or any other public emergency as a justification of torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment .

Commentary:

(a) This prohibition derives from the Declaration on the Protection of All Persons from Being Subjected to Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, adopted by the General Assembly, according to which: "[Such an act is] an offence to human dignity and shall be condemned as a denial of the purposes of the Charter of the United Nations and as a violation of the human rights and fundamental freedoms proclaimed in the Universal Declaration of Human Rights [and other international human rights instruments]."

(b) The Declaration defines torture as follows:

"... torture means any act by which severe pain or suffering, whether physical or mental, is intentionally inflicted by or at the instigation of a public official on a person for such purposes as obtaining from him or a third person information or confession, punishing him for an act he has committed or is suspected of having committed, or intimidating him or other persons. It does not include pain or suffering arising only from, inherent in or incidental to, lawful sanctions to the extent consistent with the Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners."

(c) The term "cruel, inhuman or degrading treatment or punishment" has not been defined by the General Assembly but should be interpreted so as to extend the widest possible protection against abuses, whether physical or mental.

Article 6

Law enforcement officials shall ensure the full protection of the health of persons in their custody and, in particular, shall take immediate action to secure medical attention whenever required.

Commentary:

(a) "Medical attention", which refers to services rendered by any medical personnel, including certified medical practitioners and paramedics, shall be secured when needed or requested.

(b) While the medical personnel are likely to be attached to the law enforcement operation, law enforcement officials must take into account the judgement of such personnel when they recommend providing the person in custody with appropriate treatment through, or in consultation with, medical personnel from outside the law enforcement operation.

(c) It is understood that law enforcement officials shall also secure medical attention for victims of violations of law or of accidents occurring in the course of violations of law.

Article 7

Law enforcement officials shall not commit any act of corruption. They shall also rigorously oppose and combat all such acts.

Commentary:

(a) Any act of corruption, in the same way as any other abuse of authority, is incompatible with the profession of law enforcement officials. The law must be enforced fully with respect to any law enforcement official who commits an act of corruption, as Governments cannot expect to enforce the law among their citizens if they cannot, or will not, enforce the law against their own agents and within their agencies.

(b) While the definition of corruption must be subject to national law, it should be understood to encompass the commission or omission of an act in the performance of or in connection with one's duties, in response to gifts, promises or incentives demanded or accepted, or the wrongful receipt of these once the act has been committed or omitted.

(c) The expression "act of corruption" referred to above should be understood to encompass attempted corruption.

Article 8

Law enforcement officials shall respect the law and the present Code. They shall also, to the best of their capability, prevent and rigorously oppose any violations of them.

Law enforcement officials who have reason to believe that a violation of the present Code has occurred or is about to occur shall report the matter to their superior authorities and, where necessary, to other appropriate authorities or organs vested with reviewing or remedial power.

Commentary:

(a) This Code shall be observed whenever it has been incorporated into national legislation or practice. If legislation or practice contains stricter provisions than those of the present Code, those stricter provisions shall be observed.

(b) The article seeks to preserve the balance between the need for internal discipline of the agency on which public safety is largely dependent, on the one hand, and the need for dealing with violations of basic human rights, on the other. Law enforcement officials shall report violations within the chain of command and take other lawful action outside the chain of command only when no other remedies are available or effective. It is understood that law enforcement officials shall not suffer administrative or other penalties because they have reported that a violation of this Code has occurred or is about to occur.

(c) The term "appropriate authorities or organs vested with reviewing or remedial power" refers to any authority or organ existing under national law, whether internal to the law enforcement agency or independent thereof, with statutory, customary or other power to review grievances and complaints arising out of violations within the purview of this Code.

(d) In some countries, the mass media may be regarded as performing complaint review functions similar to those described in subparagraph (c) above. Law enforcement officials may, therefore, be justified if, as a last resort and in accordance with the laws and customs of their own countries and with the provisions of article 4 of the present Code, they bring violations to the attention of public opinion through the mass media.

(e) Law enforcement officials who comply with the provisions of this Code deserve the respect, the full support and the co-operation of the community and of the law enforcement agency in which they serve, as well as the law enforcement profession.

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ ..) ¹

พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๕ มาตรา ๒๓๗ และมาตรา ๒๓๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เป็นต้นไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้ทั้งถ้อยคำได้ผ่านการพิจารณาของรัฐสภาเรียบร้อยแล้ว รอประกาศในราชกิจจานุเบกษา

.....

มาตรา ๓ ให้เพิ่มบทนิยาม คำว่า “ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” ระหว่างบทนิยาม คำว่า “กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด” และ “คณะกรรมการ” ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ดังต่อไปนี้

“ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่า ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรียกโดยย่อว่า “ป.ป.ส.” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมศุลกากร เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินหกคน และเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้พิจารณาแต่งตั้งบุคคลจากภาคเอกชนที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่เกินสองคน”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐ คณะกรรมการจะตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือทำการใด ๆ แทนคณะกรรมการก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งให้กรรมการที่ปรึกษาหรืออนุกรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน ป.ป.ส.” เป็นหน่วยงานในสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินงานในฐานะหน่วยงานปฏิบัติของคณะกรรมการตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนด

(๒) ประสานนโยบาย แผน งบประมาณและการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

(๓) สนับสนุนข้อมูล ข่าวสาร วิชาการ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศและต่างประเทศ

(๔) ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ต่อต้านยาเสพติด

(๕) ประสานความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศในด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(๖) ประสาน ตรวจสอบ ตลอดจนติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๗) ปฏิบัติราชการอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมายหรือตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา ๑๒ ให้มีเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงาน และให้มีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยปฏิบัติราชการ"

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๑๐) (๑๑) และ (๑๒) ในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙

"(๑๐) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการให้ความดีความชอบหรือโยกย้ายหรือลงโทษทางวินัยต่อข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐ ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนขอให้ส่วนราชการเจ้าสังกัดเร่งรัดการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง

(๑๑) พิจารณาและดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งกำกับและติดตามการใช้งบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว

(๑๒) สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนรวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด"

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔ เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลายหรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(๒) ค้นบุคคล หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติด ซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๓) จับบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๔) ยึดหรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(๕) ค้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๗) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (๑) ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป และบันทึกเหตุอันควรสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถาน หรือสถานที่ค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตก เจ้าพนักงานผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๗ ขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือข้าราชการทหารตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับกองร้อยหรือเทียบเท่าขึ้นไป

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกิน เก้าสิบวัน โดยกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ และให้ผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารตามคำสั่ง ดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หาก ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อเจ้าพนักงานได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้รายงานการดำเนินการ ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ

บรรดาข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาและใช้ประโยชน์ในการ สืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีเท่านั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการ กำหนด"

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

"ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อผู้ที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๔ ตรี ผู้กระทำต้องระวางโทษเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง"

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙

"มาตรา ๑๖/๑ ผู้ใดรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามมาตรา ๑๔ จัตุฯ กระทำ ด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นรู้หรืออาจรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในการปฏิบัติหน้าที่หรือตามกฎหมาย

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำโดยกรรมการ เลขานุการ รองเลขานุการ หรือเจ้าพนักงาน ผู้กระทำต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง"

.....

.....

นร 0601/

ภาคผนวก ค.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ท่าช้างวังหน้า กรุงเทพฯ 10200

กรกฎาคม 2541

เรื่อง บันทึกความเห็นของที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย

เรียน

กรรมการร่างกฎหมาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึก เรื่อง อำนาจค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีหมายค้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามมาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และอำนาจค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานของเจ้าพนักงานตามมาตรา 14 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

ตามที่ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายได้พิจารณาทบทวนความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 9)ตามข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานของเจ้าพนักงานตามมาตรา 14 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 16 กรกฎาคม 2541 โดยเห็นสมควรพิจารณาทบทวนความเห็นในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีหมายค้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามมาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไปพร้อมกันด้วย ซึ่งที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายได้พิจารณาแล้วมีมติเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 9)ทั้งสองประเด็น นั้น

บันทึก

เรื่อง อำนาจค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีหมายค้นของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามมาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และอำนาจค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานของ เจ้าพนักงานตามมาตรา 14 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519.

กรมตำรวจได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ มท 0601(สส.)/150067 ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2540 ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ตามที่ได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2540 เป็นต้นไปนั้น ได้เกิดปัญหาขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับอำนาจการค้นในที่รโหฐานของตำรวจชั้นผู้ใหญ่ จึงขอหารือว่า ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ยังสามารถจะทำการค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีหมายค้นตามมาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้หรือไม่ และกรมตำรวจได้มีหนังสือ ด่วนมาก มท 0601(สส.)/267 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2540 ขอหารือเพิ่มเติมมายังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า เนื่องจากมีข้าราชการตำรวจได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าตรวจค้นในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดให้โทษซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรมตำรวจจึงขอหารือว่า ในปัจจุบันพนักงานเจ้าหน้าที่ยังมีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะเพื่อตรวจค้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 หรือไม่

ต่อมา ในการพิจารณาเรื่องนี้ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย(กรมตำรวจ) ได้ขอแก้ไขข้อหารือตามหนังสือกรมตำรวจ ด่วนมาก ที่ มท 0601(สส.)/267 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2540 เนื่องจากในปัจจุบันไม่มีข้าราชการตำรวจได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่มีข้าราชการตำรวจได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ศ. 2519 จึงขอแก้ไขข้อหาหรือตามหนังสือดังกล่าวให้ถูกต้องว่า เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีผลใช้บังคับแล้ว ข้าราชการตำรวจซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 จะมีอำนาจค้นในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นตามมาตรา 14 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 ได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 9) ได้พิจารณาปัญหาข้อหาหรือดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย(กรมตำรวจ) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม(สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ) ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี(สำนักงาน ป.ป.ส.) ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข(สำนักงานปลัดกระทรวง) และนายบรรศักดิ์ อวรรณโณ แล้ว มีความเห็นดังนี้¹

1) ปัญหาประการที่หนึ่ง เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีผลใช้บังคับแล้ว พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะมีอำนาจค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นในกรณีที่สามารถออกหมายค้นได้ตามมาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า มาตรา 8 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า "รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันให้บังคับไม่ได้" และมาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า "การค้นในที่

¹บันทึก เรื่อง อำนาจค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีหมายค้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามมาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และอำนาจค้นโดยไม่มีหมายค้นในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานของเจ้าพนักงานตามมาตรา 14 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ถ่วนมาก ที่ นร 0601/312 ลงวันที่ 10 เมษายน 2541 (เรื่องเสรีที่ 209/2541)

ที่ฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้อง
 คำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" เมื่อพิจารณามาตรา 238 ของ
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นบทบัญญัติในหมวด 8 ศาล แล้ว จะเห็นได้ว่า
 บัญญัตินี้ได้ยกเลิกหลักการที่ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ออกหมายค้น
 มาตรา 58 (3)² แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ศาลเท่านั้น
 ผู้มีอำนาจออกหมายค้นได้ ฉะนั้น การที่มาตรา 92 วรรคสอง³ แห่งประมวลกฎหมาย

²มาตรา 58 เจ้าพนักงานและศาลมีอำนาจออกหมายอาญาได้ภายในเขต
 อำนาจ ดังต่อไปนี้

๗๗

๗๗

(3) ถ้าเป็นหมายค้น ได้แก่ศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ
 ชั้นผู้ใหญ่

๗๗

๗๗

³มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น เว้นแต่พนักงาน
 ปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือ
 หุดอันแน่นแน่นเห็นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้ออกมาโดยการกระทำผิด
 ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่า เนื่องจากการเนิ่นช้ากว่า
 จะออกหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมี
 หมายจับหรือจับตามมาตรา 78

เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ค้นด้วยตนเองไม่ต้องมี
 หมายค้นก็ได้ แต่ต้องเป็นกรณีนี้อาจออกหมายค้นหรือค้นได้ตามประมวลกฎหมายนี้

ทราวนจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้อง
คำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" เมื่อพิจารณามาตรา 238 ของ
ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นบทบัญญัติในหมวด 8 ศาล แล้ว จะเห็นได้ว่า
บัญญัตินี้ได้ยกเลิกหลักการที่ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ออกหมายค้น
มาตรา 58 (3)² แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ศาลเท่านั้น
ผู้มีอำนาจออกหมายค้นได้ ฉะนั้น การที่มาตรา 92 วรรคสอง³ แห่งประมวลกฎหมาย

² มาตรา 58 เจ้าพนักงานและศาลมีอำนาจออกหมายอาญาได้ภายในเขต
อำนาจ ดังต่อไปนี้

๑.ล.๑

๑.ล.๑

(3) ถ้าเป็นหมายค้น ได้แก่ศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ผู้ใหญ่

๑.ล.๑

๑.ล.๑

³ มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น เว้นแต่พนักงาน
ฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือ
หยุดแน่นแน่นแน่นแค้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้อามาโดยการกระทำผิด
ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่า เนื่องจากการเนิ่นช้ากว่า
เอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมี
หมายจับหรือจับตามมาตรา 78

เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ค้นด้วยตนเองไม่ต้องมี
หมายค้นก็ได้ แต่ต้องเป็นกรณีที่อาจออกหมายค้นหรือค้นได้ตามประมวลกฎหมายนี้

พิจารณาความอาญา บัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ค้นในที่รโหฐาน⁴ ด้วยตนเองไม่ต้องมีหมายค้นในกรณีนี้อาจออกหมายค้นได้ ก็เป็นหลักการอันสืบเนื่องมาจาก มาตรา 58 (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่บัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจออกหมายค้นได้เอง มาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงได้กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่สามารถค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีหมายโดยถือว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นหมายในตัวเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่มีความมุ่งหมายให้ศาลเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจออกหมายค้นในที่รโหฐานได้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 9) จึงมีความเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่บัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ค้นด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีหมายค้นในกรณีนี้อาจออกหมายค้นได้ จึงขัดต่อมาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และบทบัญญัติในส่วนนี้เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา 6⁵ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เหตุนี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จึงไม่มีอำนาจค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นในกรณีนี้อาจออกหมายค้นได้ตามมาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 2 (13) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติบทนิยามคำว่า "ที่รโหฐาน" ไว้ว่า "ที่ต่าง ๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถานดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา" (ซึ่งหมายถึงประมวลกฎหมายอาญา ตามนัยมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499) และตามมาตรา 1 (3) แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติบทนิยามคำว่า "สาธารณสถาน" ไว้ว่า "สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมจะเข้าไปได้" ดังนั้น ที่รโหฐานจึงมีความหมายว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

มาตรา 6 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

2) ปัญหาประการที่สอง เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีผลใช้บังคับแล้ว เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 จะมีอำนาจเข้าค้นเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐาน โดยไม่มีหมายค้นตามมาตรา 14 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 ได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญดังที่ปรากฏในคำปรารภของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย^๑ ฉะนั้น มาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้บัญญัติว่า "สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้งโดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์การอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง" และมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก็บัญญัติว่า "การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้" ประกอบกับมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจาก

.....".....ภายหลังจากนั้นสภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง และตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยได้คำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ และได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 แล้วทุกประการ

....."

ยินยอมของผู้ครอบครองหรือการตรวจค้นเคหสถานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดย
 อำนาจตามกฎหมายที่บัญญัติแห่งกฎหมาย" ทั้งมีมาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราช
 อาณาจักรไทย บัญญัติรับรองไว้อีกชั้นหนึ่งว่า "ในคดีอาญา การค้นในที่สาธารณะจะ
 ทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่ง
 หรือหมายของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ฉะนั้น แม้ว่ามาตรา 238 ของ
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะบัญญัติเป็นข้อยกเว้นให้เข้าค้นในที่สาธารณะได้เมื่อ
 เหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งหมายถึง
 หมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนแล้วและกฎหมายที่จะตราขึ้นใช้บังคับต่อไป⁷ โดยมีได้วาง
 ขอบเขตไว้ว่า เหตุให้ค้นดังกล่าวจะต้องมีลักษณะเช่นใด แต่การจะพิจารณาตีความว่า
 หมายใดเข้าข้อยกเว้นดังกล่าวหรือไม่ ก็จะต้องคำนึงถึงการส่งเสริมและคุ้มครอง
 สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 กฎหมายนั้นจะต้องกำหนดเหตุยกเว้นไว้เท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือน
 กระทบสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

⁷ ถ้าพิจารณาจากมาตรา 29 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 บัญญัติให้กฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง
 จะต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย อาจทำให้
 เข้าใจได้ว่า กฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นภายหลังจากรัฐธรรมนูญ
 ผลใช้บังคับแล้วเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี โดยที่บทเฉพาะกาลมาตรา 335(1) ของ
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติว่า "มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสอง ฯลฯ
 มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ แต่เมื่อมี
 การตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้นใหม่ หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว
 การดำเนินการนั้นต้องเป็นไปตามมาตรา 29 ..." ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า กฎหมาย
 ดังกล่าวอาจเป็นได้ทั้งกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และ
 กฎหมายที่จะตราขึ้นใช้บังคับต่อไป

เมื่อได้พิจารณามาตรา 14 (1) และ (2)^๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกัน
ปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 แล้ว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าว
กำหนดวัตถุประสงค์ของการค้นเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วน

มาตรา 14 เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด
กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และ
พนักงานมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในเวลา
กลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจค้น ยึดหรืออายัดยาเสพติด
โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือจับกุมบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำ
ผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดย
ชอบด้วยกฎหมาย หรือบุคคลที่จะถูกจับได้หลบซ่อนอยู่ในเคหสถานหรือสถานที่นั้น
ก็อปกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันที ยาเสพติดนั้นจะถูกโยกย้าย
บุคคลที่หลบซ่อนอยู่จะหลบหนี ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนภายหลัง
พระอาทิตย์ตกได้

(2) ค้นเคหสถาน สถานที่หรือบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามี
ยาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยึดหรืออายัดยาเสพติด หรือทรัพย์สิน
ที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ
ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจ
เป็นพยานหลักฐานได้

ฯลฯ

ฯลฯ

เจ้าพนักงานตำแหน่งใดและระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้
วรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดด้วยความ
ชอบของคณะกรรมการ กิจที่ทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงาน
รับมอบหมายนั้น

ฯลฯ

ฯลฯ

เป็นที่รโหฐานไว้ว่า จะต้องเป็นไปเพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด
 หมายเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
 ศ. 2519 คราขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดมาตรการและให้อำนาจในการดำเนินการ
 ่งกันและปราบปรามการค้าและการเสพยาเสพติดให้ได้ผลโดยเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพ
 ปรากฏในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว^๑ เพราะยาเสพติดเป็นภัยอย่างร้ายแรง
 การดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประกอบกับยาเสพติดเป็นพยาน
 ฐานในการกระทำความผิดอันอาจถูกเคลื่อนย้ายหรือทำลายได้โดยง่าย ฉะนั้น หากจะ
 เจ้าพนักงานค้นเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐาน
 ยต้องมีหมายค้นตามมาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันทำให้
 ำพนักงานไม่อาจเข้าค้นได้ในทันที แต่ต้องไปดำเนินการขอหมายค้นจากศาลก่อน
 อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมาย
 วยกับยาเสพติด เหตุนี้ คดียาเสพติดตามที่มาตรา 14 (1) และ (2) แห่งพระราช
 ญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราช
 ญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 บัญญัติให้อำนาจ
 ำค้นเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานได้โดย
 ต้องมีหมายค้นยอมถือได้ว่าเป็นกรณีพิเศษสำหรับความผิดประเภทนี้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง
 ะต้องให้เจ้าพนักงานมีอำนาจเข้าตรวจค้นโดยเร่งด่วน และเจ้าพนักงานที่จะมีอำนาจ
 นี้ก็มีใช้เจ้าพนักงานทั่วไป แต่จะต้องมีการแต่งตั้งเป็นพิเศษโดยมีการกลั่นกรองคุณสมบัติ
 ระดับตำแหน่งของผู้รับการแต่งตั้งแล้ว ดังจะเห็นได้จากความในวรรคสองของมาตรา 14
 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่บัญญัติว่า "เจ้าพนักงาน

^๑ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ยาเสพติดเป็นภัย
 ่างร้ายแรงต่อการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และรัฐบาลนี้
 โยบายที่จะป้องกันและปราบปรามการค้าและการเสพยาเสพติดอย่างเข้มงวดกวดขัน
 การนี้จำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อกำหนดมาตรการและให้อำนาจในการดำเนินการ
 ่งกันและปราบปรามให้ได้ผลโดยเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตรา
 ราชบัญญัตินี้ขึ้น

หนึ่งใดและระดับใด จะมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือบางส่วน ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการกฤษฎีกา เอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายนั้น"

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมา คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมายที่ 9) เห็นว่า มาตรา 14 (1) และ (2)¹⁰ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งของศาลซึ่งเข้าช้อยกเว้นในมาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อมาตรา 35 และมาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉะนั้น เจ้าพนักงานตามกฎหมายดังกล่าวจึงยังคงมีอำนาจค้นในสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีคำสั่งตามมาตรา 14 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 ได้

ต่อมา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร 0204/5394 ที่ 14 พฤษภาคม 2541 ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า เลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้เสนอความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 9) เรื่อง ทาหรือข้อกฎหมายตามมาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ของกรมตำรวจ ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2541 ลงมติว่า

1. รับทราบความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมายที่ 9) กรณีให้ความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐานของพนักงานตรวจหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามมาตรา 92 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมาย

¹⁰ โปรดดูเชิงอรรถที่ 8, ข้างต้น

พิจารณาความอาญา และการค้นเคหสถาน สถานที่ หรือบุคคลใด ๆ ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ

2. คณะรัฐมนตรีได้มีข้อสังเกตว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ตราขึ้นใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีบทบัญญัติมาตรา 238 เป็นหลักทั่วไปเกี่ยวกับการค้นในที่สาธารณะ โดยรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ มิได้บัญญัติในเรื่องนี้ไว้ ดังนั้นบทบัญญัติมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอันจะมีผลเป็นอันใช้บังคับมิได้หรือไม่ จึงมอบให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเข้าไปเพื่อเสนอที่ประชุมใหญ่คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วขอคณะรัฐมนตรีต่อไป

โดยที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กรรมการร่างกฎหมายวินิจฉัยปัญหาโดยที่ประชุมใหญ่ตามข้อ 13 (1)¹¹ ของระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าด้วยการประชุมกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ. 2522 เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้ให้มีการประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายเพื่อพิจารณาปัญหาตามข้อสังเกตของรัฐมนตรีดังกล่าว

คณะกรรมการกฤษฎีกา(ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย)ได้พิจารณาความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 9) ข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงเพิ่มเติมจากผู้แทนสำนักรัฐมนตรี(สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และสำนักงาน ป.ป.ส.) และผู้แทน

¹¹ ข้อ 13 เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้รักษาการตามหมายได้มีมติหรือคำสั่งหรือขอให้กรรมการร่างกฎหมายวินิจฉัยปัญหาโดยที่ประชุมใหญ่

กระทรวงมหาดไทย(กรมตำรวจ)แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากคำชี้แจงของ
 เลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่า คณะรัฐมนตรีมีความประสงค์ให้คณะกรรมการกฤษฎีกา
 (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย)พิจารณาทบทวนความเห็นของคณะกรรมการ
 กฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑)ทั้งในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจค้น
 ในที่รโหฐานของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามมาตรา ๑2 วรรคสอง
 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจค้น
 โดยไม่มีหมายค้นในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็น
 ที่รโหฐานของเจ้าพนักงานตามมาตรา 14 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกัน
 และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกัน
 และปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 ทั้งสองประเด็น ซึ่งคณะกรรมการ
 กฤษฎีกา(ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย)ได้พิจารณาแล้ว มีมติเห็นพ้องด้วยกับ
 ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ทั้งสอง
 ประเด็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑2 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
 อาญา ในส่วนที่บัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ค้นด้วยตนเองโดย
 ไม่ต้องมีหมายค้นในกรณีที่น่าจะออกหมายค้นได้ ข้อต่อมาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่ง
 ราชอาณาจักรไทย เป็นอันใช้บังคับมิได้ สำหรับกรณีตามมาตรา 14 (1) และ (2)
 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม
 โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 นั้น
 ข้อที่บทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติเหตุที่เจ้าพนักงานจะค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมาย
 ของศาลซึ่งเป็นไปตามมาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติให้
 กระทำได้ถ้ามีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ ฉะนั้น เจ้าพนักงานตามกฎหมายดังกล่าวจึงยัง
 ลงมีอำนาจค้นในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐาน
 โดยไม่ต้องมีหมายค้นได้

นายอัคราทร จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม 2541

ประวัติผู้เขียน

ร้อยตำรวจเอกศุภฤกษ์ ศุภรเสพย์ เกิดเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2517 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต(ตร.) จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เมื่อปีการศึกษา พ.ศ.2540 ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เมื่อปีการศึกษา พ.ศ.2541

ประวัติการทำงาน ได้เข้ารับราชการเป็นรองสารวัตร ประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจ กองบัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ กรมตำรวจ ในปี 2540 ต่อมาในวันที่ 16 สิงหาคม 2542 ได้ย้ายมารับราชการเป็นนายเวรผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา และเข้าศึกษาในระดับปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ หมวดวิชากฎหมายอาญา และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อปี พ.ศ.2542 ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งรองสารวัตร กองกำกับการสืบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ